

UNIVERZITA PARDUBICE

Fakulta ekonomicko-správní

Bezpečnost na Šumpersku

2023

Michal Novák

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Bezpečnost na Šumpersku
Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Michal Novák**
Osobní číslo: **E20328**
Studijní program: **B0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Specializace: **Ekonomika a organizace bezpečnosti**
Téma práce: **Bezpečnost na Šumpersku**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je posoudit vývoj bezpečnostní situace na Šumpersku. V daném kontextu bude bakalářská práce zaměřena na vymezení problematiky bezpečnosti, a to zejména s akcentem na vnitřní bezpečnost a systém jejího zajišťování v prostředí České republiky. Z výstupů šetření bude možné vyvozovat závěry o trendech a územních rozdílech, které lze považovat za relevantní podklady pro organizaci bezpečnosti jak na samotném Šumpersku, tak i v obecnějším kontextu celé ČR.

Osnova:

- Vymezení problematiky bezpečnosti.
- Zhodnocení obecných vývojových tendencí a postavení regionu Šumperska v rámci ČR.
- Analýza vybraných ukazatelů bezpečnosti na Šumpersku.
- Vyhodnocení výsledků a formulace závěrů.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací: **-**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

AVEN, Terje. Foundations of risk analysis: a knowledge and decision-oriented perspective. Chichester: John Wiley, 2003. ISBN 0-471-49548-4.
BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA. Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3150-9.
BALABÁN, Miloš, Jan DUCHEK a Libor STEJSKAL. Kapitoly o bezpečnosti. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1440-3.
SAK, Petr. Úvod do teorie bezpečnosti: nekonvenční pohledy na minulost, přítomnost a budoucnost lidstva. Praha: Petrklíč, 2018. ISBN 978-80-7229-652-1.
VILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK. Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2477-8.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Pavel Zdražil, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2023**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Jan Černohorský, Ph.D. v.r.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2022

Prohlašuji:

Práci s názvem Bezpečnost na Šumpersku jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 19. 4. 2023

Michal Novák v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych touto cestou poděkoval svému vedoucímu bakalářské práce Ing. Pavlovi Zdražilovi, Ph.D., který mi věnoval spoustu svého času a svými odbornými radami a návrhy mi pomohl zkompletovat tuto závěrečnou práci. Dále bych chtěl poděkovat svému otci za veškerou psychickou i materiální podporu, kterou mi poskytoval po celou dobu mého studia.

ANOTACE

Cílem bakalářské práce je posoudit vývoj bezpečnostní situace na Šumpersku. Práce je členěna do 3 částí. Úvodní část se zabývá vymezením bezpečnosti a složkami Integrovaného záchranného systému ČR. V analytické části, která vychází z veřejně dostupných i interních dat, je analyzován vývoj vybraných ukazatelů bezpečnosti spadajících do gesce Hasičského záchranného sboru ČR a Policie ČR v jednotlivých částech Šumperska. Následně je za pomoci indexových hodnot v rámci každého samostatného bezpečnostního ukazatele provedena komparace mezi Šumperskem a ČR. Na základě provedené analýzy byla zjištěna nejvyšší úroveň bezpečnosti na území Zábřehu a nejnižší úroveň bezpečnosti na území Mohelnice. Bezpečnostní situace na Šumpersku byla v kontextu celé ČR identifikována jako nadprůměrná.

KLÍČOVÁ SLOVA

Bezpečnost, hrozba, riziko, integrovaný záchranný systém, Česká republika, komparace

TITLE

Security in the Šumperk region

ANNOTATION

The aim of the thesis is to assess the development of the safety situation in Šumperk region. The thesis is separated into three sections. The introductory section deal with theoretical definiton of safety and integrated rescue system forces. The first part of the analysis which is based on publicly available and internal data deals with the development of selected safety indicators falling within the scope of the Fire Department of Czech republic and the Police of Czech republic in different parts of Šumperk region. Subsequently the comparison between Šumperk region and the overal situation in Czech republic is done using index values of each separate safety indicators. The highest level of security based on the analysis is in Zábřeh territory and the lowest level of security is in Mohelnice territory. The safety situation in Šumperk region however is according to the analysis significantly better than the overal situation in Czech republic.

KEYWORDS

security, threat, risk, integrated rescue system, Czech republic, comparison

OBSAH

ÚVOD.....	13
1 VYMEZENÍ PROBLEMATIKY BEZPEČNOSTI.....	15
1.1 Pojem bezpečnost	15
1.2 Sektory nevojenské bezpečnosti	18
1.2.1 Politický sektor	20
1.2.2 Ekonomický sektor	21
1.2.3 Enviromentální sektor	22
1.2.4 Společenský sektor	23
1.3 Hrozba a riziko.....	24
1.3.1 Hrozba.....	24
1.3.2 Riziko	25
1.4 Vybrané základní bezpečnostní dokumenty České republiky	26
1.4.1 Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky	27
1.4.2 Bezpečnostní strategie České republiky	27
1.4.3 Vybrané zákony a dokumenty	28
2 ZAJIŠTĚNÍ VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI ČR	29
2.1 Hasičský záchranný sbor ČR	30
2.2 Jednotky požární ochrany	33
2.3 Policie ČR	37
2.4 Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby	40
3 ANALÝZA VYBRANÝCH UKAZATELŮ BEZPEČNOSTI	44
3.1 Metodika analýzy	44
3.1.1 Charakteristika dílčích územních celků	45
3.1.2 Charakteristika vybraných ukazatelů bezpečnosti	47
3.2 Analýza činnosti HZS ČR na Šumpersku	48

3.2.1	Požáry na Šumpersku.....	50
3.2.2	Technické havárie na Šumpersku	56
3.2.3	Dopravní nehody na Šumpersku.....	61
3.3	Analýza činnosti PČR na Šumpersku	66
3.4	Shrnutí analýzy	73
ZÁVĚR.....		76
POUŽITÁ LITERATURA		78

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Koncepce kodaňské školy	20
Obrázek 2: Podíl zásahů HZS ČR v období 2015–2022	30
Obrázek 3: Organizační struktura HZS ČR	33
Obrázek 4: Organizační struktura PČR	39
Obrázek 5: Organizační struktura ZZS OLK.....	42
Obrázek 6: Vývoj počtu výjezdů JPO na Šumpersku v období 2015-2022	49
Obrázek 7: Struktura mimořádných událostí na Šumpersku v období 2015-2022.....	50
Obrázek 8: Hlavní zdroje příčin požárů na Šumpersku v období 2015–2022.....	51
Obrázek 9: Vývoj počtu požárů na Šumpersku v období 2015–2022	52
Obrázek 10: Vývoj počtu požárů v ORP na Šumpersku v období 2015-2022.....	53
Obrázek 11: Počet požárů dle indexů v ORP na Šumpersku v období 2015–2022.....	54
Obrázek 12: Porovnání indexů požárů Šumperska a ČR v období 2015–2022.....	54
Obrázek 13: Vývoj ohrožených hodnot vlivem požárů na Šumpersku v období 2015–2022 ..	55
Obrázek 14: Kategorizace technických havárií na Šumpersku v období 2015–2022	57
Obrázek 15: Vývoj případů technických havárií na Šumpersku v období 2015–2022	58
Obrázek 16: Vývoj počtu technických havárií v ORP na Šumpersku v období 2015-2022	59
Obrázek 17: Počet technických havárií dle indexů v ORP na Šumpersku v období 2015–2022	60
Obrázek 18: Porovnání indexů technických havárií Šumperska a ČR v období 2015–2022 ...	61
Obrázek 19: Příčiny dopravních nehod na Šumpersku v období 2015–2022.....	62
Obrázek 20: Vývoj dopravních nehod na Šumpersku v období 2015–2022	63
Obrázek 21: Vývoj počtu dopravních nehod v ORP na Šumpersku v období 2015–2022	64
Obrázek 22: Počet dopravních nehod dle indexů v ORP na Šumpersku v období 2015–2022	65
Obrázek 23: Komparace indexů dopravních nehod Šumperska a ČR v období 2015–2022....	66
Obrázek 24: Vývoj celkové evidované TČ na Šumpersku v období 2015–2020 (11)	67
Obrázek 25: Struktura kriminality na Šumpersku v období 2015–2020 (11).....	68
Obrázek 26: Počet evidovaných TČ v OO PČR na Šumpersku v období 2015–2020 (11)	69
Obrázek 27: Komparace indexu celkové kriminality komparovaných OO PČR na Šumpersku v období 2015–2020 (11).....	71
Obrázek 28: Komparace indexu celkové kriminality na Šumpersku a ČR v období 2015–2020 (11).....	72
Obrázek 29: Komparace míry objasněnosti TČ na Šumpersku a ČR v období 2015–2022.....	73

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Kategorizace JPO podle operační hodnoty.....	36
Tabulka 2: Tabulka plošného pokrytí JPO	36
Tabulka 3: Základní ukazatele ORP na Šumpersku	45
Tabulka 4: Základní ukazatele OO PČR na Šumpersku.....	46
Tabulka 5: Průměrná výše uchráněných hodnot, škod a ohrožených hodnot na Šumpersku v období 2015–2022	56

SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
JPO	Jednotky požární ochrany
IZS	Integrovaný záchranný systém
LZS	Letecká záchranná služba
OLK	Olomoucký kraj
OO	Obvodní oddělení PČR
ORP	Obec s rozšířenou působností
PČR	Policie České republiky
RLP	Rychlá lékařská pomoc
RV	Rendez-Vous
RZP	Rychlá zdravotnická pomoc
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
TČ	Trestný čin
ÚO	Územní odbor
ZZS	Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby

ÚVOD

Bezpečnost je jednou ze základních potřeb, kterou pociťuje každý jedinec v lidské společnosti. Otázkami vztahujícími se k problematice bezpečnosti se lidé zabývají již od počátku svého působení na tomto světě. Jedná se o pojem, který je používán lidmi nejen v rámci běžné mluvy, ale i o pojem, který přesahuje do mnoha vědních oborů a na který lze pohlížet z mnoha hledisek. Vzhledem k rozpoložení současného světa a jeho bezpečnostní situaci je bezpečnost velmi aktuálním a mediálně diskutovaným tématem, kterému však vzhledem k jeho komplexnosti široká veřejnost ne vždy správně porozumí. Z obecného hlediska ovšem platí, že každý jedinec v lidské společnosti, s ohledem ke svému materiálnímu zajištění i psychickému rozpoložení, pociťuje odlišnou úroveň svého bezpečí.

Zajištění bezpečnosti na svém území primárně přísluší státu, který má povinnost zajistit bezpečí svých ideálů i chráněných hodnot před hrozbami vojenského i nevojenského charakteru. V návaznosti na tyto hrozby jsou na úrovni států či mezinárodních společenství, v rámci jejich bezpečnostní politiky, vytvářeny či inkorporovány bezpečnostní dokumenty a bezpečnostní zákony. Na základě těchto norem jsou vytvářeny prvky bezpečnostního systému daného státu, které mimo vzájemné kooperace v rámci tohoto systému vykonávají své vlastní specifické poslání a mají i své specifické postavení. V zájmu jednotlivých států by vždy mělo být dosažení co nejvyšší úrovně bezpečnosti v tuzemském i mezinárodním měřítku.

Bezpečnost se neustále dynamicky vyvíjí na všech úrovních a postupně dochází ke smývání rozdílů mezi vojenskou a nevojenskou bezpečností. Vývoj bezpečnostní situace však musí být sledován nejen na úrovni mezinárodních systémů či států, nýbrž musí být kladen akcent i na monitorování bezpečnostní situace na nejnižších regionálních úrovních. Hrozby a rizika na regionálních úrovních ovšem nemusí reflektovat stav na celostátní či mezinárodní úrovni. Každý region se od ostatních územních celků odlišuje v rámci nějakého aspektu (polohy, počtu obyvatel, rozlohou atd.) a postavení každého regionu tedy může být v rámci daného společenství odlišné. Ne vždy musí být reálná bezpečnostní situace, tedy postavení daného regionu, na takové úrovni, jenž je širokou veřejností vnímána na základě počtu případů nastalých událostí sdělovaných v médiích či vykazovaných v podobě ročních anebo průběžných statistik vedených příslušnými orgány.

Vývoj bezpečnostní situace v regionech lze sledovat z pohledu mnoha ukazatelů a přístupů k vojenské i nevojenské bezpečnosti. Tento poznatek přímo souvisí s cílem této práce, kterým

je posoudit vývoj bezpečnostní situace na Šumpersku. V návaznosti na cíl byly definovány dvě výzkumné otázky, jejichž zodpovězení přispěje k jeho naplnění, konkrétně:

„Jaké je postavení Šumperska z pohledu vybraných ukazatelů bezpečnosti v komparaci s ČR?“

„Jaké jsou rozdíly v trendech vývoje vybraných ukazatelů bezpečnosti v jednotlivých částech Šumperska?“

V rámci struktury je práce členěna do 3 hlavních částí. V první části je popsána základní terminologie, která se vztahuje k vymezení problematiky bezpečnosti. Druhá kapitola se v rámci jednotlivých podkapitol zaměřuje na teoretické vymezení způsobu zajišťování vnitřní bezpečnosti v prostředí ČR. V následující části práce je za účelem zjištění vývojových trendů v jednotlivých částech Šumperska a postavení Šumperska v rámci ČR provedena analýza prostřednictvím indexové komparace v rámci jednotlivých vybraných ukazatelů bezpečnosti. Pro lepší přehlednost jsou jednotlivé kroky analýzy interpretovány pomocí grafů a tabulek.

1 VYMEZENÍ PROBLEMATIKY BEZPEČNOSTI

Lidský druh je již od počátku své existence nucen zkoumat způsoby, kterými by byl schopen vyřešit otázky bezpečnosti a svého samotného přežití na tomto světě. Problematiku bezpečnosti lze charakterizovat z mnoha pohledů, oblastí zkoumání a definic. Tato kapitola má za cíl vymezit základní pojmosloví, které se vztahuje k problematice bezpečnosti.

1.1 Pojem bezpečnost

Etymologický původ slova bezpečnost lze nalézt ve výrazech, jenž vychází z latiny. Jedná se o výrazy securitas (sine-cura), znamenající bez starostí, a securus, který lze přeložit jako klidný, bezstarostný nebo nestarající se. (Kraftová et al., 2016, s.14) Význam českého slova „bezpečnost“ spatřují Balabán a Stejskal (2010, s.10) ve slovním spojení „bez péče“ neboli: bez starosti, bez problému, mimo nebezpečí.

Na své nejzákladnější úrovni se bezpečnost týká hodnot, kterých si lidé nejvíce cení. Přesně z tohoto důvodu mají lidé zájem se bezpečností zabírat a neustále hledat způsoby, jak jí plně dosáhnout. Pocit bezpečí a dobré ochrany je totiž bezpochyby jedním z nejdůležitějších potřeb lidstva. (Hough et al., 2015, s.4) Bezpečnost ovšem může být vždy pouze relativní, žádný z referenčních objektů nikdy nemůže dosáhnout svého absolutního bezpečí. Relevantní je pouze otázka, kolik bezpečnosti je pro dotčený referenční objekt postačující. (Eichler, 2009, s.13)

V návaznosti na toto vymezení je vhodné uvést význam pojmu referenční objekt. Jako referenční objekt lze v rámci bezpečnostních studií vnímat entitu, k jejímž bezpečnostním zájmům se vztahuje nějaký bezpečnostní problém. Jedná se tedy o to, co má být před daným bezpečnostním problémem chráněno. (Peoples a Vaughn-Williams, 2021, s.4)

Bezpečnost lidstva by měla vycházet z mezilidských vztahů a jejich úcty k morálním, etickým a mravním zásadám. Předpoklad pro dodržení těchto zásad spočívá v existenci státu, který na základě existence společenské smlouvy a vydané legislativy je schopen dodržování těchto zásad ve společnosti kontrolovat. (Horák et al., 2015, s.21)

Pojem bezpečnost je nejčastěji spojován s eliminací či zmírňováním hrozeb pro referenční objekt. Nejdříve by měly být eliminovány takové hrozby, jejichž nekontrolování ohrožuje přežití daného referenčního objektu. (Williams a McDonald, 2018, s.6)

Dále lze na bezpečnost pohlížet v pozitivním a negativním smyslu. Negativní vymezení popisuje bezpečnost jako stav, v němž neexistují hrozby pro referenční objekt, případně je

zásadně eliminována rizikovost těchto hrozeb. Pozitivní bezpečnost je podávána jako stav, při němž referenční objekt zajišťuje v dostatečné míře své zájmy. (Smolík a Šmíd, 2010, s.9)

Bezpečnost lze dále rozdělit na subjektivní a objektivní. Subjektivní bezpečnost nastane v případě, že referenční objekt nevnímá žádnou hrozbu, a objektivní bezpečnost nastává v případě, kdy hrozby reálně neexistují. (Smolík a Šmíd, 2010, s.9)

Bezpečnost je pojmem velmi komplexním, a proto je tedy vhodné její nadále rozdělit podle subjektů a podle různých kritérií, které jsou s bezpečností úzce spojeny. Jako nejzákladnější rozdělení bezpečnosti dle kritérií lze uvést rozdělení na vnější a vnitřní bezpečnost. (Zeman et al., 2002, s.16–18)

Souček et al. (2005, s.13) popisují vnější bezpečnost jako „*zajištění územní celistvosti, vnější svrchovanosti a nezávislosti státu, nedotknutelnosti jeho státních hranic a ochrana jeho zastupitelských úřadů, členů diplomatického sboru a dalších občanů*“. Vnější bezpečnost bývá často uváděna jako synonymum pro tradiční vojenskou bezpečnost státu. Podle Zemana et al. (2002, s.18) lidé až do konce Studené války vnímali spojení mezi vojenskou a vnější bezpečností, a to za předpokladu, že vojenský útok prostřednictvím řádné armády reprezentoval dominantní vnější hrozbu, která musela být eliminována prostřednictvím vlastní stálé armády, uzavřených spojenečství a mírové diplomacie. Podle Horáka et al. (2015, s.23) lze vnější bezpečnost pochopit jako stav, při kterém není daný stát ohrožen vojenskou agresí nebo má proti této agresii zajištěnou přímou obranu nebo je případně schopen pomocí efektivních prostředků tuto hrozbu eliminovat.

Vnitřní bezpečnost znamená „*zachování a zajištění vnitřních funkcí státu, ochranu jeho demokratických základů, ochranu vnitřního pořádku, bezpečnosti a zákonnosti, ochranu životů a zdraví, majetkových hodnot a životního prostředí před hrozbami majícími původ na území státu*.“ (Souček et al., 2005, s.13) Téma vnitřní bezpečnosti a její aktéři působící na úrovni ČR budou více rozebráni v následující kapitole.

Podle Kraftové et al. (2016, s.14) je ovšem nutné poukázat na fakt, že toto dělení bezpečnosti nelze brát jako striktní, jelikož z důvodu postupující globalizace, globálního charakteru mnoha činností a různých integračních snah dochází k postupnému smývání rozdílů mezi těmito druhy bezpečnosti.

Porada (2017, s.50–51) definuje tyto čtyři základní otázky, které mají rozhodující význam při analýze problematiky bezpečnosti:

- Jaký referenční objekt má být chráněn?
- Před jakými hrozbami má být referenční objekt chráněn?
- V jakém zájmu má být bezpečnost konána?
- Jakými nástroji má být bezpečnost dosažena?

Jako další pohled na bezpečnost lze uvést rozdělení na tvrdou a měkkou bezpečnost. Tvrdá bezpečnost bývá popisována jako tradiční vojenská bezpečnost. Pod pojem měkká bezpečnost se zahrnují všechny ostatní nevojenské oblasti bezpečnosti. (Kraftová et al., 2016, s.14)

„Vojenská bezpečnost je spojena s hrozbami plynoucími z vojenského ohrožení státu, tedy ohrožení prostřednictvím zbraní, zacílené na ničení lidí, hmotných objektů a na obsazování území. Na potlačení těchto hrozeb je budována armáda a jsou vyvíjeny zbraňové systémy.“
(Sak, 2018, s.93)

Vojenská bezpečnost bývá nejčastěji popisována jako státocentristická, jelikož je spojována s jasně danými zájmy státu. Spočívá především v opatřeních, jež přijímají státy nebo koalice s cílem pojistit se proti konkrétním hrozbám aktuálního i budoucího vojenského charakteru. Aby byla tato bezpečnost zajištěna, stát musí disponovat patřičnými vojenskými schopnostmi, především vhodně připravenými ozbrojenými silami. (Eichler, 2009, s.32–33)

Z těchto definic jasně vyplývá skutečnost, že tato forma bezpečnosti je směřována primárně na vnější prostředí státu či společenství několika států. Pojem vojenská bezpečnost lze tedy uchopit jako synonymum pro bezpečnost vnější.

Vojenský sektor je ten, ve kterém je proces sekuritizace bezpečnosti s největší pravděpodobností vysoce institucionalizovaný. Není tomu tak nutně, ale odráží to konkrétní historický stav současného mezinárodního systému. Vojenské aktivity mohou mít často tendenci spadat více do politického sektoru než do sektoru bezpečnosti. Ve vojenském sektoru je hlavním referenčním objektem stát. To je zapříčiněno tím, že státy obecně disponují mnohem většími vojenskými zdroji než jiní aktéři. Tato situace existuje nejen proto, že státy obecně ovládají mnohem větší vojenské zdroje než jiní aktéři, ale také proto, že vládnoucí elity se právně a politicky vyvinuly jako hlavní žadatelé o legitimní právo na použití síly uvnitř i vně své domény. Moderní stát je definován myšlenkou suverenity – nárokem na výlučné právo na

samosprávu nad určitým územím a jeho obyvatelstvem. (Buzan, Waever a Wilde, 2005, s.61–62)

Naopak nevojenskou bezpečnost lze podle Součka et al. (2005, s.15–16), jakožto synonymum vnitřní bezpečnosti, definovat na bázi „užšího“ a „širšího“ významu. Užší význam bývá používán častěji. V užším významu pojem vnitřní bezpečnost vychází z nadřazeného pojmu bezpečnost a je vztahován k pojmu veřejný (vnitřní) pořádek a vztahuje se zejména k působnosti Policie ČR (PČR) a dalších ozbrojených bezpečnostních sborů. V širším významu se pak pojem vnitřní bezpečnost odděluje od vnější bezpečnosti z hlediska území, ke kterému se vztahuje. V tomto pojetí je tedy nevojenská bezpečnost ohrožována hrozbami, které mají svůj původ uvnitř státu, a vojenskou bezpečnost ohrožují hrozby, které mají svůj původ mimo území daného státu. (Souček et al., s.15–16)

1.2 Sektory nevojenské bezpečnosti

Na konci Studené války došlo ke krizi v prostředí bezpečnostních studií a učenci tohoto vědního oboru se rozdělili do dvou myšlenkových směrů. Na jedné straně stáli „rozšiřovatelé“, kteří volali po rozšíření konceptu bezpečnosti nad rámec vojensko-politických hrozeb pro stát, tedy aby byly bezpečnostní studie rozšířeny o nové hrozby, které mají svůj původ v oblastech jako je bezpečnost životního prostředí a lidská bezpečnost. Na straně druhé byly „tradicionalisté“, kteří se obávali, že nekonečným rozšiřováním o nové koncepty tento vědní obor potenciálně ztratí svůj smysl. Muselo tedy dojít k vytvoření nového bezpečnostního rámce, který by uspokojil oba zmíněné směry i širší veřejnost. (Williams a McDonald, 2018, s.101–102)

S tímto novým pohledem na studium bezpečnosti v jednotlivých dimenzích či sektorech bezpečnosti, tedy se sekuritizací bezpečnosti, přišli Bary Buzan, Ole Waever, Jaap de Wilde a další vědci z tzv. kodaňské školy v ústavu COPRI¹. Díky tomuto pohledu výrazně ovlivnili výzkum bezpečnostních studií, který se aplikuje až do současnosti. (Eichler, 2006, s.32) Pro tyto vědce je sekuritizace procesem, kterým se v konečném důsledku vytváří sdílené sociální chápání toho, jakým hrozbám příslušný referenční objekt čelí. (Hough et al., 2015, s.81) Tito vědci na základě provedeného výzkumu postbipolárního světa došli k poznatku, že tradiční vojenská bezpečnost ztrácí na své důležitosti a směr nové bezpečnostní agendy by se měl začít sklánět k řešení problémů, jenž mají svůj původ zejména v ekonomickém, enviromentálním, politickém a společenském sektoru. (Waisová, 2009, s.46–47)

¹ Kodaňský institut pro výzkum míru

Vědci z kodaňské školy tvrdili, že bezpečnostní hrozby vznikají, když elitní aktéři obvykle něco označí za bezpečnostní hrozbu a relevantní publikum toto označení přijme. Za správných podmínek tedy mluvení o bezpečnosti z něčeho dělá bezpečnostní problém, a to má zvláštní politické důsledky. (Williams a McDonald, 2018, s.101)

Kodaňská škola v rámci každého sektoru přesně definuje referenční objekty, které si mohou v případě výskytu své existenční hrozby prostřednictvím svých zástupců nárokovat právo na přežití. V každém sektoru existují majoritní existenční hrozby, proti kterým jsou schopny se dané referenční objekty spojit a vzájemnou spoluprací se pokusit tyto hrozby eliminovat. (Lasicová a Ušiak, 2013, s.82–83)

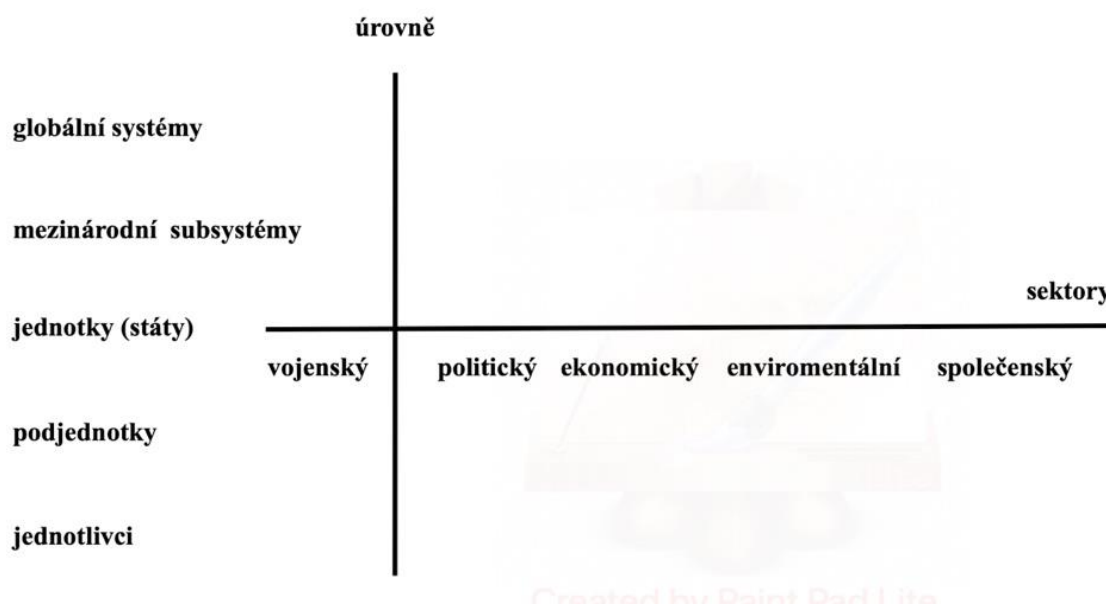
Buzan, Waever a Wilde (2005, s.14–15) představují referenční objekty analýzy na těchto pěti úrovních:

- Mezinárodní systémy – jedná se nejrozsáhlejší uskupení interagujících jednotek, a zároveň se jedná o nejvyšší systémovou rovinu
- Mezinárodní subsystémy – jedná se o skupiny jednotek v rámci mezinárodního systému, které lze od celku odlišit na základě zvláštního charakteru (např. Evropská unie)
- Jednotky – příkladem mohou být státy nebo národy
- Podjednotky – jedná se o organizované skupiny jednotlivců se schopností ovlivňovat chování a jednání své jednotky
- Jedinci – nejnižší rovina analýzy

Kodaňská škola přiřazuje roli ústředního referenčního objektu státu. Jedná se o logický krok, jelikož stát je považován za garanta bezpečí pro své obyvatelstvo a narušení národních zájmů daného státu logicky vyústí i v ohrožení celé společnosti. V rámci mezinárodních systémů a subsystémů může ohrožení členské země vést k narušení bezpečí celého společenství států. (Juříček a Rožňák, 2014, s.102)

Obrázek 1 popisuje aplikaci pojetí bezpečnosti z pohledu kodaňské školy. Na vertikální ose se nachází referenční objekty. Hrozby mohou postihnout referenční objekty na všech úrovních, Podle vědců z ústavu COPRI je pro stát (jednotky) největší existenční hrozbou ztráta jeho suverenity. Pro podjednotky (např. regiony) a jednotlivce je existenční hrozbou ztráta identity. Bezpečnost referenčních objektů závisí na přežití tváří v tvář proti dané existenční hrozbě. Zdroj těchto hrozeb má svůj původ v závislosti na rozdílných sektorech. (Waisová, 2009, s.47)

Horizontální osa popisuje kvalitativní odlišnost zdrojů a hrozeb nejistoty. Zdroje hrozeb jsou podle Buzana, Waevera a Wildeho zařazeny do pěti sektorů – vojenského, politického, ekonomického, společenského a enviromentálního. (Waisová, 2009, s.48) Ovšem je nutné poukázat na fakt, že s ohledem na možnou mezisektorovou povahu některých hrozeb a dynamické změny probíhající v současné společnosti není toto sektorové vymezení považováno za striktní a omezující. (Kraftová et al., 2016, s.22) Nad rámec původních sektorů, jenž představila kodaňská škola, lze podle Balabána a Stejskala (2010, s.21) zařadit i další tři sektory bezpečnosti. Jedná se o sektory energetické bezpečnosti, technologické bezpečnosti a kulturní bezpečnosti. Po kombinaci těchto dvou os lze získat ucelený přehled o referenčních objektech a o zdrojích hrozeb. Jednotlivé sektory z modelu kodaňské školy budou blíže popsány v následujících podkapitolách.

Obrázek 1: Koncepce kodaňské školy

Zdroj: Vlastní zpracování podle (Kraftová et al., 2016, s.21)

1.2.1 Politický sektor

Politický sektor je ze všech zmíněných sektorů nejvíce diskutabilní, jelikož jej lze velmi lehce vměstnat mezi vojenský a společenský sektor. Jádrem politické bezpečnosti je snaha o ochranu suverenity daného státu. Politická bezpečnost se zabývá hrozbami nevojenského původu, které jsou směřovány vůči politickým celkům. Je však nutné podotknout, že hrozby v tomto sektoru mohou být i vojenského původu. Avšak všechny tyto hrozby mají svůj původ v politické sféře. (Buzan, Waever a Wilde, 2005, s.166)

Jedná se o nejširší ze všech sektorů a je často nazýván zbytkovou kategorií, jelikož se do něj zařazují veškerá témata, která nespádají do ostatních sektorů. Hrozby v politickém sektoru se typicky týkají například udělení či odmítnutí politického uznání nebo mají za cíl podkopávat politickou legitimitu státu. Hrozby v tomto sektoru se tedy zaměřují na narušení organizační stability daného státu nebo mezinárodních společenství, přičemž je nutno podotknout, že hrozby mohou mít původ jak uvnitř, tak i vně státu. (Buzan, Waever a Wilde, 2005, s.166–167)

Nejvýznamnějším referenčním objektem politického sektoru je stát. Dalšími významnými referenčními objekty mohou být „kvazisuper“ státy (např. Evropská unie), organizované skupiny bez vlastní státnosti a transnacionální hnutí, jež mohou plně spoléhat na podporu svých přívrženců, tedy typicky světová náboženství. Pokud je referenčním objektem sekuritizace stát, tak je aktérem sekuritizace jeho vláda a hrozba bude tedy typicky směřována vůči vládě tohoto státu. (Buzan, Waever a Wilde, 2005, s.170)

Je nutné rozlišovat, zdali je dotčený stát slabý, nebo silný. Ve slabém státě je autorita jeho vlády napadána ve větším rozsahu. Tuto skutečnost lze přisoudit myšlence lidu, který si myslí, že vláda jedná spíše ve svém zájmu, a ne v zájmu celého státu. V silném státě tato myšlenka nehrozí, jelikož zde panuje mnohem silnější veřejné přesvědčení, že jediným legitimním reprezentantem národního státu je vláda. A to hlavně z důvodu, že vláda a její rozhodnutí podléhají veřejné kontrole. Hlavní bezpečnostní vazby se v politickém sektoru týkají hlavně principů, které se uplatňují v mezinárodní společnosti. (Buzan, Waever a Wilde, 2005, s.171)

1.2.2 Ekonomický sektor

„Idea ekonomické (hospodářské) bezpečnosti je jako celek mimořádně kontroverzním a vysoce zpolitizovaným tématem.“ (Buzan, Waever a Wilde, 2005, s.113) Témata z ekonomického sektoru se přelévají i do sektorů ostatních, kterými se kodaňská škola zabývá. *„Ekonomická bezpečnost zahrnuje přístup ke zdrojům, finančním prostředkům a trhům, bez nichž nelze udržet přijatelnou životní úroveň a dostatečnou státní moc.“* (Buzan, Waever a Wilde, 2005, s.17)

V ekonomickém sektoru je hlavní úloha přidělena státu. Ovšem stát není jediným referenčním objektem, jenž zde působí. V ekonomickém sektoru operuje velké množství referenčních objektů, od jednotlivců, společenských tříd a států, až po celý komplexní systém světového trhu. (Buzan, Waever a Wilde, 2005, s.118–119) Integrace států do nadnárodních ekonomických uskupení představuje projev kooperace mezi těmito celky, což přináší členům daného ekonomického uskupení bezpečnostní záruky a stabilitu. Státy by měly v návaznosti na

tento cíl danou spoluprací prohlubovat, a ne vzájemnými konflikty podkovávat. (Lasicová a Ušiak, 2013, s.121)

Ekonomická bezpečnost nabírá v návaznosti na současnou globalizaci velkého vlivu. V ekonomickém sektoru se reprezentují ekonomické zájmy státu, jelikož výkonná ekonomika může být reprezentována jako zdroj síly daného státu. Hrozby pro ekonomiku daného státu dále představují změny trendu v globálním vývoji a krize v mezinárodní ekonomice. Stát by měl projevit snahu tyto hrozby efektivně eliminovat, jelikož kolaps ekonomiky by mohl vyústit v zánik daného státu. (Juříček a Rožňák, 2014, s.103)

V ekonomickém sektoru se střetávají ideologické názory ekonomických škol. Na jedné straně stojí merkantilisté spolu se socialisty, kteří podřizují ekonomiku státu. Stát dle názoru těchto přívrženců usiluje o uplatnění státního protekcionismu v podobě omezování dovozu. Druhou stranu zastupují liberálové, jenž prohlašují, že má trh fungovat co nejsvobodněji, tedy bez státního zásahu. Existenční hrozbou pro ekonomický sektor je jakýkoliv vývoj, který má tendenci ohrozit volný pohyb zboží, služeb a kapitálu přes státní hranice. (Danics, 2007, s.39)

1.2.3 Enviromentální sektor

„Environmentální bezpečnost je stav, při kterém je pravděpodobnost vzniku krizové situace vyvolané narušením životního prostředí ještě přijatelná.“ (Ministerstvo životního prostředí ČR, 2022) Hlavním referenčním objektem enviromentální bezpečnosti je životní prostředí. Pokus o sekuritizaci enviromentálního sektoru má ze všech sektorů představených kodaňskou školou nejstručnější historii trvání. (Buzan, Waever a Wilde, 2005, s.87–88) Enviromentální bezpečnost, v návaznosti na analyzované ohrožení lokální a globální biosféry a lidské civilizace jako celku, výrazně rozšířila na přelomu 80. a 90. let 20. století oblast bezpečnostních studií. (Danics, 2007, s.41)

Výjimečnost enviromentálního sektoru shledávají Buzan, Waever a Wilde (2005, s.88) v existenci dvou svébytných agend – vědecké a politické. Vědeckou agendu zastávají zejména vědci a výzkumné ústavy. Hlavním úkolem vědecké agendy je předkládat seznam enviromentálních problémů, které mohou v současnosti anebo v budoucnosti brzdit vývoj lidské civilizace. Politická agenda je v kompetenci vlád a mezivládních jednání. Pro politickou agendu není zásadním kritériem, zdali hrozba má, či nemá reálný základ, nýbrž pokud její předpokládaná naléhavost má tendenci vytvořit politické téma. (Buzan, Waever a Wilde, 2005, s.89)

Podle Juříčka a Rožňáka (2014, s.77) náleží mezi klíčová bezpečnostní témata enviromentálního sektoru narušení ekosystémů, energetické problémy, populační problémy, potravinové problémy a občanské spory. Autoři této myšlenky dále uvádí, že nejhorší enviromentální hrozbou pro lidstvo je ztráta dosažené civilizační úrovně.

Narušení ekosystémů je spojeno se změnou klimatu, rozšiřováním pouští, odlesňováním, ztenčováním ozonové vrstvy a znečišťováním. Energetické problémy se týkají především vyčerpání přírodních zdrojů. Populační problémy zahrnují rychlý nárůst populace a spotřebu, která přesahuje únosnou kapacitu planety Země, tyto problémy přímo souvisejí s nekontrolovatelnou lidskou migrací a šířením epidemií. Potravinové problémy se týkají hlavně chudoby, hladomoru a úbytku úrodné půdy a zdrojů pitné vody. Občanské spory se týkají zejména poškození životního prostředí v důsledku válečných konfliktů. (Danics, 2007, s.42)

Výše zmíněné problémy enviromentálního sektoru mohou zapříčinit dva následky. Buď počet omezených zdrojů zůstane stále omezený, ale státy budou díky vyspělým technologiím schopny najít alternativní zdroje, anebo státy nenajdou vhodné substituty, což povede k lokálním až regionálním konfliktům. (Lasicová a Ušiak, 2013, s.127)

1.2.4 Společenský sektor

Bezpečnostní studia musí zanalyzovat nejen bezpečnost státu samotného, ale i jeho společnosti. Hlavním referenčním objektem společenského sektoru je společnost, jejíž klíčovou hodnotu pro přežití představuje její identita. Tato chráněná hodnota se od ostatních čtyř představených sektorů odlišuje, jelikož politický, vojenský a ekonomický sektor mají jako společný referenční objekt stát, jehož klíčovou hodnotou pro přežití je jeho suverenita a v enviromentálním sektoru se za referenční objekt považuje životní prostředí. (Danics, 2007, s.43)

Podstatou pro přežití státu je mít pevně vymezené teritorium a formální členství. Klíčovou hodnotou společnosti je její identita. Klíčem k porozumění společnosti jsou její ideje a zvyklosti, jejichž prostřednictvím se příslušníci dané společnosti identifikují. (Buzan, Waever a Wilde, 2005, s.139) Tyto příslušníky lze identifikovat pomocí jejich jazyků, idejí, náboženství, kultury a zvyků. (Danics, 2007, s.43)

Ve společenském sektoru se nachází tři základní typy hrozeb, které mohou narušit identitu společnosti – migrace, horizontální soupeření a vertikální soupeření. Migrace představuje hrozbu, jelikož velký přísun příslušníků jiné společnosti znamená změnu ve složení původní společnosti o nové migranty, tím pádem se identita ve složení původního obyvatelstva mění. Horizontální soupeření znamená, že obyvatelstvo původní společnosti je nucené měnit svoji

identitu v podobě stylu života ve prospěch obyvatelstva převažující skupiny. Vertikální soupeření může vést ke skutečnosti, že se daná společnost přestane vnímat jako komunita. Jako čtvrtou hrozbu lze uvést úbytek obyvatelstva zapříčiněný např. válkou či hladomorem. (Buzan, Waever a Wilde, 2005, s.141–142) Společnost je schopna se proti uvedeným hrozbám bránit dvěma způsoby. První způsob zahrnuje kroky a aktivity, které může ohrožené společenství podniknout samo, tedy např. ohrožené společenství projeví snahu získat převahu v existujícím vládním systému. Druhý způsob souvisí se snahou prosadit sporný problém do agendy státu, tedy politického sektoru. Stát v tomto případě může např. zpřísnit kontrolu na státních hranicích. (Buzan, Waever a Wilde, 2005, s.143)

1.3 Hrozba a riziko

Aby mohla být bezpečnost co nejlépe zajištěna, musí se jedinec či společnost zaměřit na efektivní eliminaci možných hrozeb a z nich plynoucích rizik. V následujících podkapitolách je vhodné tyto dva pojmy jednotlivě definovat, jelikož bývají veřejností často zaměňovány a brány jako synonyma. Riziko a hrozby se vzájemně prolínají.

1.3.1 Hrozba

Podle Zemana et al. (2002, s.58) lze hrozbu popsat jako primární vnější fenomén, který existuje nezávisle na vůli referenčního objektu, jenž může, ale nemusí mít v úmyslu poškodit nějakou konkrétní hodnotu, kterou má v zájmu daný referenční objekt chránit. Podle Balabána a Stejskala (2010, s.32) je možné hrozbu chápat jako jev objektivního charakteru, který vždy působí a vyvstává zcela nezávisle na prostředí, ve kterém působí. Hrozba je jakýkoli fenomén, který je ze své podstaty potencionálně způsobilý poškodit chráněný zájem společnosti či nějakého uskupení. (Antušák a Vilášek, s.42, 2016) Hrozba se váže na konkrétní událost, která může mít, přírodní, technický anebo společenský charakter a způsobuje narušení rovnovážného stavu ve společnosti. (Lasicová a Ušiak, 2013, s.243)

Základní dělení tohoto vnějšího fenoménu popisují Smolík a Šmíd (2010, s.10). Hrozby lze podle těchto autorů rozdělit na intencionální a neintencionální. Hrozby mající přímý úmysl ohrožit daný referenční objekt jsou nazývány jako intencionální. Původce těchto hrozeb disponuje vůlí a nadáním přímo ohrožit dané aktivum. Neintencionální hrozby mají nepřímý úmysl ohrožit daný referenční objekt a typicky mají svůj původ v působení přírodních živlů.

Hrozby lze dělit i podle časového hlediska na naléhavé a latentní. Naléhavé hrozby požadují okamžitou reakci. Na latentní hrozby není nutné reagovat okamžitě, ale je nutné myslet na

okolnost, že i latentní hrozba se bez řádné reakce může časem vyvinout v hrozbu naléhavou. (Eichler, 2006, s.22)

Z pohledu bezpečnostní politiky státu, neboli geopolitického pohledu, rozděluje Eichler (2009, s.42) hrozby na přímé (bezprostřední) a nepřímé. Autor tohoto rozdělení uvádí, že o přímé hrozby se jedná v případě, pokud tyto hrozby přímo ohrožují dotčený stát, zatímco nepřímé hrozby mohou ohrozit spojence daného státu, nebo dokonce celosvětovou stabilitu.

Eichler (2009, s.44–47) ve své knize „Mezinárodní bezpečnost v době globalizace“ dále uvádí rozdělení bezpečnostních hrozeb dnešního světa. Jedná se o hrozby vojenské, politické, ekonomické a enviromentální.

Antušák a Vilášek (2016, s.44–55) klasifikují hrozby do následujících tří skupin:

- asymetrické hrozby – jedná se o takový projev agrese ze strany protivníka, proti níž daný referenční objekt nemůže čelit stejným způsobem (např. globalizační hrozby)
- věcné hrozby – do této skupiny náleží hrozby antropogenního, ekonomického, naturogenního, sociálního a společenského charakteru
- vnitřní hrozby – subjektivní hrozby a příležitosti

Je nutné uvést skutečnost, že žádná z hrozeb nemůže existovat pouze sama o sobě. Je tedy nutné definovat aktéry, jenž se na existenci hrozby podílí. Subjekty bezpečnosti lze rozdělit do těchto tří úrovní. Na první úrovni se nachází národní bezpečnost a referenčním objektem je stát. Do druhé úrovně autoři řadí společenskou bezpečnost, kde je za referenční objekt považována skupina či společenství. Na poslední úrovni se nachází lidská bezpečnost a obsahem je blahobyt, nebo dokonce samotné přežití jedince. (Balabán a Pernica, 2015, s.14–15)

Ministerstvo vnitra ČR (2019) uvádí šest nejzávažnějších bezpečnostních hrozeb, které mohou ohrozit stabilitu tohoto státu. Jedná se o terorismus, působení organizovaného zločinu, hrozby pocházející ze světa kybernetiky, extremismus, narušení bezpečnosti civilní letecké dopravy a korupci.

1.3.2 Riziko

Riziko je z bezpečnostního hlediska vždy definováno jako nežádoucí jev a vždy se vyvíjí od hrozby vzniku nežádoucí situace. Tichý (2006, s.16) definuje riziko jako „*Pravděpodobnou hodnotu ztráty, která vznikne nositeli (nebo příjemci) rizika, realizací scénáře nebezpečí, vyjádřenou v peněžních nebo jiných jednotkách.*“ Riziko je kvalitativní a kvantitativní

vyjádřitelná míra nebezpečí, která je závislá na zvyšování či snižování potencionální hrozby. (Lasicová a Ušiak, 2013, s.251)

Z těchto definic je jasně patrné, že riziko je vždy spjato s pravděpodobností nastání nežádoucí situace a že se jedná o veličinu, která je kvantitativní. Riziko je nutné vždy chápat jako odhad.

Eichler (2009, s.44) v daném kontextu rozděluje bezpečnostní rizika v návaznosti na bezpečnostní hrozby do těchto šesti skupin:

- vojenská
- politická
- ekonomická
- sociální
- kulturní
- ekologická

Riziko je vždy jevem subjektivního charakteru, jelikož se vždy vztahuje k jednání a rozhodování těch referenčních objektů, jenž čelí nějaké hrozbě. Riziko tedy přímo souvisí s tím, jak se daný referenční objekt s hrozbou vypořádá a jaká opatření proti dané hrozbě přijme. Riziko by podle těchto autorů rozhodně nemělo být chápáno jako jev, který není ovlivnitelný. (Balabán a Stejskal, 2010, s.33)

Dokud nebyla rozpracována teorie měřitelnosti rizika, rozpracovaná a prosazovaná Peterem Bernsteinem, tak byla schopnost měření a analýzy rizik velmi limitována. (Aven, 2005, s.1) V návaznosti na uvedený pojem analýza rizik je vhodné si tento koncept dále definovat.

Obecnou definici tohoto konceptu představil Ayyub (2003, s.2), který tvrdí, že analýzu rizik lze popsat jako činnost, která by měla být prováděna pomocí systémového rámce, jež zohlední nejistoty v modelování, chování, predikční modely, interakci mezi složkami s dopady na systém a jeho okolní prostředí.

1.4 Vybrané základní bezpečnostní dokumenty České republiky

Každý stát by měl být schopen efektivně řídit svojí bezpečnostní politiku, provádět analýzy hrozeb, které pro něj mohou nastat, a představit směr, kterým se bude jeho bezpečnostní politika dále vyvíjet. Státy po celém světě, ČR nevyjímaje, pro tento účel vytvářejí a schvalují své bezpečnostní dokumenty. Ústava jakožto nejvyšší právní základ ČR obsahuje v tomto smyslu pouze obecné kontury a vymezuje např. pojem válečný stav. Listina základních práv a svobod pojednává o celkové bezpečnosti obyvatel ČR a vojenské službě, která je vyžadována v případě

nastání mimořádné události. Dokumentů, jenž se zabývají bezpečností ČR, však existuje celá řada.

1.4.1 Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky

Tento ústavní zákon je ve Sbírce zákonů označený jako zákon č.110/1998 sb. Jakožto ústavní zákon má v oblasti českého bezpečnostního prostředí velmi vysokou právní sílu. Hlavním účelem tohoto zákona je „*stanovit povinnosti v zájmu zajištění bezpečnosti státu a doplnit tak ústavní pořádek ČR.*“ (Mareš, 2019, s.23) Obsah tohoto právního aktu je rozdělený do celkem 13 článků. Článek první stanovuje základní povinnosti státu v oblasti bezpečnosti. Ve druhém článku jsou popsány podmínky vyhlášení krizových stavů. Třetí článek se zabývá subjekty, které mají zajistit bezpečnost ČR. Ve čtvrtém článku je obsažena branná povinnost a stanovení rozsahu povinností hlavních aktérů bezpečnosti. Článek pátý a šestý jsou věnovány nouzovému stavu. Sedmý článek popisuje stav ohrožení státu. „*Článek osmý představuje normativní základ pro zkrácené jednání o návrzích zákonů*“ a upravuje zkrácená jednání o návrzích zákonů v případě, že je vyhlášený stav ohrožení státu anebo válečný stav. (Mareš, 2019, s.23) V devátém článku se popisuje existence Bezpečnostní rady státu. Desátý článek upravuje možnost prodloužení volebního období v případě, že je vyhlášený nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav. Článek jedenáctý upravuje pravomoci Senátu v případě rozpuštění Poslanecké sněmovny. Ve dvanáctém článku je upraven postup pro vyhlášení a zveřejnění krizových stavů. „*Třináctý článek obsahuje ustanovení o nabytí účinnosti zákona.*“ (Mareš, 2019, s.23)

1.4.2 Bezpečnostní strategie České republiky

„*Bezpečnostní strategie ČR je základním politickým dokumentem bezpečnostní politiky s dlouhodobým výhledem, který může v úvodní části obsahovat základní parametry vize bezpečnosti a dále pak definice životních a strategických zájmů, závěry ze strategických analýz, strategické cíle, cesty k jejich dosažení a vyčleněné společenské zdroje.*“ (Balabán a Stejskal, 2010, s.79) Bezpečnostní strategie ČR je tedy hlavním a nelegislativním dokumentem bezpečnostní politiky této země. Ministerstvo zahraničních věcí ČR (2015, s.6) uvádí, že „*Bezpečnost ČR je založena na principu ochrany jednotlivce, ochrany jeho života, zdraví, svobody, lidské důstojnosti a majetku.* Podle Balabána a Pernici (2015, s.47) lze spatřit určitou slabinu tohoto dokumentu v přehlížení vztahu mezi společností, ekonomickou kondicí státu a vnitřní bezpečností, jelikož úsporná řešení vlády, demografické trendy a vysoká nezaměstnanost jsou velmi úzce spjaty s narušením vnitřní bezpečnosti státu. Aktuální dokument z roku 2015 má čtyři hlavní části, kterými jsou bezpečnostní zájmy ČR, určení

východiska bezpečnostní politiky, prosazování bezpečnostních zájmů ČR a bezpečnostní prostředí.

Podle Ministerstva zahraničních věcí ČR (2015, s.7) má ČR tři stupně vlastních bezpečnostních zájmů, které jsou následovně seřazeny z hlediska jejich důležitosti:

- životní zájmy
- strategické zájmy
- další významné zájmy

1.4.3 Vybrané zákony a dokumenty

Zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon, „vymezuje působnost a pravomoci státních orgánů a územních samosprávných celků a povinnosti a práva fyzických a právnických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany ČR před vnějším napadením, a při jejich řešení a při ochraně kritické infrastruktury a odpovědnost za porušení těchto povinností.“ (Vaníček, 2017, s.1) Krizový zákon se skládá ze tří částí. První část se skládá ze sedmi hlav. Část druhá a třetí popisují změny a účinnost tohoto zákona.

Zákon č.239/2000 Sb., zákon o Integrovaném záchranném systému (IZS), „vymezuje IZS, stanoví složky IZS a jejich působnost, pokud tak nestanoví zvláštní právní předpis, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu.“ (Zpěvák, 2019, s.1) Složkám IZS, které mají za úkol zajišťování vnitřní bezpečnosti ČR, je věnována další kapitola.

Podle Blažkové et al. (2015, s.13) lze mimo autorem této práce výše uvedených vybraných příkladů bezpečnostních dokumentů uvést i tyto další příklady nelegislativních bezpečnostních dokumentů, kterými se řídí směr bezpečnostní politiky ČR:

- Obranná strategie ČR
- Bílá kniha o obraně
- Evropská bezpečnostní strategie
- Nová strategická koncepce NATO
- Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030

2 ZAJIŠTĚNÍ VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI ČR

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole – vnitřní bezpečnost lze považovat jako synonymum pro bezpečnost nevojenskou. Každý stát musí být schopen zajistit ochranu svojí suverenity a svých občanů nejen proti hrozbám, které mají svůj původ mimo území daného státu, ale musí být schopen eliminovat hrozby, které mají svůj původ uvnitř státu samotného. Státy pro tento účel zřizují instituce, záchranné a bezpečnostní sbory, pro které je povinností zajistit dodržování veřejného pořádku a chránit životy, zdraví a majetek. Veřejný pořádek je neurčitý právní pojem, který lze popsat jako „*souhrn společenských vztahů, které vznikají, rozvíjejí se i zanikají na místech veřejných, jenž jsou upraveny neprávními i právními normativními systémy a jejichž zachování je důležité pro bezproblémový chod celé společnosti*“. (Ministerstvo vnitra ČR, 2009) Zajištění vnitřní bezpečnosti ČR je základním úkolem složek IZS. Mezi základní složky IZS ČR spadají podle zákona č.239/2000 sb., o IZS:

- Hasičský záchranný sbor ČR (HZS ČR)
- Jednotky požární ochrany (JPO)
- PČR
- Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby (ZZS)

V souvislosti s IZS je nutné definovat pojem mimořádná událost. Mimořádnou událostí se rozumí „*škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.*“ (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.11)

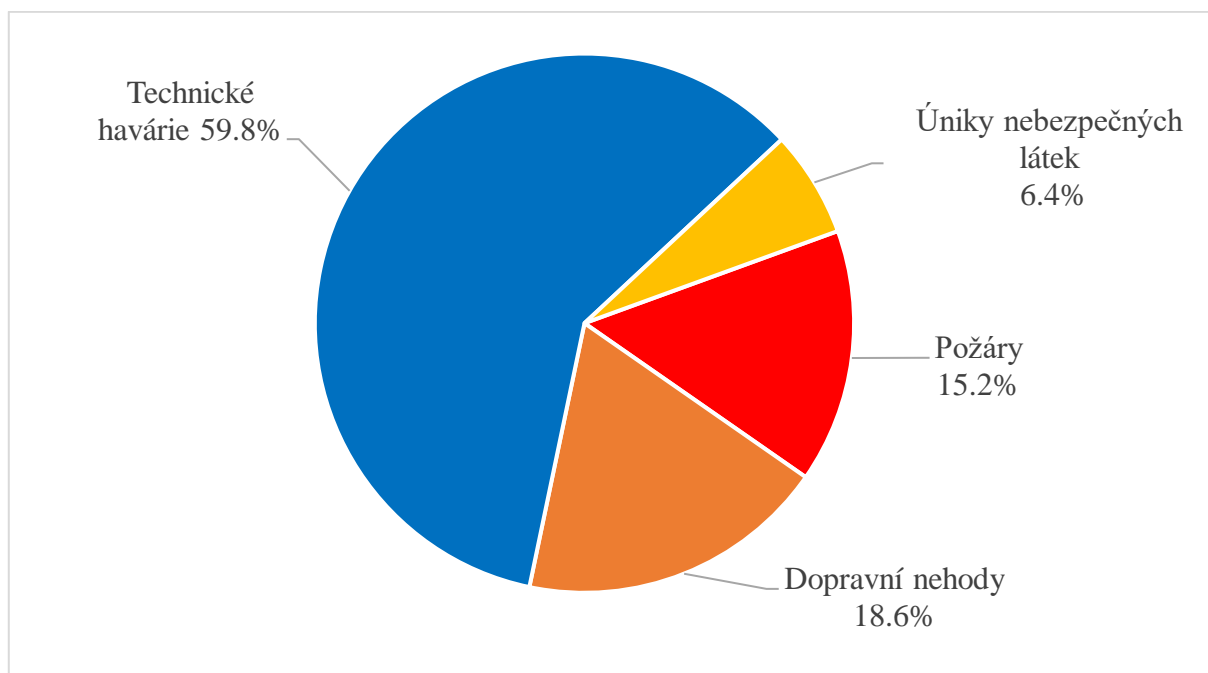
Podle Zpěváka (2019, s.6) nelze IZS pochopit jako instituci či právnickou osobu, nýbrž se jedná o jistou právně vymezenou formu organizace práce s metodikami kooperace a spolupráce mezi uvedenými elementárními složkami tohoto systému. Své využití nalezne IZS v případě nastání mimořádné události a pokud je za účelem provedení záchranných a likvidačních prací nutná kooperace dvou či více složek IZS. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.12)

Podle Viláška, Fialy a Vondráška (2022, s.14) lze rozdělit způsob řízení složek IZS do těchto úrovní:

- taktická – koordinaci složek IZS řídí velitel zásahu, nejčastěji je velitelem člen HZS ČR
- operativní – koordinaci složek IZS řídí operační a informační střediska
- strategická – koordinaci IZS mají na starost krizové štáby, na základě žádosti velitele zásahu

2.1 Hasičský záchranný sbor ČR

Historicky první hasičský záchranný sbor na území dnešní ČR byl založen v Praze v roce 1853. Úkolem tohoto tehdejšího sboru bylo čištění ulic a zajištění požární ochrany. (HZS ČR, 2022a) Před začátkem Druhé světové války existovaly hasičské záchranné sbory z povolání pouze v některých větších městech a jejich řízení připadalo do gesce těchto záchranných sborů samotných. Po Druhé světové válce bylo řízení požární ochrany zařazeno do gesce Ministerstva vnitra a výkonným orgánem požární ochrany se stalo hasičstvo. Hasičské záchranné sbory musely být ze zákona zřizovány v každém městě, ve kterém žilo více jak 50 000 obyvatel. Profesionalizace HZS má svůj původ v sedmdesátých letech 20. století, jelikož činnost HZS už nebyla orientována zejména na likvidaci požárů, ale velmi se zvýšila i participace na řešení např. technických havárií, zásahů u dopravních nehod, vyprošťování osob či zásahů u živelních pohrom. Postupem času tedy činnost HZS nahradila některé činnosti technických služeb, které zastává až do současnosti. Muselo tedy dojít k právní úpravě a byl tedy vytvořen zákon č.133/1985 sb., České národní rady o požární ochraně, který je platný do dnešních dní. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2014, s.22–24)

Obrázek 2: Podíl zásahů HZS ČR v období 2015–2022

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS ČR, 2023)

Graf na Obrázku 2 popisuje procentuální podíl zásahů HZS ČR v letech 2015–2022. Z grafu je patrné, že původní poslání HZS ČR, tedy hašení požárů, již není v současné době hlavní příčinou zásahů HZS ČR, protože představuje pouze necelých 15,2 % z celkových zásahů.

Nejčastějšími příčinami zásahů HZS ČR jsou technické havárie, což tedy potvrzuje důvod profesionalizace HZS ČR a jeho komplexního využití v rámci zajišťování vnitřní bezpečnosti ČR.

Základní právním předpisem, kterým se HZS ČR řídí, je zákon č.320/2015 Sb., Zákon o Hasičském záchranném sboru ČR. HZS ČR je páteří a hlavním koordinátorem celého IZS, jelikož v případě nastání mimořádné události koordinuje všechny záchranné složky IZS. Základním úkolem HZS ČR je „*chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi.*“ (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.27–28) Tento úkol plní profesionální zaměstnanci HZS ČR ve služebním poměru a občanskí pracovníci. Uvedený pojem služební poměr je „*zvláštním stavem fyzické osoby, který neovlivňuje pouze její profesní zařazení, ale zasahuje i do dalších sfér jejího života.*“ Specifickým rysem je služební kázeň, tedy nutnost uposlechnutí rozkazu. (Šteinbach, 2019, s.3) Vzhledem k povaze služebního poměru příslušníkům HZS ČR po odsloužení daného počtu služebních let a odchodu ze služby přísluší nárok pobírat rentu, která je vyplácena až do konce života bývalého příslušníka.

HZS ČR zřizuje svá operační a informační střediska (OPIS), která zajišťují koordinaci všech složek IZS na operativní úrovni. OPIS se zřizují na úrovni HZS kraje a na úrovni Generálního ředitelství HZS ČR. Mezi povinnosti OPIS náleží – přijmutí a vyhodnocení informace o mimořádné události, zabezpečovat vyrozumění mezi všemi složkami IZS a státních orgánů a orgánů samosprávných celků a zprostředkování organizace plnění úkolů od velitele zásahu. (Blažková et al., 2015, s.23–24)

Velmi důležitým úkolem HZS ČR je zastávání výkonu v oblasti státního požárního dozoru. Výkon státního požárního dozoru je vymezen zákonem č.133/1985 sb., o požární ochraně. Jedná se o preventivní výkony, které mají za cíl předcházet vzniku mimořádné události. Úloha státního požárního dozoru spočívá v kontrolách dodržování zákonných povinností právnických a fyzických podnikajících osob na úseku požární ochrany a zajišťování požární bezpečnosti při užívání objektů a jejich provozu, po celou dobu životnosti jejich provozovaných činností. Obsahově lze výkon státního požárního dozoru zahrnout do těchto oblastí – kontrolní činnost, stavební prevence a zjišťování příčin požárů. (Fiala a Vilášek, 2010, s.122–123) V rámci kontrolní činnosti příslušníci Státního požárního dozoru zpracovávají své roční kontrolní plány, které vycházejí ze statistických dat kontrol v předchozích obdobích či aktuálních potřeb HZS kraje a celospolečenského zájmu. (Hütter et al., 2015, s.271) Kontroly Státního požárního

dozoru mohou být podle Hüttera et al. (2015, s.271) komplexní, tematické a dohlídkové, při nichž je kontrolována náprava stavu věci v návaznosti na vedené správní řízení. Stavební prevence spočívá hlavně v kolaudační činnosti a ověřování dodržování zákonem stanovených podmínek pro vznik nových objektů. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.42–43) Zjišťování příčin požárů souvisí se systematickým přístupem a jedná se o činnost velmi komplexní, při které jsou uplatňovány předchozí zkušenosti s požáry, nové poznatky a nové technologie. (Hütter et al., 2015, s.295)

HZS ČR je z hlediska struktury tvořen Generálním ředitelstvím HZS ČR, které je součástí Ministerstva vnitra ČR, hasičskými záchrannými sbory krajů, záchranným útvarem a vzdělávacími zařízeními. V čele Generálního ředitelství HZS ČR stojí generální ředitel, v čele Hasičského záchranného sboru kraje stojí krajský ředitel. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.28) Schematicky vyobrazuje strukturu HZS ČR Obrázek 3.

Generální ředitel HZS ČR metodicky řídí všech 14 HZS krajů. Generální ředitelství HZS ČR plní úkoly ministerstva vnitra na úseku požární ochrany a další úkoly, které vyplývají zejména ze zákona č.133/1985 sb., zákona č.239/2000 sb., a zákona č.240/2000 sb. V kompetenci Generálního ředitelství HZS ČR je i zřizování vzdělávacích, technických a účelových zařízení. (Skalská, Hanuška a Dubský, 2010, s.20)

HZS krajů se dělí na územní odbory (ÚO), které jménem HZS kraje vykonávají na území okresů správní a organizační činnost. Základním článkem jsou stanice HZS ČR, ve kterých jsou dislokovány jednotky HZS kraje, které jsou určeny k výjezdu k mimořádným událostem. Na stanicích mají jednotky své technické, sociální a výjezdové zázemí. (Skalská, Hanuška a Dubský, 2010, s.21)

Podle Skalské, Hanušky a Dubského (2010, s.21) lze jednotky HZS kraje rozdělit následovně podle jejich velikosti:

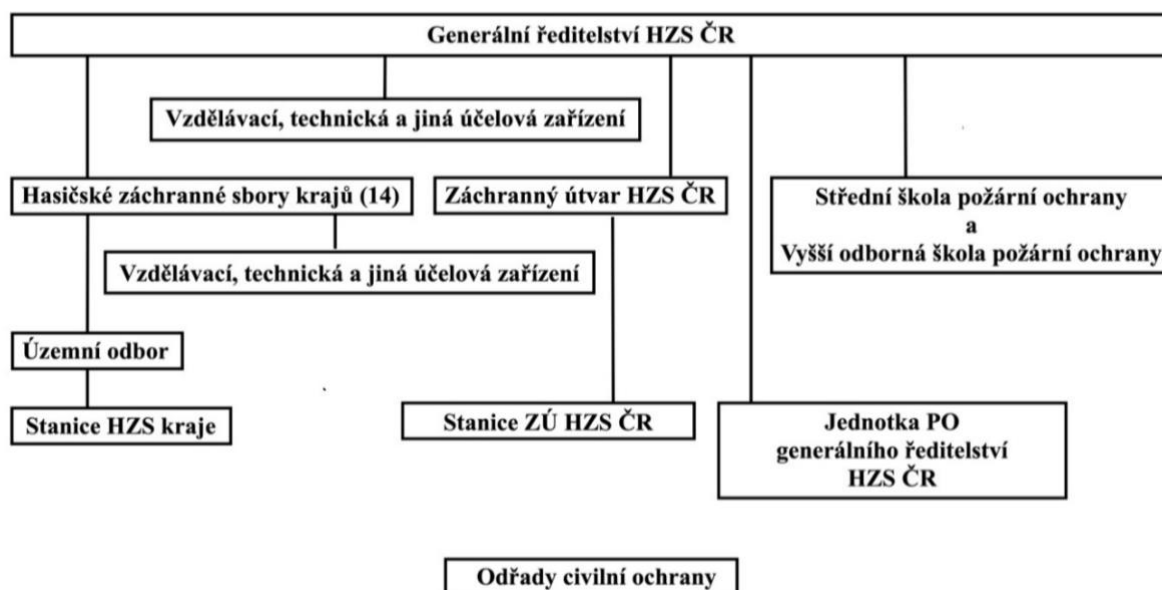
- četa – 2 a více družstev
- družstvo – 6 hasičů s technikou
- družstvo o sníženém početním stavu – 4 hasiči s technikou
- skupina – 2 až 3 hasiči s technikou
- odřad – speciální jednotka požární ochrany pro mezikrajevou a mezinárodní pomoc při nastání rozsáhlé mimořádné události

Záchranný útvar (ZÚ) je zálohovou jednotkou HZS ČR, která je centrálně řízena Generálním ředitelstvím HZS ČR, s celorepublikovou působností a jeho jednotky jsou předurčeny k řešení mimořádných událostí velkého rozsahu, živelních pohrom, přírodních kalamit, rozsáhlých požárů a technických zásahů, které vyžadují využití speciální techniky. Záchranný útvar má své zázemí na stanicích v Jihlavě, Hlučíně a Zbirohu. (HZS ČR, 2011)

Podle HZS ČR (2022b) zastává záchranný útvar úkoly v těchto oblastech:

- záchranné a humanitární činnosti
- školicí a výcvikové činnosti
- odborná příprava dle požadavků Generálního ředitelství

Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany je součástí HZS ČR. Úkolem této vzdělávací instituce, jenž má sídlo ve Frýdku-Místku, je poskytovat vzdělání v oblasti požární ochrany. (HZS ČR, 2022c)

Obrázek 3: Organizační struktura HZS ČR

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS ČR, 2017)

2.2 Jednotky požární ochrany

Na území dnešní ČR začaly JPO vznikat od roku 1854. Systém JPO je represivní a preventivní nástroj, který byl vytvořen za účelem vypořádání se s mimořádnými událostmi, jako jsou např. požáry a živelní pohromy. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.35–37) JPO jsou organizovaným systémem, jelikož je tento systém formulován odborně vyškolenými osobami

(hasiči), požární technikou (automobily) a věcnými prostředky požární ochrany (zásahové vybavení). (HZS ČR, 2022d)

JPO se řídí zákonem č.133/1985, o požární ochraně. V tomto zákoně jsou konkrétně definovány druhy a kategorizace JPO. Zákon také vymezuje základní úkoly a činnosti JPO. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.36)

JPO mají za úkol provést likvidaci požáru a provést opatření, která jsou nutná k odvrácení bezprostřední hrozby ohrožení zdraví, života, majetku a životního prostředí. Nejsou tedy nuceny provést veškerá opatření vedoucí k likvidaci mimořádné události. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.37) Tato nutnost vychází z předpokladu stanovení hranice možností dané jednotky JPO, jelikož všechny jednotky nemají stejný výcvik, vybavení a kompetence pro provádění daného zásahu. Všechny tyto okolnosti je nutné zvážit, jelikož by mohly vést k neodbornému a nekompetentnímu zásahu dané jednotky. „*Základním posláním JPO je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech, které ohrožují život a zdraví obyvatel, majetek nebo životní prostředí a které vyžadují provedení záchranných, resp. likvidačních prací.*“ (HZS ČR, 2022e)

Podle Viláška, Fialy a Vondráška (2022, s.38) vychází tvorba JPO z těchto hledisek:

- organizace systému – druhy JPO, jejich vzájemné vazby, dislokace a vybavení
- zásahové činnosti – jedná se o veškeré činnosti, které jsou provedeny během zásahu

Podle HZČR (2022d) působí JPO v těchto režimech řízení:

- operační řízení – zahrnuje všechny činnosti, které probíhají od přijetí zprávy o vzniku mimořádné události, až po návrat jednotky a techniky na původní místo dislokace
- organizační řízení – jedná se o činnosti, které mají za účel zajistit provozuschopnost požární techniky či věcného vybavení a o činnosti, které mají za cíl zvyšovat či udržovat odbornou způsobilost hasičů

Podle Zákona č.133/1985 Sb. existují tyto čtyři druhy JPO:

- Jednotka HZS kraje – tato jednotka je složena z příslušníků HZS ČR, kteří jsou určeni pro vykonávání služby na stanici HZS kraje.
- Jednotka HZS podniku – jedná se o zaměstnance právnické osoby, anebo fyzické podnikající osoby, pro které je činnost v této jednotce jejich zaměstnáním

- Jednotka sboru dobrovolných hasičů (SDH) obce – příslušníci jednotky jsou fyzické osoby, pro které není činnost v jednotce jejich zaměstnáním
- Jednotka sboru dobrovolných hasičů (SDH) podniku – jedná se o zaměstnance právnické osoby anebo fyzické podnikající osoby, pro které není působení v této jednotce jejich zaměstnáním

Pro účely operačního řízení se každé JPO přiřazuje její vlastní operační hodnota. Operační hodnota poukazuje na schopnosti, kterými musí daná JPO disponovat, aby mohla plnit úkoly v místě zásahu. Operační hodnota se skládá ze dvou částí. První částí je územní působnost JPO, tedy vzdálenost a doba jízdy, za kterou musí jednotka dorazit k místu zásahu. Druhou částí časový limit, který má daná jednotka pro účel výjezdu z místa její dislokace. (HZS ČR, 2022e)

Zákon č.133/1985 Sb. kategorizuje JPO podle jejich působnosti následovně:

- JPO s místní působností – jednotka může působit pouze na území svého zřizovatele
- JPO s územní působností – jednotka může působit i mimo území svého zřizovatele

Časové limity pro výjezd JPO jsou podle Vyhlášky č.247/2001 Sb. následující:

- 2 minuty – časový limit je určen pro JPO, které jsou složeny výlučně z hasičů z povolání (profesionální hasiči)
- 5 minut – pro JPO, které se skládají z profesionálních či dobrovolných hasičů, kteří mají pohotovost mimo své pracoviště
- 10 minut – časový limit je určen pro JPO složených z hasičů, kteří požární činnost nevykonávají jako své povolání

Z hlediska plošného pokrytí zákon č.133/1985 sb. jasně kategorizuje JPO do šesti kategorií označovaných římskými číslicemi. Přehlednou kategorizaci JPO podle operační hodnoty znázorňuje Tabulka 1. S územní působností jsou kategorizovány JPO I, JPO II a JPO III. Do JPO I se zařazuje jednotka HZS tvořená profesionálními hasiči. JPO II je jednotka SDH obce, kteří činnost vykonávají jako své hlavní nebo vedlejší povolání. Složení JPO III odpovídá jednotce SDH, kteří ve sboru působí dobrovolně. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.39–40) Do kategorie JPO s místní působností jsou zařazeny JPO IV, JPO V a JPO VI. Členy JPO IV jsou příslušníci HZS podniku. Složení JPO V odpovídá jednotce SDH obce, kteří činnost vykonávají dobrovolně, a JPO VI je tvořena z jednotek SDH podniku. Nad rámce výše uvedených kategorií lze ještě kategorizovat JPO nezařazené do plošného pokrytí, která početním stavem odpovídá kategorii JPO V. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.37)

Tabulka 1: Kategorizace JPO podle operační hodnoty

Kategorie JPO	JPO I	JPO II	JPO III	JPO IV	JPO V	JPO VI
Časový limit výjezdu (min)	2	5	10	2	10	10
Územní působnost (min)	20	10	10	není	není	není
Druh JPO	HZS kraje	SDH obce	SDH obce	HZS podniku	SDH obce	SDH podniku
Počet JPO	238	202	1 339	94	5 802	256

Zdroj: Vlastní zpracování podle (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.40)

Plošné pokrytí JPO se dále stanovuje na základě ohodnocení míry rizika vzniku mimořádné události v teritoriu dané obce v závislosti na počtu obyvatel trvale žijících v daném teritoriu, charakteristice daného teritoria a počtu zásahů JPO u mimořádných událostí, které v období jednoho roku vznikly v daném území. Tímto způsobem se získá pravděpodobnost vzniku mimořádné události v daném teritoriu. Doba dojezdu JPO, minimální počet potřebných sil a prostředků se stanoví z operační hodnoty, standardů jiných států a společensky přijatelného rizika. Maximální doba dojezdu se určuje z pravděpodobnosti záchranu lidského života, průměrné plochy požáru a ekonomické únosnosti následků způsobených požárem. (HZS ČR, 2022e) Charakteristiku plošného pokrytí JPO v závislosti na stupni nebezpečí území obce, počtu zasahujících JPO a doby jejich dojezdu na místo působení mimořádné události přehledně znázorňuje Tabulka 2.

Tabulka 2: Tabulka plošného pokrytí JPO

Stupeň nebezpečí území obce		Počet JPO a doba jejich dojezdu na místo zásahu
I	A	2 JPO do 7 min a další 1 JPO do 10 min
	B	1 JPO do 7 min a další 2 JPO do 10 min
II	A	2 JPO do 10 min a další 1 JPO do 15 min
	B	1 JPO do 10 min a další 2 JPO do 15 min
III	A	2 JPO do 15 min a další 1 JPO do 20 min
	B	1 JPO do 15 min a další 2 JPO do 20 min
IV	A	1 JPO do 20 min a další 1 JPO do 25 min

Zdroj: Vlastní zpracování podle (Zákon č.133/1985 Sb.)

2.3 Policie ČR

PČR vznikla dne 15. 7. 1991 schválením zákona č.283/1991 sb., o Policii České republiky. PČR je nástupnickou institucí tehdejších českých složek Sboru národní bezpečnosti (SNB), po které převzala správní agendu a do dnešních dní zastává úlohu všeobecného bezpečnostního sboru ČR. Při svém vzniku se PČR zabývala především „*agendou občanských a zbrojních průkazů, službou pořádkové policie, službou dopravní policie, službou kriminální policie, službou ochrany ekonomických zájmů, službou ochrany ústavních činitelů, kriminalisticko-technickou a expertní službou a vyšetřovací službou.*“ (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.49) Po rozdělení Československa 1. 1. 1993 převzala PČR agendu zrušeného Federálního policejního sboru a agenda PČR byla posílena o leteckou službu, službu rychlého nasazení a službu cizinecké a pohraniční policie. O některé z agend PČR přišla v následujících letech. V roce 2000 a 2001 přišla PČR o řadu správních agend v oblasti silniční dopravy a vydávání průkazů. V roce 2002 došlo ke sloučení kriminální, protikorupční a vyšetřovací služby do služby kriminální policie. Se vstupem do Schengenského prostoru v roce 2007 došlo k transformaci cizinecké a pohraniční policie na službu cizinecké policie. Dne 1. 1. 2009 vzešel v platnost zákon č.273/2008 sb., o Policii České republiky, který završil reformu PČR Nejvýznamnější reformou bylo nahrazení Správy krajů krajskými ředitelstvími, zrušení okresních ředitelství a jejich začlenění do krajských ředitelství. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.49–50) V současnosti se tento ozbrojený bezpečnostní sbor podle Policie České republiky (2017, s.6) „*hrdě hlásí k tradicím československých bezpečnostních složek, četnictva a státní policie.*“

PČR je ze zákona definována jako „*jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor*“. Policie ČR má sloužit veřejnosti. Jejím primárním úkolem je ochrana bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku. PČR má sloužit primárně jako represivní orgán, který působí v oblasti prevence. Působnost PČR je na území ČR, ale může působit i v zahraničí, v návaznosti na mezinárodní smlouvy. Uvedené úkoly plní příslušníci PČR, kteří vykonávají službu ve služebním poměru. (Šteinbach, 2019, s.2–3) V případě nastání mimořádné události plní PČR podpůrné úkoly, např. střežení opuštěných míst z důvodu možného rabování majetku, ochrana místa vyhraničeného velitelem zásahu. V případě nastání mimořádné události se příslušníci PČR podílejí na jejím řešení pouze za předpokladu odpovídajícího výcviku, vhodné vybavenosti a pouze pokud je jejich participace nezbytná pro záchranu života, zdraví anebo majetku. Případně příslušníky může pro řešení mimořádných událostí určit policejní prezident. (Šteinbach, 2019, s.21)

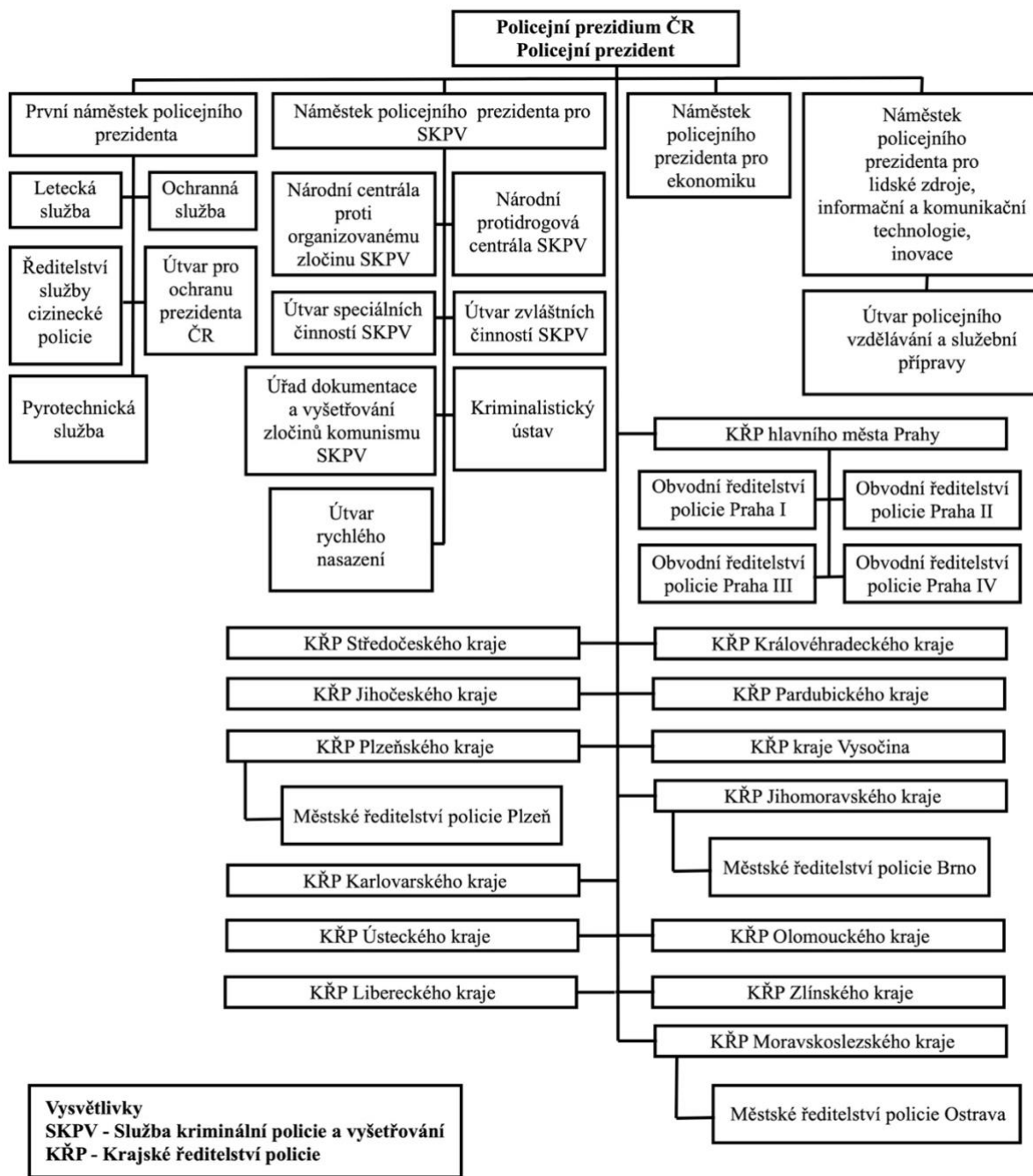
Činnost a funkce PČR jsou financovány v rámci rozpočtové kapitoly ministerstva vnitra a její příjmy jsou příjmem státního rozpočtu. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2014, s.48)

Organizační strukturu PČR schematicky zobrazuje Obrázek 4. PČR je centrálně řízená organizace, která je součástí resortu Ministerstva vnitra ČR. Organizační struktura se skládá z Policejního prezidia v čele s policejním prezidentem, útvarů s celostátní působností, 14 krajských ředitelství v čele s krajskými řediteli a útvarů zřízených krajskými ředitelstvími. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.50)

Policejní prezident je přímo odpovědný ministrovi vnitra ČR. Mezi hlavní úkoly policejního prezidia spadají zejména stanovování cílů rozvoje PČR a řešení otázek koncepce její organizace. Mezi další činnosti policejního prezidia náleží např. analýza a kontrola činnosti policie, vytváření vhodných podmínek pro plnění úkolů policejních útvarů. (Policie České republiky, 2017, s.8)

Útvary policie s celostátní působností se odlišují svými speciálními úkoly, jelikož se jedná o útvary, které tyto speciální úkoly plní na celém území ČR. Mezi tyto speciální úkoly spadá např. odhalování organizovaného zločinu, odhalování korupce či ochrana prezidenta. (Policie České republiky, 2017, s.8)

Krajská ředitelství mají teritoriálně vymezenou působnost. V rámci krajských ředitelství působí i další útvary, které jsou zřizovány policejním prezidentem a jsou těmto ředitelstvím podřízeny. (Policie České republiky, 2017, s.8) Toto teritoriální vymezení se vztahuje na vymezení hranice daného kraje. V ČR je tedy 14 krajských ředitelství.

Obrázek 4: Organizační struktura PČR

Zdroj: Vlastní zpracování podle (PČR, 2022a)

Základní služby u PČR lze podle PČR (2022b) členit následovně:

- Služba pořádkové policie
- Služba dopravní policie
- Služba kriminální policie a vyšetřování
- Služba cizinecké policie

Služba u pořádkové policie představuje základní pilíř PČR, vyznačuje se svojí univerzálností a disponuje největším počtem příslušníků. Veřejnost si může všimnout služby pořádkové policie nejčastěji v ulicích měst a obcí při jejich hlídkové či obchůzkové činnosti. Při výkonu této služby příslušníci PČR, zajišťují veřejný pořádek, dohlíží a předcházejí přestupkům a trestným činům (TČ) a také je následně odhalují. Dále plní úkoly např. ve správním a trestním řízení anebo dohlíží na bezpečnost na silnicích či železnicích. (Policie České republiky, 2017, s.18) V některých větších městech působí v rámci pořádkové policie pořádkové jednotky a oddíly jízdní policie na koních. (PČR, 2022b)

Příslušníci dopravní policie dohlíží na bezpečnost provozu na dálnicích a silnicích pro motorová vozidla. Dopravní policisté zajišťují veřejný pořádek, odhalují protiprávní jednání, které nemusí souviset pouze se silničním provozem, a zjišťují pachatele těchto jednání a pátrají po osobách a věcech. Důležitou funkcí je sběr dopravních informací a jejich interpretace do informačních systémů. Příslušník dopravní policie je oprávněn např. vybírat kauce při zjištěném protiprávním jednání, pomocí použití technických prostředků zamezit podezřelému manipulovat s vozidlem či zadržet pachatelům přestupků jejich řidičské průkazy. (Policie České republiky, 2017, s.34)

Kriminální policie má za poslání odhalovat skutečnosti, které nasvědčují tomu, že byl danou osobou či skupinou spáchán TČ. Povinností kriminální policie je prošetřit veškerá podezření o spáchané, či chystané TČ. Kriminální policisté se specializují na obecnou kriminalitu (TČ činy proti životu, zdraví anebo majetku) a hospodářskou kriminalitu. Další specializací je např. pátrání po hledaných osobách anebo trestní stíhání pachatelů TČ. (Policie České republiky, 2017, s.38)

Cizinecká policie působí na celém území státu a plní úkoly vyplývající ze zákona o pobytu cizinců na území ČR, mezinárodních smluv a právních předpisů Evropských společenství. Mezi hlavní úkoly spadá kontrola nelegální migrace a vykonávání státní správy ve věcech povolení vstupu cizinců a kontroly jejich pobytů na území ČR. Velmi důležitá je její kooperace s orgány ochraňující hranice okolních států. (Policie České republiky, 2017, s.64)

2.4 Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby

Historie ZZS na území dnešní ČR v podobě, která je současnosti blízká, sahá do sedmdesátých let 20. století, jelikož dochází k profesionalizaci ZZS a byla zřízena celostátní tísňová linka 155. Tehdejší ZZS byla součástí nemocničních zařízení, nespadala tedy do krajské působnosti, kam

spadá v současnosti. Do krajské působnosti byla ZZS svěřena ke dni 1. 1. 2000, a tím vznikla krajská záchranná služba. (Franěk, 2022)

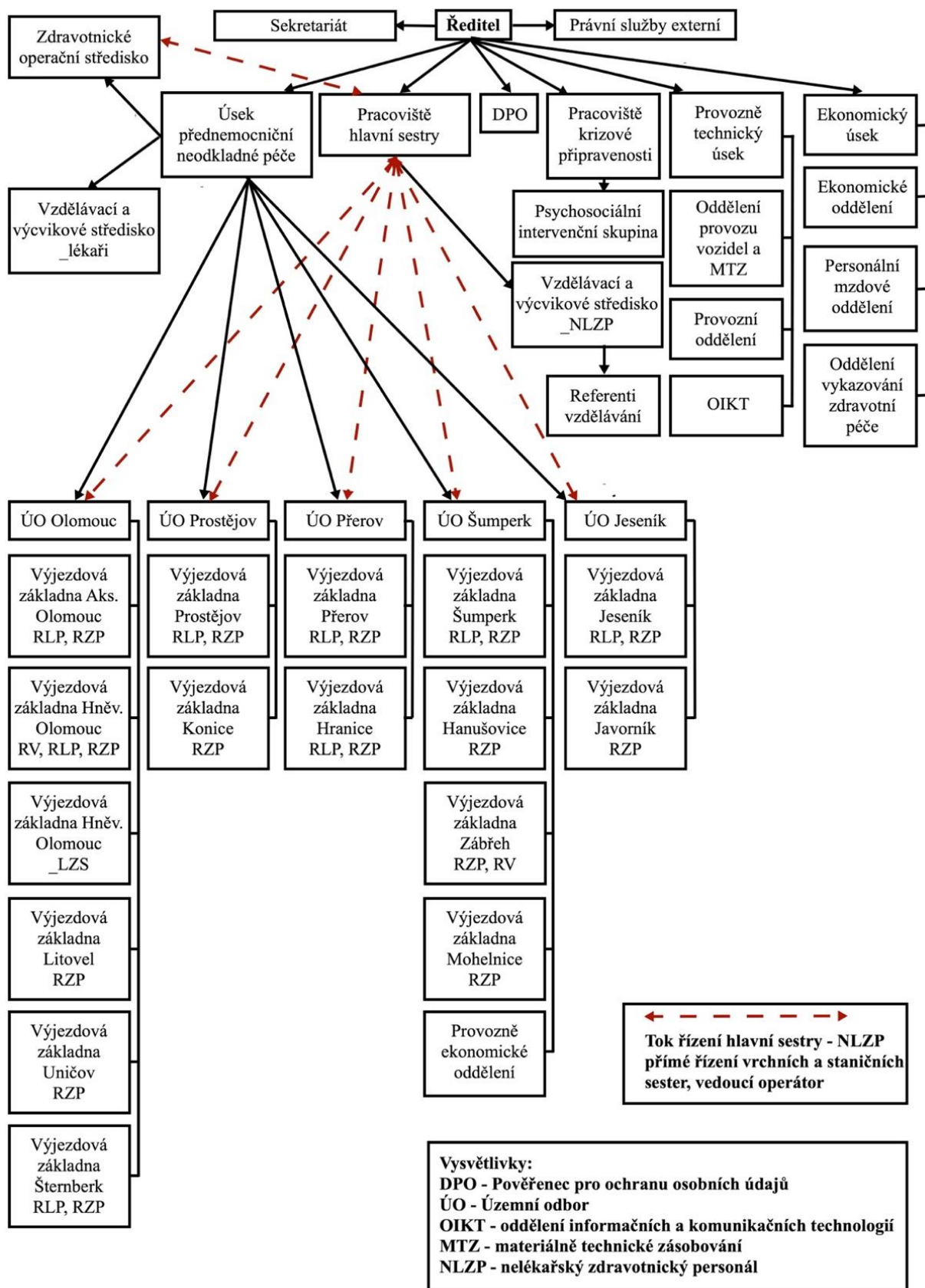
„Posláním ZZS je poskytnutí odborné neodkladné přednemocniční péče od okamžiku vyrozumění až po předání pacienta do nemocniční péče.“ (Fiala a Vilášek, 2010, s.123)

V prostředí ČR je přednemocniční neodkladná péče garantována státem a její úhrada je hrazena ze státního rozpočtu a prostřednictvím zdravotního pojištění. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2022, s.76) Z právního hlediska je ZZS příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je kraj. Zřizování ZZS se řídí zákonem č.374/2011 sb., o zdravotnické záchranné službě. Zastřešující organizací ZZS je Asociace zdravotnických záchranných služeb. (Franěk, 2022)

Z finančního hlediska by měla být ZZS soběstačná, jelikož by veškeré její náklady měly být pokryty z plateb pojišťoven. Její soběstačnost ovšem není dostatečná a je odkázána na prostředky z rozpočtu svého zřizovatele, prostředky plynoucí na základě partnerských smluv a na dary od fyzických a právnických osob. (Fiala a Vilášek, 2010, s.123) Podle Fraňka (2022) plyne zhruba 60 % příjmů ZZS z dotací poskytnutých od kraje a 40 % příjmů je vypláceno zdravotními pojišťovnami. Zvláštní zdroj příjmů představuje příspěvek na krizovou připravenost. (Franěk, 2022)

Organizační struktura ZZS není jednotná a její řízení není centralizované. Postavení Ministerstva zdravotnictví je pouze metodické. ZZS je tvořena 14 krajskými středisky s vlastní právní subjektivitou. (Fiala a Vilášek, 2010, s.123) Na území kraje smí být poskytována ZZS pouze jednou příspěvkovou organizací, s výjimkou případů, při kterých se této činnosti účastní i ZZS z jiného kraje. Množství výjezdových základen a jejich dislokaci vymezuje na základě demografických, topografických a rizikových kritérií tzv. plán pokrytí kraje. Teritorium události musí být podle plánu pokrytí kraje dostupné dané výjezdové skupině v dojezdové době do dvaceti minut. (Zpěvák, 2019, s.16)

Jak již bylo zmíněno výše, tak ZZS nemá jednotnou organizační strukturu. Obrázek 5 popisuje příkladovou organizační strukturu ZZS. Jako příklad je vzhledem k lokalitě Šumperska zvolena organizační struktura ZZS Olomouckého kraje (OLK).

Obrázek 5: Organizační struktura ZS OLK

Zdroj: Vlastní zpracování podle (Rakovičová, 2020, s.6)

Podle Viláška, Fialy a Vondráška (2022, s.77) existuje pět druhů výjezdových skupin ZZS:

- rychlá lékařská pomoc (RLP) – součástí výjezdové skupiny je zdravotnický tým, který je veden lékařem
- rychlá zdravotnická pomoc (RZP) – jedná se o poskytnutí neodkladné zdravotnické péče bez přítomnosti lékaře
- Rendez-Vous (RV) – nejméně dvoučlenná posádka ve složení řidič a lékař
- letecká záchranná služba (LZS) – nejméně dvoučlenná zdravotnická osádka ve složení zdravotnický záchranář a lékař, pacient je převážen většinou helikoptérou
- doprava raněných a nemocných v podmínkách neodkladné péče – zdravotnický tým, který ovládá zásady tzv. zajištěného transportu

3 ANALÝZA VYBRANÝCH UKAZATELŮ BEZPEČNOSTI

Po vymezení základních teoretických pojmů a souvislostí se tato bakalářská práce přesouvá do své analytické části. Cílem této kapitoly je provést analýzu vývoje vybraných ukazatelů nevojenské bezpečnosti na Šumpersku. Pro potřeby analýzy je nutné definovat klíčový pojem Šumpersko. Pojmem Šumpersko je pro potřeby této bakalářské práce myšlen celý okres Šumperk, který je situován v severní části OLK. Dále je nutno uvést fakt, že ÚO HZS ČR Šumperk i analogicky ÚO PČR Šumperk kopírují území celého okresu Šumperk.

3.1 Metodika analýzy

Pro potřeby analytické části byly zvoleny bezpečnostní ukazatele, kteří spadají do oblasti činnosti HZS ČR a PČR. V rámci analýzy je sledována struktura těchto bezpečnostních ukazatelů, jejich trend a vývoj v čase. Veškeré výstupy získané v rámci analýzy byly následně zpracovány a interpretovány prostřednictvím grafů a tabulek. V rámci analýzy byl nejvyšší akcent kladen na ukazatele věnující se činnosti HZS ČR na Šumpersku. Důvodem této zvýšené pozornosti je komplexnost tohoto bezpečnostního sboru v rámci systému zajišťování nevojenské bezpečnosti ČR.

Na počátku byly vždy analyzovány příčiny vzniku a struktura každého ukazatele. Smyslem druhého kroku analýzy bylo zjištění trendu vývoje daného ukazatele na úrovni celého Šumperska. V následujícím kroku analýzy byly mezi sebou v rámci každého ukazatele komparovány i dílčí územní celky regionu Šumperska. Komparace dílčích územních celků v rámci Šumperska, včetně komparace celého Šumperska s republikovými čísly, byla provedena zejména na základě indexů přepočtených na 1 000 obyvatel. Ve sledovaných krocích byly za nejvíce relevantní považovány výstupy z indexových komparací. Veškeré uvedené indexy byly vypočteny podle následující rovnice (1).

$$index = \left(\frac{\text{hodnota sledovaného ukazatele}}{\text{počet obyvatel daného celku}} \right) * 1000 \quad (1)$$

Data potřebná pro analýzu části věnující se HZS ČR na Šumpersku byla získána z každoročně publikovaných Statistických přehledů HZS OLK (HZS OLK, 2023) a Statistických ročenek HZS ČR (HZS ČR, 2023). Potřebná demografická data pro analýzu činnosti HZS ČR na Šumpersku byla stažena z Veřejné databáze Českého statistického úřadu (ČSÚ, 2023). Interní data týkající se příčin dopravních nehod byla poskytnuta z Územního odboru PČR Šumperk (PČR, 2020). Pro potřeby analýzy činnosti PČR na Šumpersku byla použita zejména data dostupná na webovém rozhraní Mapy kriminality (Mapa kriminality, 2023).

V rámci analýzy činnosti HZS ČR na Šumpersku byl nejdříve zkoumán trend vývoje výjezdové činnosti JPO a struktura mimořádných událostí. Následně byly v podkapitolách analyzovány ukazatele vztahující se k požárům, technickým haváriím a dopravním nehodám. Zkoumanou časovou řadou těchto bezpečnostních ukazatelů byly roky 2015 až 2022.

3.1.1 Charakteristika dílčích územních celků

Statistika pro sledování vývoje ukazatelů, kteří spadají do gesce HZS na Šumpersku, se vztahuje ke třem komparovaným správním obvodům obcí s rozšířenou působností (ORP). Jedná se o ORP Šumperk, ORP Zábřeh na Moravě a ORP Mohelnice. Agregace všech evidovaných případů mimořádných událostí, jež se odehrály na území sledovaných ORP v rámci každého sledovaného ukazatele, představovala celková čísla daného ukazatele na úrovni celého Šumperska. Základní údaje vztahující se k uvedeným ORP jsou interpretovány prostřednictvím Tabulky 3.

Tabulka 3: Základní ukazatele ORP na Šumpersku

Územní celek	ORP Šumperk	ORP Zábřeh	ORP Mohelnice
Počet obyvatel:	67 419	32 766	18 212
Rozloha:	857,47 km ²	267,25 km ²	188,34 km ²
Počet obcí:	36	28	14
Hustota zalidnění	79 obyvatel/km ²	123 obyvatel/km ²	97 obyvatel/km ²

Zdroj: Vlastní zpracování podle (ČSÚ, 2023)

Z údajů uvedených v Tabulce 3 lze vyzorovat, že hustota zalidnění je nejnižší v ORP Šumperk. Tento fakt vychází ze skutečnosti, že podstatná část území ORP Šumperk, konkrétně jeho severní část, se nachází v řídké osídlené oblasti pohoří Jeseníků a Králického Sněžníku. Největší hustotu zalidnění má území ORP Zábřeh, jelikož koncentruje relativně vysoký počet obyvatel na malém území. Zároveň zde žije zhruba o 50 % méně obyvatel než na území ORP Šumperk. Většina populace Šumperska je koncentrována v okolí města Šumperk. ORP Šumperk má mimo jiné i největší rozlohu i nejvíce obcí ve svém správním obvodu. Naopak nejméně obyvatel a nejmenší rozlohu má území ORP Mohelnice. Na území ORP Mohelnice žije zhruba o 63 % méně obyvatel než v území ORP Šumperk. Území ORP Mohelnice je zároveň o 80 % menší než území ORP Šumperk.

Zkoumaným ukazatelem, který náleží do oblasti kontroly PČR, byla kriminalita. Tento ukazatel v sobě skrýval celkovou TČ, hospodářskou kriminalitu, majetkovou kriminalitu, násilnou kriminalitu, jinou kriminalitu a míru objasněnosti TČ. V této části analýzy byly vzájemně komparovány Obvodní oddělení (OO) PČR, které působí na Šumpersku. Jednalo se o OO Hanušovice, OO Mohelnice, OO Šumperk, OO Velké Losiny a OO Zábřeh. Na tomto místě je proto nutné poukázat na jistou nekonzistentnost v analýze dílčích územních celků v regionu Šumperska, ve srovnání s analýzou činnosti HZS ČR. Tato nekonzistentnost je dána strukturou vykazovaných statistických dat.

Agregace veškeré evidované kriminality spáchané na území uvedených OO reprezentovala hodnoty pro celé Šumpersko. Časová řada věnující se bezpečnostním ukazatelům v gesci PČR byla z důvodu nedostupnosti dat vymezena pro období, které začínalo v roce 2015 a bylo zakončeno v listopadu roku 2020. Pro potřeby analýzy byl index na úrovni PČR nazván jako index kriminality.

Tabulka 4: Základní ukazatele OO PČR na Šumpersku

Ukazatel	Rozloha správního území	Počet obyvatel ve správním území	Počet obcí v územní působnosti
OO Hanušovice	313 km ²	9 110	9
OO Mohelnice	188 km ²	18 345	37
OO Šumperk	301 km ²	51 093	37
OO Velké Losiny	239 km ²	10 470	19
OO Zábřeh	272 km ²	34 374	48

Vlastní zpracování podle (Mapa kriminality 2023 a PČR 2023)

V Tabulce 4 jsou zachyceny základní charakteristiky OO PČR působících na Šumpersku. Z tabulky je patrné, že na největším území operuje OO Hanušovice. Na tomto území je zároveň i nejméně obyvatel. Tato skutečnost je dána odlehlostí zmíněného území, jelikož jeho podstatná část je situována v nepřístupném zalesněném terénu a pohraničí s Polskou republikou. OO Hanušovice má zároveň ve své územní působnosti ze všech komparovaných celků nejméně obcí. Na nejmenším území vykonává svou působnost OO Mohelnice. Sice se jedná o nejmenší OO, ale vzhledem k relativně vysokému počtu obcí ve svém území jde o poměrně členité OO.

Nejvíce obyvatelstva je koncentrováno na území OO Šumperk, jelikož zde žije 43 % populace celého Územního odboru PČR Šumperk. Nejvyšší počet obcí má ve své územní působnosti OO Zábřeh.

3.1.2 Charakteristika vybraných ukazatelů bezpečnosti

Pro účel této analýzy je vhodné uvést definice výše zmíněných bezpečnostních ukazatelů. Pojem **požár** lze podle Vyhlášky č.246/2001 Sb. definovat jako „*každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrčení nebo zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí a nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata, materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy.*“ Požár je vždy jevem nežádoucím, který za sebou nechává škodu a v některých případech i ztrátu na lidských životech. Podle Hüttera et al. (2015, s.20) jsou známy tyto třídy požárů:

- Třída A – požáry pevných látek, zejména organického původu, jejichž hoření je obvykle provázeno žhnutím (např. dřevo)
- Třída B – požár kapalin nebo látek přecházejících do kapalného skupenství (např. benzín)
- Třída C – požáry plynů (např. zemní plyn)
- Třída D – požáry kovů (např. hořčík)
- Třída F – požáry živočišných nebo rostlinných tuků a olejů používaných v kuchyňských spotřebičích

HZS Moravskoslezského kraje (2023) definuje **technické havárie** jako „*zásahy u událostí vedoucí k odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů*“ a kategorizuje je následovně:

- technické pomoci – zásah k odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů menšího rozsahu mimo technologickou pomoc a dopravní nehodu (např. vyproštění osob z výtahu a záchrana osob)
- technologická pomoc – zásah vedoucí k odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů v technologickém provozu podniků
- ostatní pomoc – jedná se o zásahy, které se neklasifikují jako technická havárie (např. pomoc při pátrání anebo pomoc při nestandardním převozu pacientů)

Dopravní nehoda je mimořádná událost, která vznikla během provozu na dopravní komunikaci a měla za následek škodu na životě, zdraví, majetku, anebo jiný obzvláště závažný následek.

Dopravní nehoda je nepředvídanou, ale zpravidla předvídatelnou mimořádnou událostí. (Chmelík et al., 2009, s.17)

Kriminalitu neboli zločinnost lze podle Zoubkové et al. (2011, s.80–86) definovat jako nejzávažnější sociálněpatologický jev, který lze dále rozdělit např. do těchto skupin:

- hospodářská kriminalita – jedná se o protiprávní ekonomické jednání, jehož prostřednictvím daný ekonomický subjekt dosáhl neoprávněného finančního nebo jiného neoprávněného obohacení na úkor jiného ekonomického subjektu
- majetková kriminalita – útok proti cizímu majetku spočívající v získání cizího majetku, poškození cizího majetku anebo využití TČ jiného subjektu (podílnictví)
- násilná kriminalita – úmyslné užití fyzického či psychického násilí vůči jiné osobě, ale i užití násilí proti věci

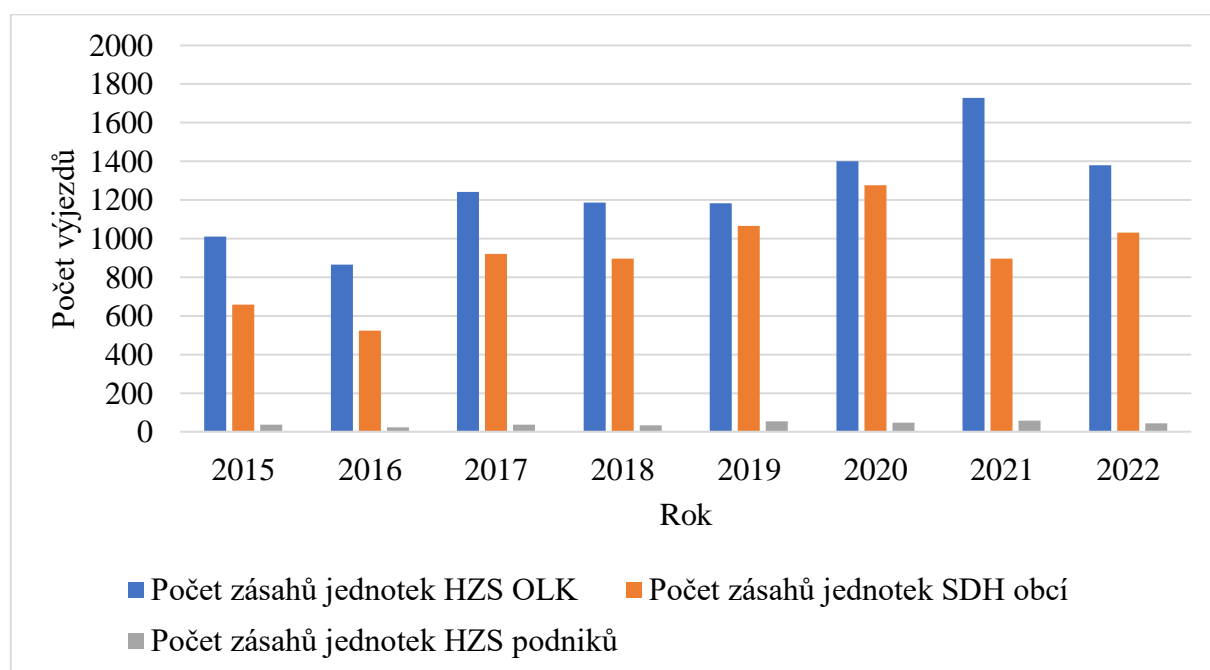
Pojem jiná kriminalita, který užívá autor této bakalářské práce, v sobě pro potřebu analýzy slučuje kategorie mravnostní kriminality, ostatní kriminality a zbytkové kriminality. Mezi mravnostní kriminalitu lze zařadit např. pohlavní zneužívání, ostatní kriminalita zahrnuje např. sprejerství a součástí zbytkové kriminality je např. zanedbání povinné výživy. (Mapa kriminality, 2023)

3.2 Analýza činnosti HZS ČR na Šumpersku

Vnitřní bezpečnost na poli profesionální požární ochrany na území Šumperka zajišťuje HZS OLK, ÚO Šumperk, jenž má teritorium svojí působnosti vymezeno hranicemi okresu Šumperk. V tomto Územním odboru jsou dislokovány požární stanice v Šumperku a Zábřehu na Moravě, které mají teritoriálně vymezený svůj vlastní hasební obvod. ÚO Šumperk byl zřízen pro výkon státní správy v oblasti požární ochrany, IZS, ochrany obyvatelstva a krizového řízení. Nedílnou součástí JPO jsou dále Jednotky sboru dobrovolných hasičů (SDH) obcí a Jednotky Hasičského záchranného sboru podniků.

Graf na obrázku 6 popisuje vývoj počtu výjezdů JPO ve sledovaném období 2015 až 2022 při nastání mimořádných událostí na Šumpersku. U jedné mimořádné události může být přítomna více než jedna JPO. V celém sledovaném období bylo provedeno vždy nejvíce výjezdů profesionálními jednotkami HZS OLK, jelikož za celkové sledované období vyjízděly k více než 57 % případů. Jednotky SDH se zúčastnily ve sledovaném období necelých 41 %. Jednotky HZS podniků se podílely na necelých 2 % výjezdů. Z grafu je dále patrné, že od počátku sledovaného období až do svého maxima v roce 2020 měl sledovaný ukazatel rostoucí tendenci,

tedy bylo provedeno stále více výjezdů. Od roku 2021 počet výjezdů všech JPO klesal. Nejvyšší počet výjezdů JPO byl evidován v roce 2020, kdy bylo provedeno 2 723 výjezdů. Nejnižší počet výjezdů, konkrétně 1 414, se odehrál v roce 2016. Nejvyšší pokles počtu výjezdů JPO byl evidován mezi lety 2021 a 2022, kdy se počet výjezdů meziročně snížil o 228 výjezdů. Nejnižší pokles počtu výjezdů JPO byl zaznamenán mezi 2020 a 2021, kdy byla diference pouze 43 výjezdů. Nejvyšší nárůst počtu zásahů byl zaznamenán mezi lety 2016 a 2017, jelikož meziročně bylo provedeno o 787 více zásahů JPO. Nejmenší nárůst byl evidován mezi lety 2018 a 2019, kdy se meziročně počet zásahů zvýšil o 184 případů. Celkový počet výjezdů JPO ve sledovaném období dosahoval hodnoty 20 260.

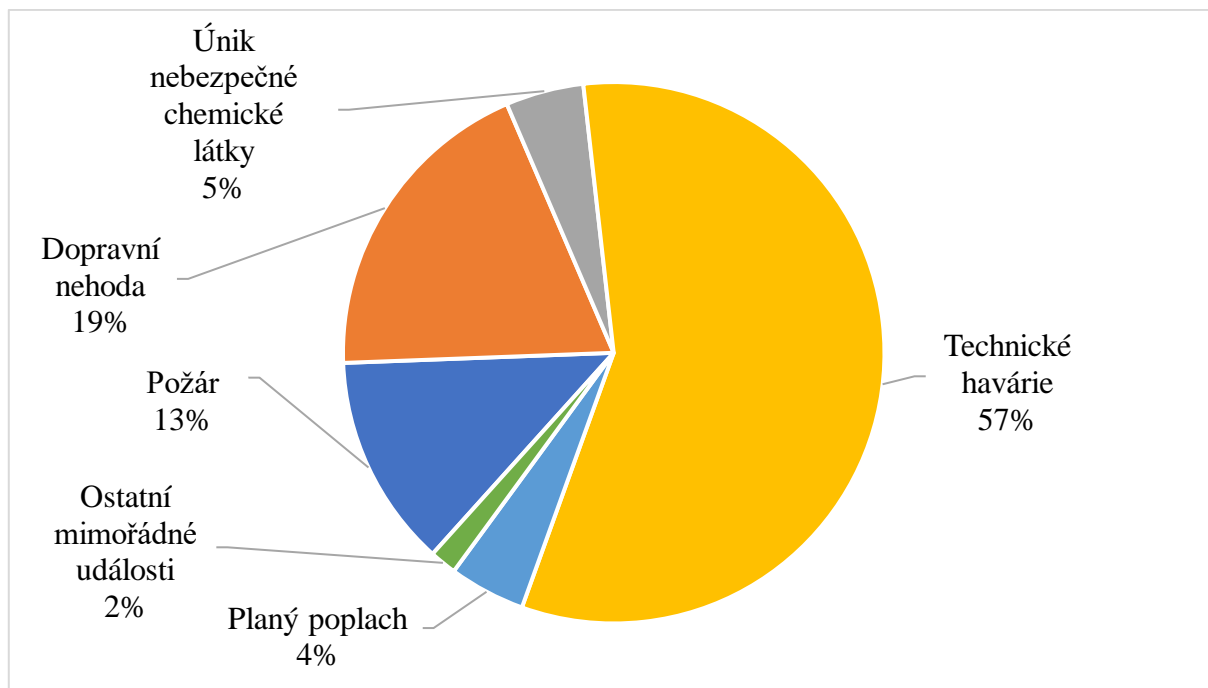

Obrázek 6: Vývoj počtu výjezdů JPO na Šumpersku v období 2015-2022

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023)

Za celé sledované období 2015 až 2022 musely JPO na Šumpersku zasahovat u 12 805 mimořádných událostí a jejich procentuální zastoupení vyobrazuje výšečový graf na Obrázku 7. Z grafu je patrné, že se JPO musely nejčastěji potýkat s technickými haváriemi, které tvořily zhruba 57 % všech mimořádných událostí. Dopravní nehody reprezentovaly necelých 19 % všech výjezdů JPO. Požáry, jakožto původní záměr pro vytvoření HZS ČR, reprezentovaly ve sledovaném období pouze necelých 13 % všech mimořádných událostí. Zbytkovou kategorií s necelými 11 % ve sledovaném období tvořily úniky nebezpečných chemických látek, plané poplachy a ostatní mimořádné události. Struktura všech mimořádných událostí za celé sledované období vykazuje stabilní charakter, jelikož se jejich procentuální

zastoupení takřka nemění. Celkový počet mimořádných událostí a celkový počet výjezdů JPO (viz Obrázek 6) je odlišný, jelikož k mimořádné události může být povoláno současně více JPO.

Obrázek 7: Struktura mimořádných událostí na Šumpersku v období 2015-2022

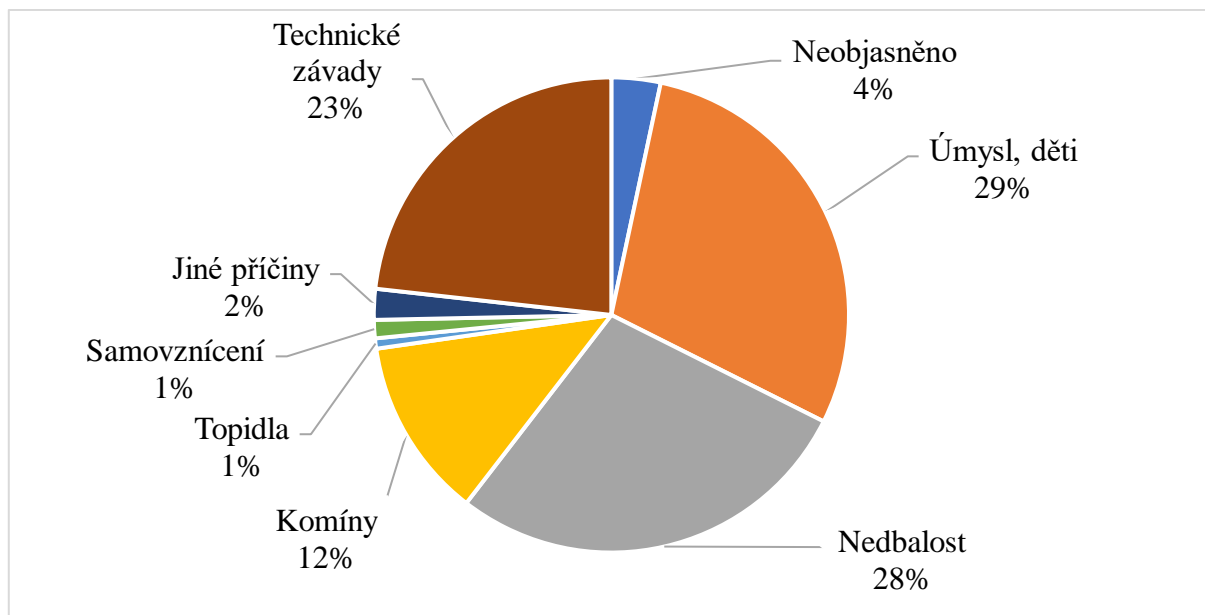
Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023)

3.2.1 Požáry na Šumpersku

Hlavní zdroje příčin požárů na Šumpersku ve sledovaném období 2015 až 2022 zachycuje výšečový graf na Obrázku 8. Z grafu lze vyčíst, že nejčastější příčinou požárů ve sledovaném období bylo úmyslné zavinění a nedbalostní chování. Úmyslné založení požáru je jevem čistě společenským a jedná se rozhodně o nelichotivé pomyslné prvenství v pořadí příčin vzniku požárů na Šumpersku. Nejvíce úmyslně založených požárů bylo zaznamenáno na území ORP Šumperk.

Nedbalost byla ve sledovaném období druhou nejčastější příčinou požárů. Čin, který lze označit jako nedbalostní chování, může být např. kouření a nekontrolované zacházení s otevřeným ohněm. Nejvíce založených požárů z nedbalosti bylo evidováno na území ORP Šumperk. Počet požárů z nedbalosti vzrostl na konci sledovaného období oproti jeho počátku o 90 %. Technické závady představovaly nejčastěji vady na elektroinstalaci a vady na materiálech. Tyto tři hlavní příčiny ve svém součtu reprezentují dominantní příčinu požárů, jelikož dohromady představují 80% podíl všech zkoumaných příčin.

Se svými 12 % tvořily dále významnou příčinu požáry komínů. Požáry komínů vznikají vznícením usazených sazí v komínech. Tato příčina je důsledkem zanedbání údržby ze strany majitele. Počet požárů komínů měl ve sledovaném období jako jediná příčina pravidelně rostoucí trend a na konci sledovaného období vykazoval téměř 90% nárůst oproti začátku sledovaného období. Problematika komínů tedy zajisté zasluhuje vyšší pozornost a intenzitu zákonných kontrol. Neobjasněnost původu vzniku požárů tvořila za celé sledované období 4 % všech případů požárů. Zbytkovou kategorii představovaly jiné příčiny, topidla a samovznícení.

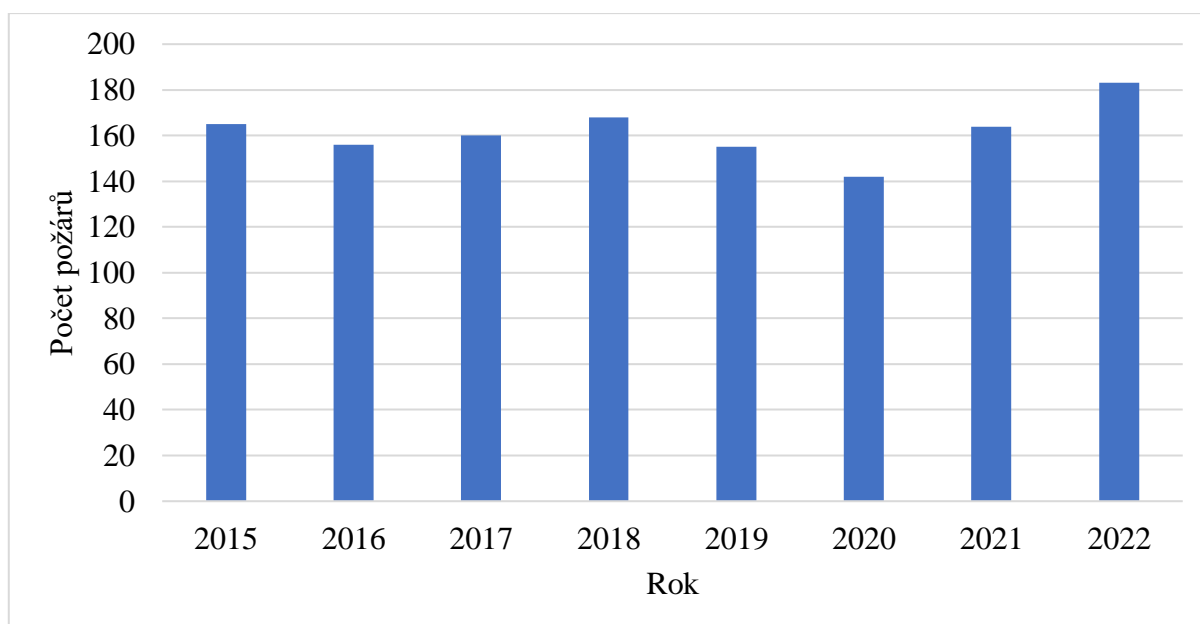

Obrázek 8: Hlavní zdroje příčin požárů na Šumpersku v období 2015–2022

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023)

Graf na Obrázku 9 zobrazuje celkový vývoj požárů na Šumpersku ve sledovaném období 2015 až 2022. Z grafu je patrné, že za celé sledované období vypuklo nejvíce požárů v roce 2022, kdy bylo zaznamenáno celkem 183 případů této mimořádné události. Naopak nejméně případů této mimořádné události musely JPO na Šumpersku likvidovat v roce 2020, kdy bylo evidováno 142 požárů. Rok 2020 je zároveň jediným rokem, ve kterém bylo evidováno méně jak 150 případů požárů.

Z grafu je dále patrné, že nejvyšší meziroční přírůstek požárů byl mezi lety 2021 a 2022, kdy daný přírůstek tvořil 19 požárů. Nejvyšší meziroční pokles požárů byl evidován mezi lety 2018, 2019 a 2020, kdy počet případů požárů vždy poklesl o 13 případů. Požáry, kromě období 2015 až 2016 a 2018 až 2020, měly vždy rostoucí trend a nikdy ve sledovaném období nebylo evidováno méně jak 140 případů za jeden kalendářní rok.

Obrázek 9: Vývoj počtu požárů na Šumpersku v období 2015–2022

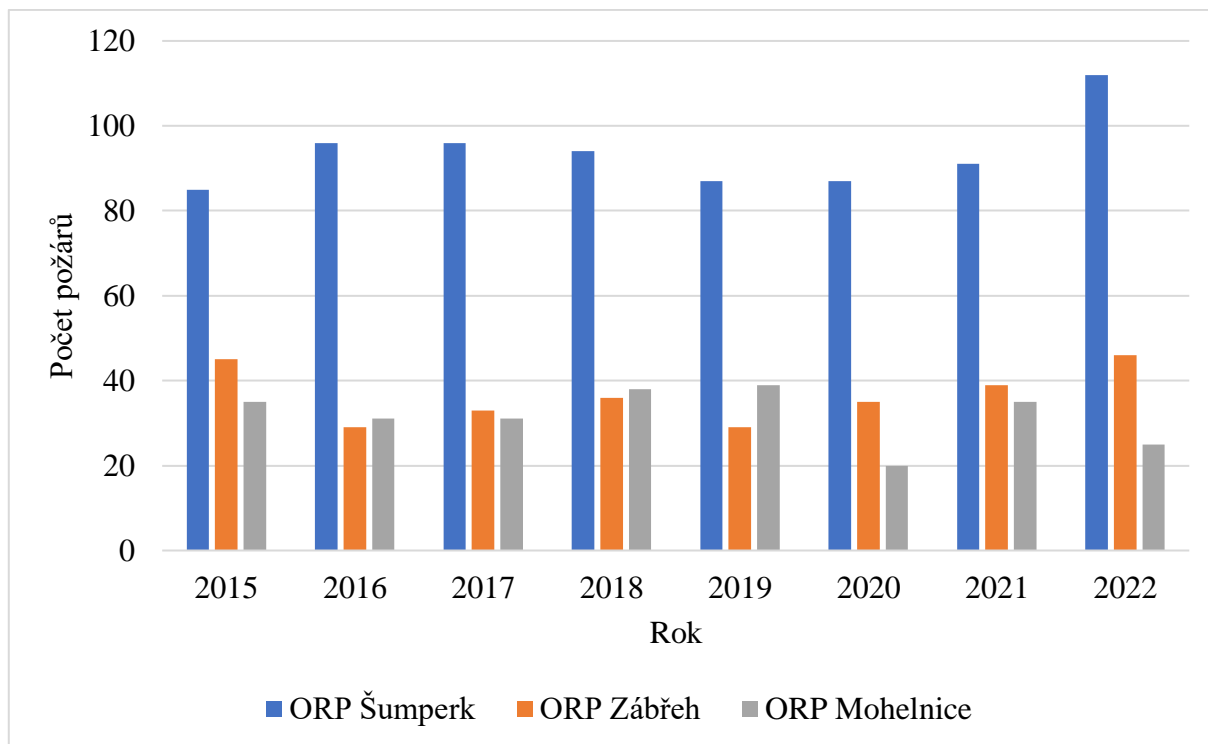
Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023)

Vývoj počtu požárů ve zkoumaných ORP za období 2015 až 2022 zobrazuje graf na Obrázku 10. Z grafu je patrné, že se ve sledovaném období vždy největší počet požárů vyskytoval na území ORP Šumperk. Důvodem mohlo být vyšší počet starších budov, které nemusely splňovat všechna zabezpečení požární ochrany, a dále velký podíl zalesněných ploch na území daného ORP. Dále byl počet požárů, se kterými se musí JPO potýkat na území ORP Šumperk, vždy minimálně dvakrát vyšší, než tomu tak bylo v případě ORP Mohelnice i ORP Zábřeh. Počet požárů v ORP Šumperk v každém roce reprezentoval více jak 50 % všech požárů, se kterými se musely JPO potýkat v rámci celého Územního odboru Šumperk. Nejhorší situace v ORP Šumperk byla v roce 2022, kdy se JPO musely na tomto území vypořádat se 112 požáry. Nejméně požárů na území ORP Šumperk bylo v roce 2015, kdy bylo evidováno 85 případů této mimořádné události.

Situace na území ORP Zábřeh a na území ORP Mohelnice měla proměnlivý trend, jelikož se jejich pomyslné umístění neustále měnilo. Absolutně nejvyšší rozdíl mezi počtem požárů v ORP Šumperk a zbývajících dvěma ORP byl evidován v roce 2022, kdy rozdíl mezi ORP Šumperk a dvěma zbývajících komparovanými celky tvořil 41 případů této mimořádné události.

Z grafu je tedy patrné, že největší nebezpečí z hlediska požárů hrozilo v ORP Šumperk. Pozice zbylých ORP měla sice proměnlivý trend, ale s nejmenším absolutním počtem požárů se musely

JPO potýkat na území ORP Mohelnice a na tomto území tedy hrozilo nejmenší nebezpečí vzniku požáru.

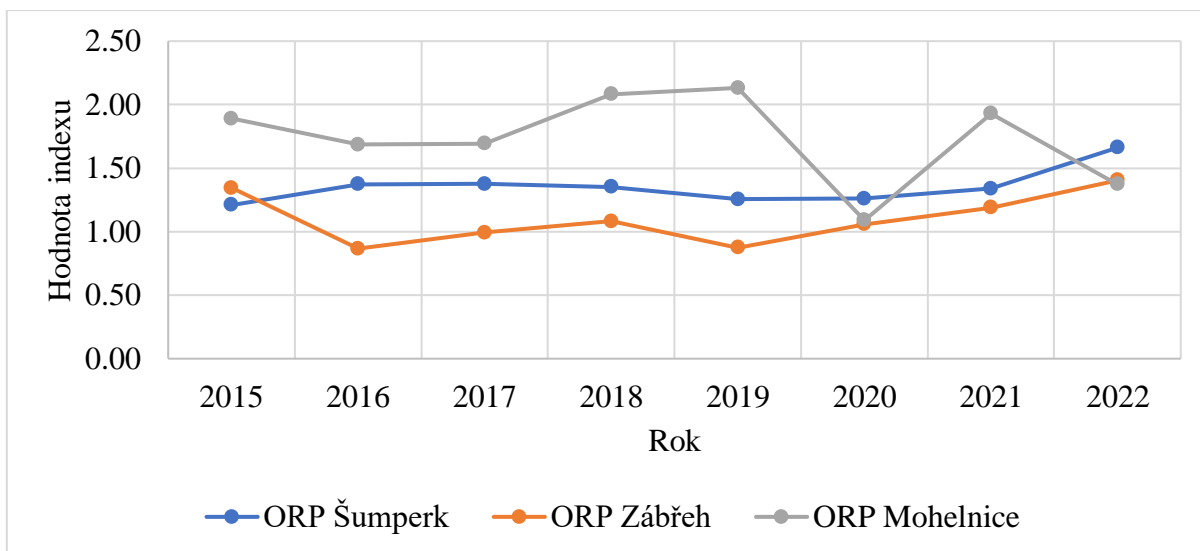
Obrázek 10: Vývoj počtu požárů v ORP na Šumpersku v období 2015-2022

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023)

Z grafu na Obrázku 11 je patrné, že po aplikování indexů daných ORP, respektive přepočtu hodnot na počet obyvatel, za období 2015 až 2022 a následné komparaci se pomyslné pořadí území ORP dle ukazatele požárů změnilo. Nejvyšších hodnot ve sledovaném období v tomto případě dosahovalo území ORP Mohelnice. Jedinou změnu v tomto trendu lze spatřit v letech 2020 a 2022, kdy dosahovalo nejvyšší hodnoty území ORP Šumperk.

Stabilně nejnižší míra požárů byla na území ORP Zábřeh. Index byl nejvyšší v roce 2019 na území ORP Mohelnice, kdy hodnota tohoto indexu byla 2,13 bodů. Naopak nejnižší byl index v roce 2019 na území ORP Zábřeh, kdy se zde musely JPO potýkat s 0,87 požáry na 1 000 obyvatel.

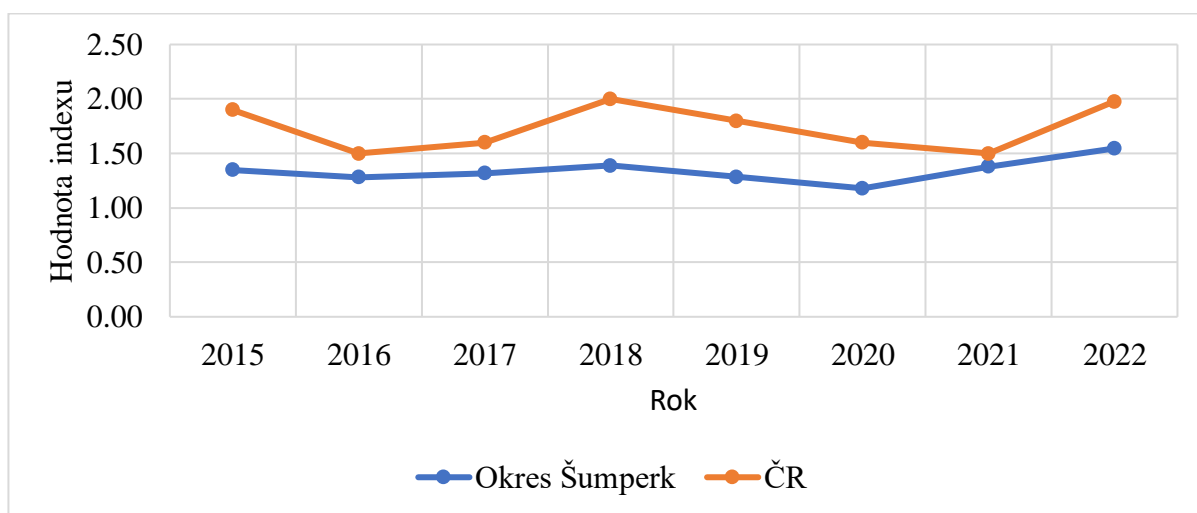
Z grafu je tedy patrné, že po přepočtení celkového počtu požárů na území daných ORP na 1000 obyvatel bylo největší nebezpečí z hlediska vzniku požárů na území ORP Mohelnice a nejmenší nebezpečí vzniku požáru hrozilo na území ORP Zábřeh. Nejvíce byl tento jev patrný v roce 2019, kdy byla evidována hodnota indexu nejbezpečnějšího ORP Zábřeh oproti ORP Mohelnice o 1,3 bodů nižší.

Obrázek 11: Počet požárů dle indexů v ORP na Šumpersku v období 2015–2022

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023 a ČSÚ, 2023)

Komparace mezi indexy požárů na Šumpersku a indexy požárů na úrovni ČR je graficky znázorněna pomocí grafu na Obrázku 12. Z grafu je patrné, že v tomto modelovém porovnání s ČR dosahuje Šumpersko lepších hodnot. Nejvyšší rozdíl lze pozorovat v roce 2018, kdy dosahoval hodnoty 0,61 bodů, a nejmenší rozdíl byl v roce 2021, kdy index dosahoval hodnoty 0,12 bodů.

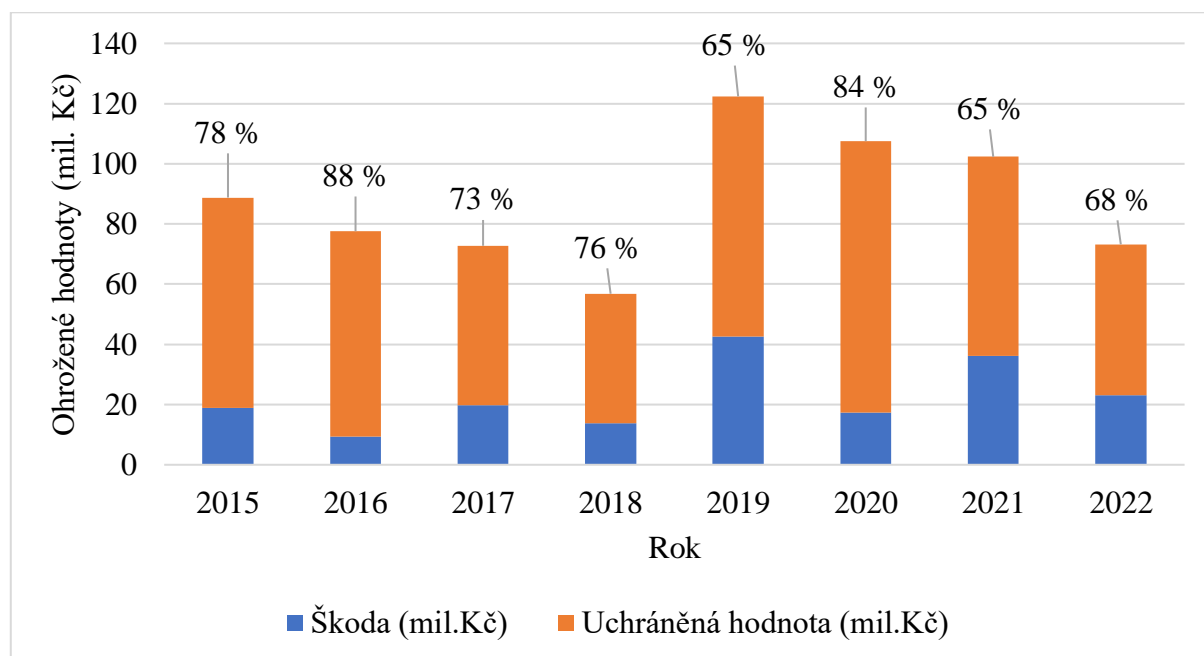

Obrázek 12: Porovnání indexů požárů Šumperska a ČR v období 2015–2022

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023; HZS ČR, 2023; ČSÚ, 2023)

Každý požár může mít jiný rozsah a může mít jinak závažné dopady. Pokud je zapotřebí určit závažnost a rozsah požárů za dané období, tak je nutné vycházet z ohrožených a uchráněných hodnot. Ohrožené hodnoty představují sumarizaci škod a uchráněných hodnot.

Za celé sledované období 2015 až 2022 byly nuceny JPO na Šumpersku čelit 1631 požárům, které představovaly 701,4 mil. Kč ohrožených hodnot. JPO dokázaly ve sledovaném období uchránit 520,3 mil. Kč ohrožených hodnot, což představuje 74 % celkového počtu ohrožených hodnot.

Obrázek 13: Vývoj ohrožených hodnot vlivem požárů na Šumpersku v období 2015–2022

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023)

Na Obrázku 13 je znázorněn vývoj jednotlivých škod a uchráněných hodnot ve sledovaném období 2015 až 2022. Procenta vyznačená nad danými sloupci v grafu popisují, kolik procent z celkové výše ohrožených hodnot byly JPO v daném roce na Šumpersku schopny uchránit.

Z obrázku lze vyčíst, že během sledovaného období 2015 až 2022 bylo nejvíce ohrožených hodnot v roce 2019, kdy požáry ohrozily chráněná aktiva v hodnotě 122,4 mil. Kč. Nejméně ohrožených hodnot se podařilo JPO na Šumpersku uchránit v letech 2019 a 2021, kdy dokázaly uchránit 65 % celkových hodnot.

Nejvíce ohrožených hodnot se JPO ve sledovaném období 2015 až 2022 na Šumpersku podařilo uchránit v roce 2016, kdy bylo uchráněno 88 % ohrožených hodnot. V komparaci s lety 2019 a 2021 byla výše uchráněných hodnot v 2016 až o 23 % vyšší.

Nejvyšší nárůst škod byl zaznamenán v roce 2019, kdy se hodnota škody oproti roku 2018 zvýšila o 28,7 mil. Kč. Nejvyšší škoda byla v roce 2019. Důvodem této škody byly 2 požáry na území ORP Šumperk. Konkrétně se jednalo o požár papírenské haly v Olšanech a o požár

kovárny ve firmě Velosteel Trading a.s., jenž se nachází v Loučné nad Desnou. Celková škoda zapříčiněná požáry v roce 2019 vykazovala výši 42,5 mil. Kč. Z grafu je dále patrné, že vývoj škody zapříčiněné požáry byl značně proměnlivý.

Tabulka 5: Průměrná výše uchráněných hodnot, škod a ohrožených hodnot na Šumpersku v období 2015–2022

Územní celek	Uchráněná hodnota (mil. Kč)	Škoda (mil. Kč)	Ohrožená hodnota (mil. Kč)	Procento uchráněné hodnoty
ORP Šumperk	282,9	107,4	390,3	72,5 %
OOP Zábřeh	161,9	37,7	199,6	81,1 %
ORP Mohelnice	70,5	35,9	106,4	66,3 %
Celkem	515,3	181	696,3	74 %

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023)

V Tabulce 5 jsou zachyceny hodnoty průměrné výše uchráněných hodnot, škod a ohrožených hodnot dle jednotlivých území ORP na Šumpersku ve sledovaném období 2015 až 2022. Z celkové výše 696,3 mil. Kč se podařilo JPO na Šumpersku zachránit 515,3 mil. Kč, což představovalo 74 % ohrožených hodnot.

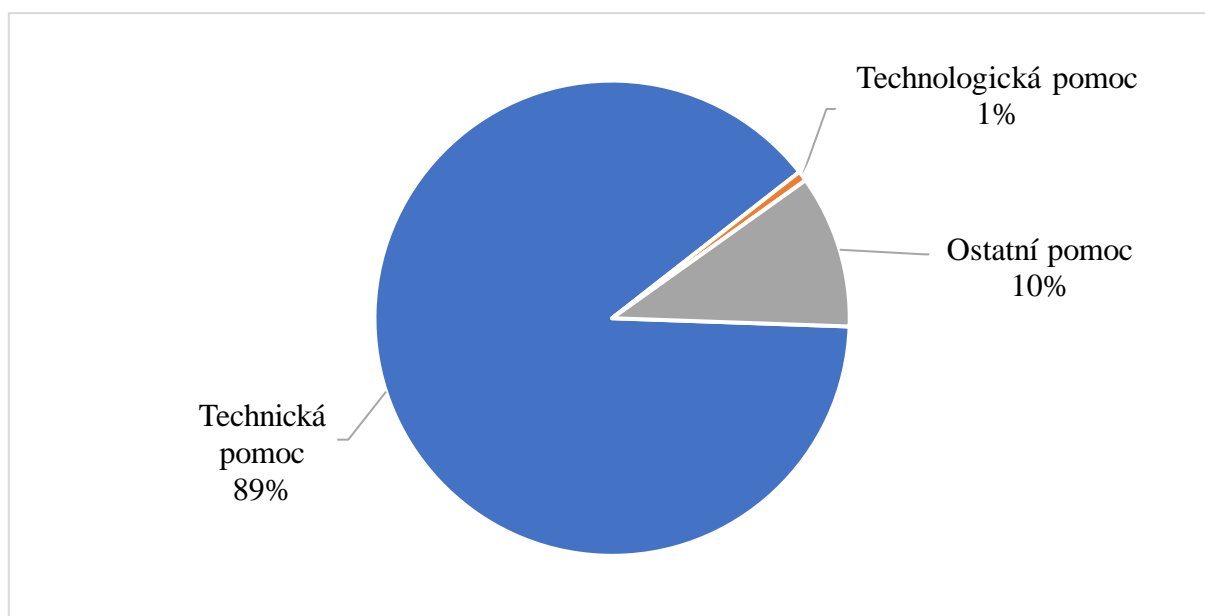
Z Tabulky 5 lze dále vyčíst, že si nejlépe počínaly JPO na území ORP Zábřeh, jelikož ve sledovaném období 2015 až 2022 dokázaly díky včasným zásahům před působením požárů uchránit 81,1 % ohrožených hodnot. Následovalo území ORP Šumperk, na kterém se JPO podařilo uchránit 72,5 % ohrožených hodnot. Nejméně ohrožených hodnot se podařilo JPO zachránit na území ORP Mohelnice, jelikož bylo v tomto případě uchráněno pouze 66,3 % z ohrožených hodnot.

3.2.2 Technické havárie na Šumpersku

Procentuální zastoupení kategorií technických havárií, se kterými se ve sledovaném období 2015 až 2022 musely JPO vypořádat, představuje výšečový graf na Obrázku 14. Z grafu je patrné, že se JPO musely ve sledovaném období nejčastěji zabývat technickou pomocí, a to v 89 % případů. Jedná se o nepřekvapující zjištění, jelikož se do této kategorie zařazuje

např. likvidace spadlých stromů na pozemní komunikaci. V ČR a na Šumpersku nevyjímaje se nezářídka vyskytují větry s vysokými rychlostmi a nárazy, které mají potenciál zlámat větve, anebo dokonce vyломit stromy z kořenů. Působením tohoto přírodního živlu tedy vzniká hasičům mnoho práce s následnou likvidací s cílem obnovy provozu na pozemních komunikacích. Velmi častou činností JPO je i vyproštění předmětů a osob, což je též součástí této kategorie. Dále do kategorie technické pomoci náleží i např. občany často využívané otevírání uzamčených prostorů v případě ztráty přístupového předmětu od objektu.

Ostatní pomoc představovala 10 % případů technických havárií. Příkladem této kategorie může být např. pomoc na vyžádání anebo asistence při transportu pacientů o nadměrné hmotnosti. Zbytkovou kategorii představovala technologická pomoc, při které JPO odstraňovaly nebezpečné stavy v technologickém provozu podniků.

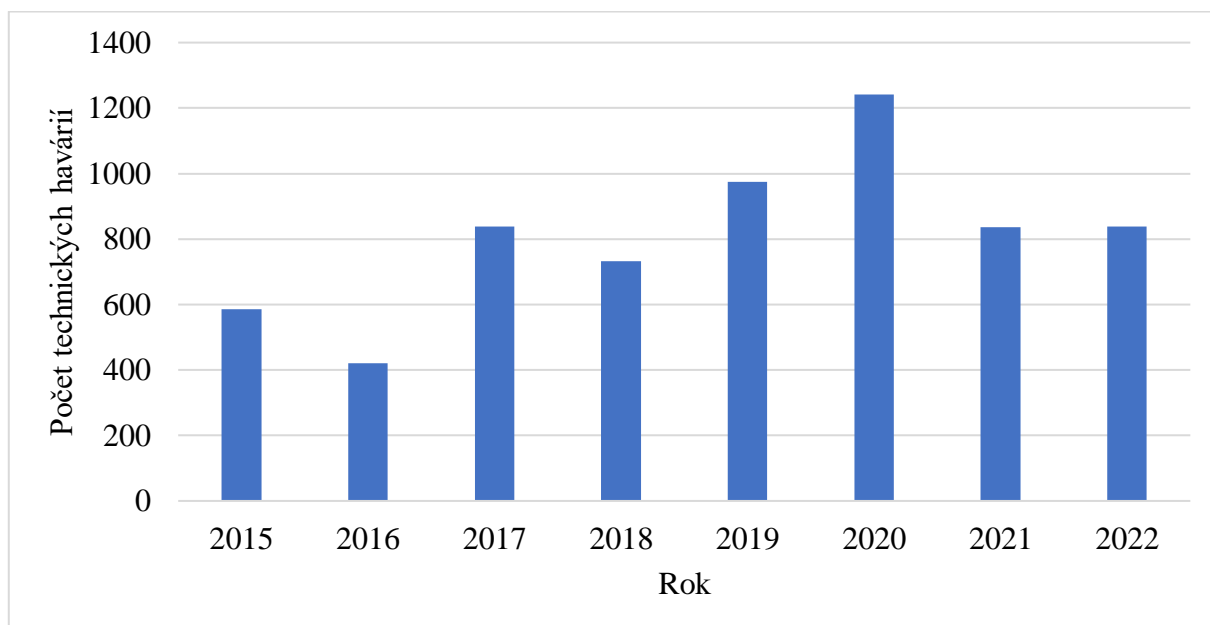

Obrázek 14: Kategorizace technických havárií na Šumpersku v období 2015–2022

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023)

O vývoji celkového počtu technických havárií na Šumpersku ve sledovaném období 2015 až 2022 pojednává graf na Obrázku 15. Z tohoto grafu lze vyvodit, že nejvyšší počet případů technických havárií byl v roce 2020, kdy JPO zasahovaly u 1242 technických havárií. Naopak nejmenší počet případů technických havárií musely JPO řešit v roce 2016, kdy byly přítomny u 420 technických havárií a byly tak nuceny zasahovat pouze u třetinového množství případů oproti roku 2020.

Nejvyšší meziroční přírůstek technických havárií byl evidován mezi lety 2016 a 2017, kdy se meziročně počet technických havárií zdvojnásobil. Nejmenší meziroční přírůstek byl evidován mezi lety 2021 a 2022, kdy přírůstek představoval pouze 1 případ. Z grafu je dále patrné, že se od roku 2020 počet technických havárií stabilně pohyboval v hodnotách vyšších než 800 případů technických havárií za jeden kalendářní rok.

Obrázek 15: Vývoj případů technických havárií na Šumpersku v období 2015–2022

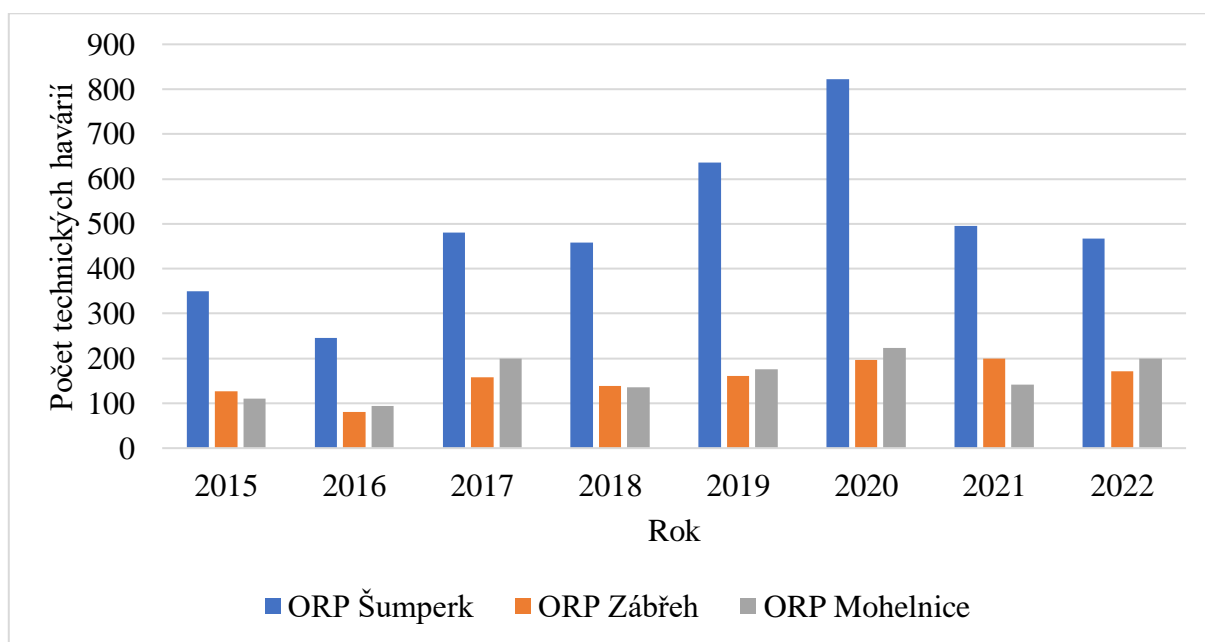
Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023)

Následující graf na Obrázku 16 pojednává o vývoji počtu technických havárií ve sledovaných ORP za sledované období 2015 až 2022. Z tohoto grafu je zřejmé, že se s technickými haváriemi každoročně nejvíce potýkaly JPO na území ORP Šumperk. Nejvíce nastalých technických havárií na území ORP Šumperk bylo evidováno v roce 2020, kdy musely JPO řešit 822 případů této mimořádné události. Ve sledovaném rekordním roce 2020 tvořily počty technických havárií na území ORP Šumperk téměř dvě třetiny všech technických havárií, se kterými se JPO musely na Šumpersku potýkat.

Situace technických havárií v ORP Zábřeh a ORP Mohelnice měla proměnlivý trend, jelikož se pomyslné umístění těchto celků na druhém místě v počtu technických havárií na Šumpersku každoročně měnilo. Nejvyšší rozdíl mezi počtem technických havárií v ORP Šumperk a dvěma ostatními ORP se uskutečnil v roce 2020, kdy se na území ORP Šumperk událo čtyřikrát více událostí než v případě každé ze zbývajících dvou ORP. Naopak nejmenší rozdíl mezi uvedenými ORP lze spatřit v roce 2015. Nejmenší starosti s technickými haváriemi měly JPO

v roce 2016 na území ORP Zábřeh, kdy musely vyjízdet k 81 případům této mimořádné události.

Z grafu je tedy zřejmé, že nejvyšší nebezpečí vzniku technické havárie hrozilo na území ORP Šumperk. Pozice obou zbylých ORP na Šumpersku byla sice v čase proměnlivá, ale ORP Mohelnice mělo v daném období vyšší absolutní počet případů technických havárií a na jejím území tedy hrozilo vyšší nebezpečí vzniku technické havárie, než je tomu v případě ORP Zábřeh.

Obrázek 16: Vývoj počtu technických havárií v ORP na Šumpersku v období 2015-2022

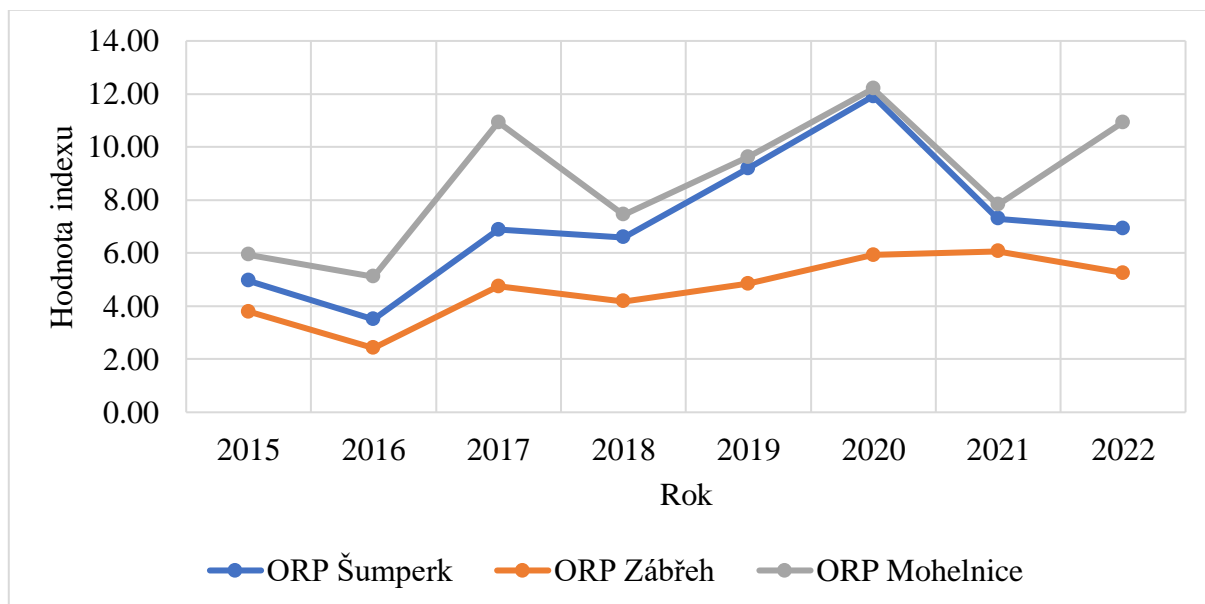
Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023)

Po převedení počtu technických havárií na 1 000 obyvatel došlo ke změnám v pomyslném pořadí ORP. Tuto změnu pořadí představuje graf na Obrázku 17. Z grafu je patrné, že ve sledovaném období 2015 až 2022 se po aplikaci indexů nejvíce technických havárií odehrálo na území ORP Mohelnice. Naopak s nejméně technickými haváriemi na 1 000 obyvatel se musely JPO potýkat na území ORP Zábřeh. Hodnota indexu na území ORP Zábřeh nikdy nebyla vyšší než 6,1 bodů.

Z grafu dále vyplývá, že na území ORP Mohelnice od roku 2017 pravidelně nastává více jak 6 technických událostí na 1 000 obyvatel za jeden kalendářní rok. Absolutně nejvyšší hodnota indexu technických havárií nastala v roce 2020 na území ORP Mohelnice, kdy hodnota indexu činila 12,2 technických havárií na 1 000 obyvatel. Pro změnu nejmenší hodnoty indexu mělo

za celé sledované období v roce 2016 území ORP Zábřeh, jelikož se na tomto území odehrálo 2,4 technických havárií na 1 000 obyvatel.

Po aplikaci indexů lze tedy dojít ke zjištění, že nejvyšší nebezpečí vzniku technických havárií hrozilo na území ORP Mohelnice, naopak nejmenší nebezpečí vzniku této mimořádné události hrozilo na území ORP Zábřeh.

Obrázek 17: Počet technických havárií dle indexů v ORP na Šumpersku v období 2015–2022

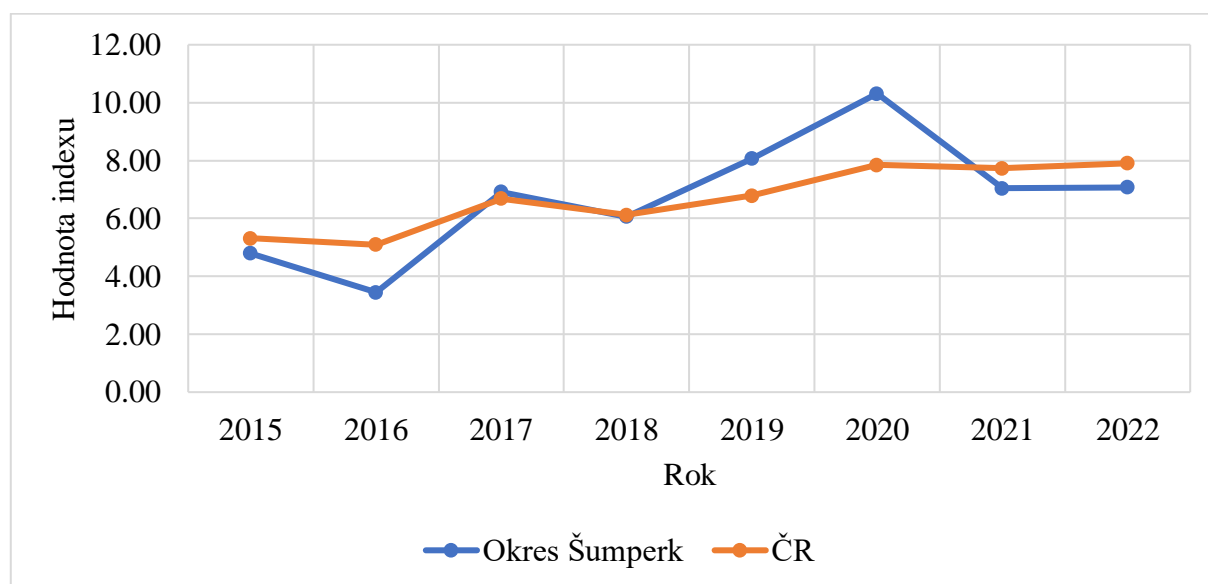
Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023 a ČSÚ, 2023)

Porovnání celkového počtu technických havárií podle indexů na Šumpersku a indexů na úrovni ČR popisuje graf na Obrázku 18. Z grafu lze vyčíst, že nejvyšší hodnoty dosahoval index v roce 2020, kdy se na úrovni Šumperska počet této mimořádné události pohyboval na hodnotě 10,3 výskytů na 1 000 obyvatel. Nejmenší hodnoty 3,45 bodů dosahoval index v roce 2016 na úrovni okresu Šumperk.

V letech 2015, 2016, 2021 a 2022 dosahovalo Šumpersko lepších hodnot, než byl republikový průměr. Na úrovni ČR ovšem index dosahoval dlouhodobě menších hodnot, jelikož ve sledovaném období ani jednou nepřekročil hodnotu 8 technických havárií na 1 000 obyvatel.

Nejvyšší rozdíl mezi celky byl zaznamenán v roce 2020, když se na Šumpersku odehrálo v přepočtu na 1 000 obyvatel o 2,5 více technických havárií, než tomu bylo v případě ČR. Nejmenší rozdíl byl zaznamenán v roce 2018, kdy se na Šumpersku odehrálo v průměru o 0,06 případů této mimořádné události méně, než tomu tak bylo na úrovni ČR. Dlouhodobý

trend vývoje těchto indexů byl porovnatelný, jelikož průměr ČR je za celé sledované období pouze o 0,03 případů vyšší, než tomu tak bylo v případě Šumberska.

Obrázek 18: Porovnání indexů technických havárií Šumberska a ČR v období 2015–2022

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023; HZS ČR, 2023; ČSÚ, 2023)

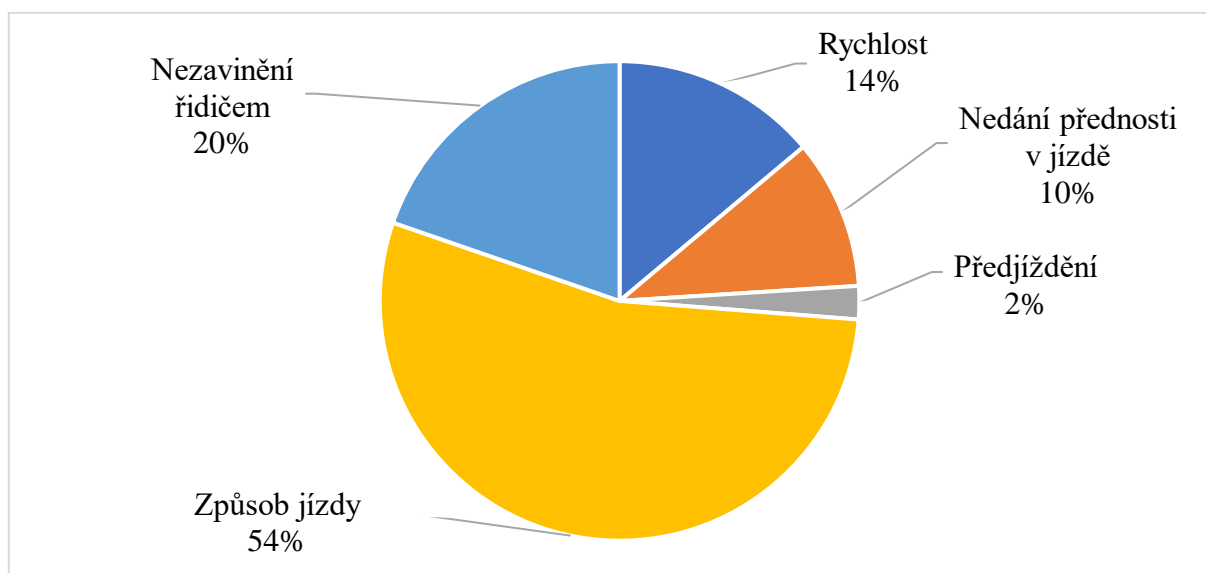
3.2.3 Dopravní nehody na Šumbersku

Dopravní nehody na Šumbersku ve sledovaném období 2015 až 2022 představovaly 19 % z celkového počtu mimořádných událostí (viz Obrázek 7, výše). Hlavní příčiny dopravních nehod ve sledovaném období 2015 až 2022 jsou zachyceny prostřednictvím výšečového grafu na Obrázku 19.

Podle údajů z grafu byl nejčastější příčinou zásahů JPO u dopravních nehod na Šumbersku v 54 % případů nesprávný způsob jízdy dopravního prostředku. Procentuální zastoupení je vysoké, jelikož se jedná o kategorii, jejíž součástí je zejména nepozornost řidiče a nedodržování bezpečného odstupu mezi vozidly. Nejvíce dopravních nehod způsobených touto příčinou bylo evidováno na území ORP Šumperk.

Dopravní nehody, které nebyly způsobeny zaviněním řidiče dopravního prostředku, ale byly způsobeny mimo vůli řidiče daného vozidla, tvořily ve sledovaném období 20 % z celkového počtu dopravních nehod. Dopravní nehody mimo vůli řidiče mohou nastat např. při nevyhovujícím stavu dopravní komunikace nebo vlivem počasí. Nezavinění řidičem byla ze všech vyjmenovaných příčin jedinou kategorií, která měla neustále rostoucí trend.

Nepřiměřenou rychlostí bylo způsobeno celkem 14 % dopravních nehod. První tři uvedené příčiny reprezentovaly majoritní kategorii, jelikož tvořily ve sledovaném období 88 % všech příčin dopravních nehod na Šumpersku. Čtvrtým nejčastějším zaviněním dopravních nehod bylo z 10 % nedání přednosti v jízdě, které vznikalo nejčastěji špatnou znalostí pravidel provozu na dopravních komunikacích. Zbylá 2 % dopravních nehod byla zaviněna nesprávným předjížděním dopravních prostředků.

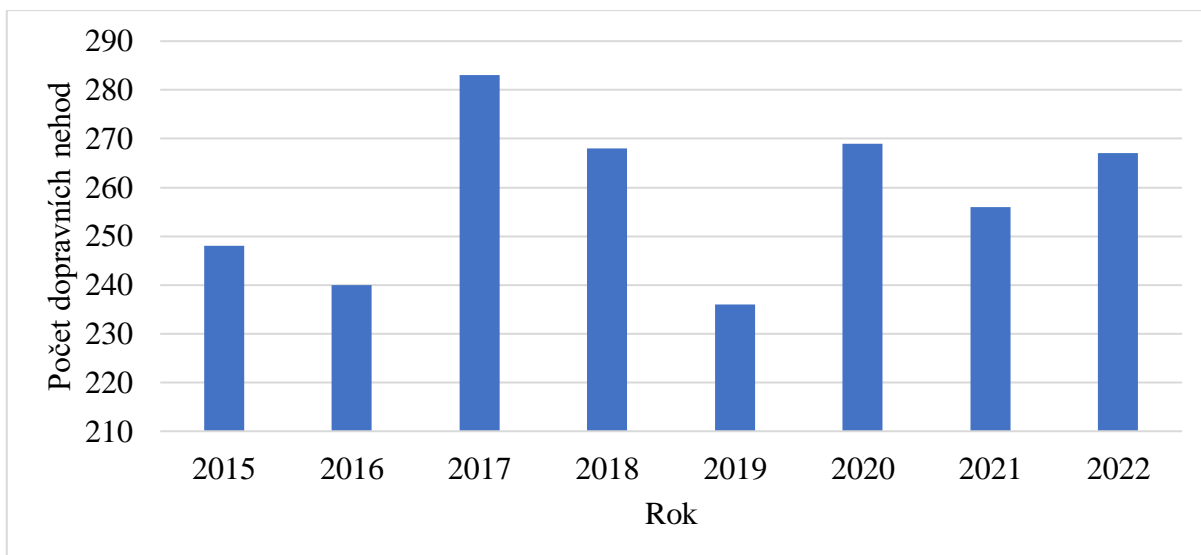

Obrázek 19: Příčiny dopravních nehod na Šumpersku v období 2015–2022

Zdroj: Vlastní zpracování s využitím dat PČR (2020)

Celkový počet dopravních nehod na Šumpersku za sledované období 2015 až 2022 prezentuje sloupcový graf na Obrázku 20. Z grafu vyplývá, že nejtragičtějším rokem z pohledu dopravních nehod na Šumpersku byl rok 2017, kdy byly JPO nuceny zasahovat u 283 případů dopravních nehod. Nejmenší výskyt dopravních nehod v sobě skrýval rok 2019, kdy byly JPO přítomny u 236 případů této mimořádné události.

Nejvyšší meziroční přírůstek byl evidován mezi lety 2016 a 2017, kdy došlo k nárůstu počtu dopravních nehod o 18 %. Nejvíce dopravních nehod ubylo mezi lety 2018 a 2019, kdy tento úbytek představoval 32 případů. Z grafu lze dále vyzorovat, že ve sledovaném období počet dopravních nehod stagnoval nad hranicí 230 případů dopravních nehod za jeden kalendářní rok. Vývoj počtu dopravních nehod na Šumpersku byl značně proměnlivý.

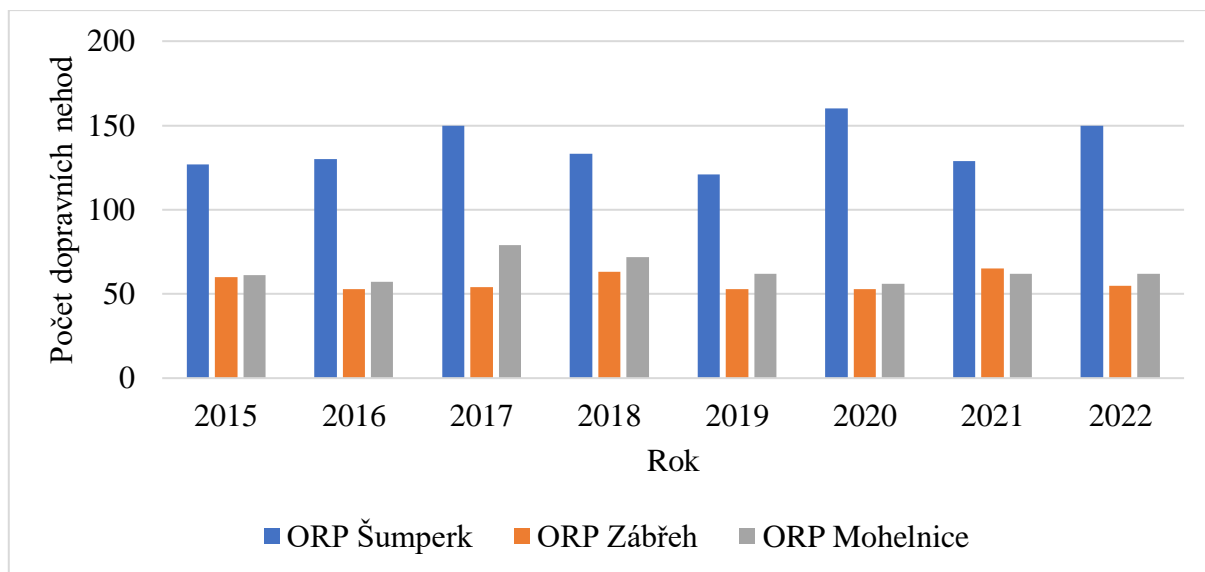
Obrázek 20: Vývoj dopravních nehod na Šumpersku v období 2015–2022

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023)

O počtu dopravních nehod v komparovaných ORP na Šumpersku za sledované období 2015 až 2022 pojednává graf na Obrázku 21. Z grafu je patrné, že se dopravními nehodami JPO každoročně nejvíce potýkaly na území ORP Šumperk, jelikož více než 53 % případů dopravních nehod nastalo právě v tomto ORP. Pomyslné prvenství v počtu dopravních nehod na území ORP Šumperk reprezentoval rok 2020, kdy bylo na tomto území způsobeno 160 případů této mimořádné události.

Druhý nejvyšší počet dopravních nehod, s výjimkou v roce 2021, nastal vždy na území ORP Mohelnice. Za příčinu vysokého počtu dopravních nehod na území ORP Mohelnice lze považovat velmi frekventovanou Silnici I/35. Celkově se za celé sledované období odehrálo nejméně dopravních nehod na území ORP Zábřeh.

Nejvyšší diference mezi ORP Šumperk a ostatními ORP je patrná v roce 2020, kdy počet dopravních nehod v ORP Šumperk tvořil 60 % z celkového počtu dopravních nehod na Šumpersku. Naopak nejmenší rozdíl mezi danými ORP lze spatřit v roce 2021. Z grafu je tedy patrná skutečnost, že nejvyšší nebezpečí vzniku dopravní nehody hrozilo na území ORP Šumperk. Dlouhodobě nejbezpečnější situace z pohledu dopravních nehod byla ve sledovaném období na území ORP Zábřeh.

Obrázek 21: Vývoj počtu dopravních nehod v ORP na Šumpersku v období 2015–2022

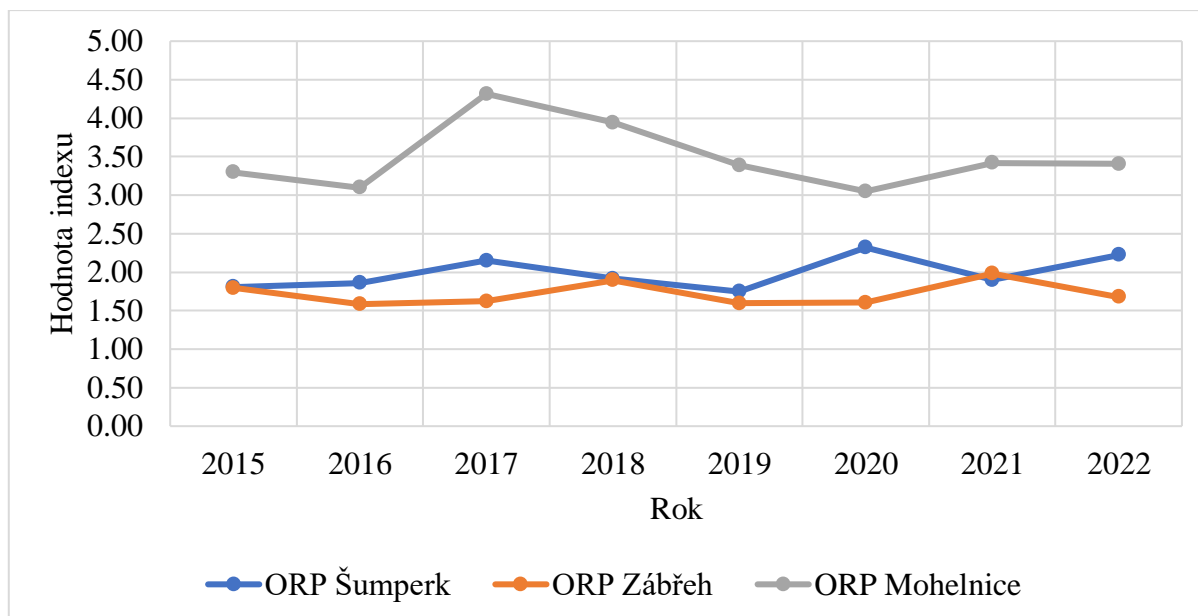
Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023)

Po převedení počtu dopravních nehod na 1 000 obyvatel došlo ke změnám v pomyslném pořadí komparovaných ORP. Tato skutečnost je zachycena v podobě spojnicového grafu na Obrázku 22. Z grafu vyplývá, že se ve sledovaném období 2015 až 2022 po uplatnění indexů nejvíce dopravních nehod odehrálo na území ORP Mohelnice.

Na grafu je dále viditelné, že hodnota indexu na území ORP Mohelnice nebyla nikdy ve sledovaném období nižší než 3 dopravní nehody na 1 000 obyvatel. Situace dopravních nehod na území ORP Šumperk pravidelně oscilovala kolem hodnoty 2 dopravní nehody na 1 000 obyvatel. Naopak nejméně dopravních nehod na 1 000 obyvatel musely JPO, s výjimkou v roce 2021, řešit na území ORP Zábřeh. Z grafu je dále patrné, že index na území ORP Zábřeh po celé sledované období stagnoval pod hodnotou 2 dopravní nehody na 1 000 obyvatel.

Absolutně nejvyšší hodnota indexu dopravních nehod ve sledovaném období byla zaznamenána v roce 2017 na území ORP Mohelnice, kdy hodnota indexu činila 4,3 dopravních nehod na 1 000 obyvatel. Naopak nejmenší hodnotu indexu mělo za celé sledované období území ORP Zábřeh, když se na tomto území odehrálo 1,6 dopravních nehod na 1 000 obyvatel.

Po aplikaci indexů a následné komparaci lze dojít ke zjištění, že nejvyšší nebezpečí vzniku dopravních nehod hrozilo na území ORP Mohelnice. Naopak nejmenší nebezpečí vzniku této mimořádné události hrozilo na území ORP Zábřeh.

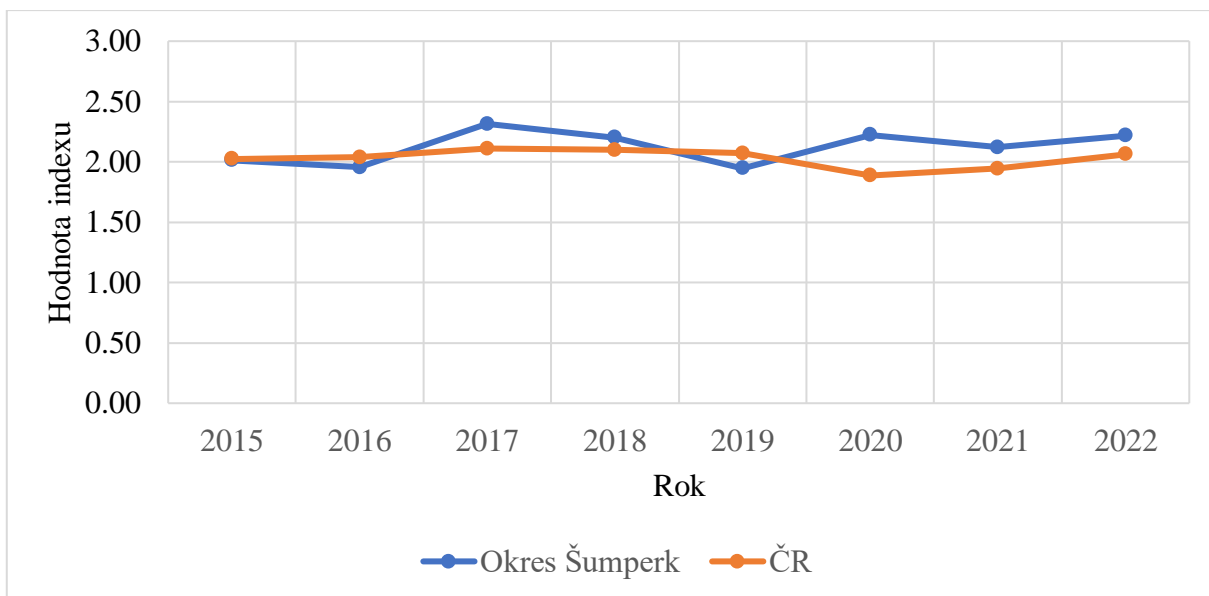

Obrázek 22: Počet dopravních nehod dle indexů v ORP na Šumpersku v období 2015–2022

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023 a ČSÚ, 2023)

Graf na Obrázku 23 zachycuje komparaci celkového počtu dopravních nehod podle indexů na Šumpersku a indexů na úrovni ČR. Z grafu lze vyčíst, že ve sledovaném období 2015 až 2022 hodnota indexů obou sledovaných subjektů oscilovala kolem hodnoty 2 dopravní nehody na 1 000 obyvatel. Nejvyšší hodnoty ve sledovaném období dosahovalo v roce 2017 Šumpersko, kdy se tento index pohyboval na hodnotě 2,3 výskytů na 1 000 obyvatel. Nejmenší hodnoty ve výši 1,89 bodů dosahoval index v roce 2020 na úrovni ČR. Šumpersko dosahovalo v letech 2015, 2016 a 2019 lepších čísel, než byl republikový průměr. Na úrovni ČR dosahoval index dopravních nehod dlouhodobě lepších hodnot, jelikož pouze v roce 2017 překročil hodnotu indexu 2,1 bodů.

Nejvyšší rozdíl mezi oběma celky byl zaznamenán v roce 2020, kdy se na Šumpersku odehrálo v průměru o 0,3 více dopravních nehod na 1 000 obyvatel než v případě ČR. Naopak nejmenší rozdíl byl evidován v roce 2015, kdy byla hodnota indexu obou komparovaných celků identická. Dlouhodobý trend vývoje tohoto ukazatele byl porovnatelný, jelikož průměr Šumperska byl za celé sledované období pouze o 0,09 případů vyšší, než tomu bylo v případě ČR.

Obrázek 23: Komparace indexů dopravních nehod Šumperska a ČR v období 2015–2022

Zdroj: Vlastní zpracování podle (HZS OLK, 2023; HZS ČR, 2023; ČSÚ, 2023)

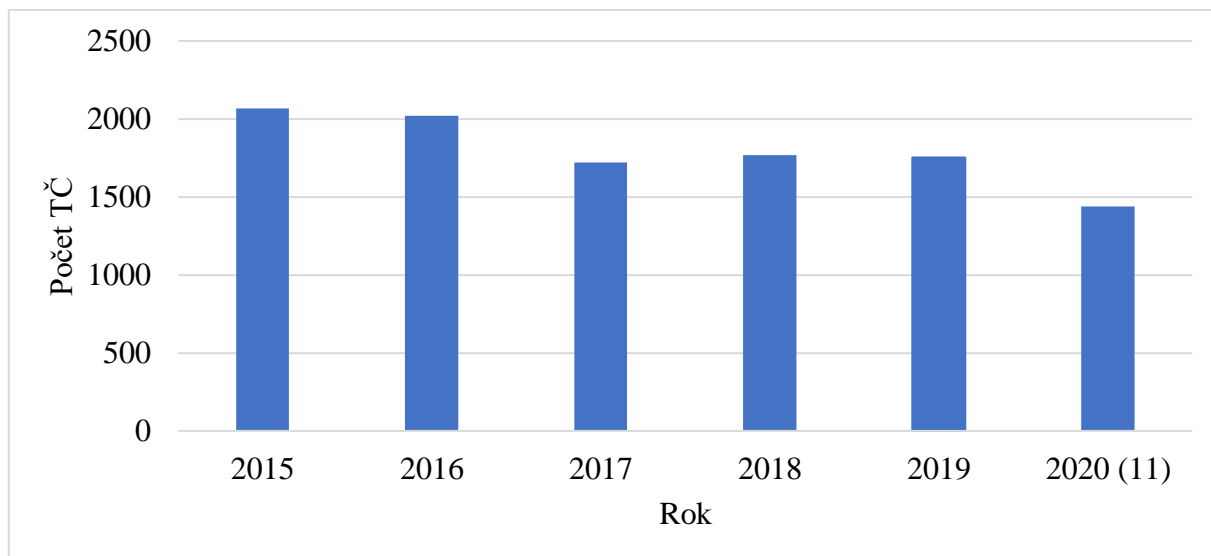
3.3 Analýza činnosti PČR na Šumpersku

Zajišťování veřejného pořádku je na úrovni Šumperska svěřeno Územnímu odboru PČR Šumperk, který spadá pod krajské ředitelství Policie OLK. Tento celek je dále rozčleněn do 5 OOP – OOP Hanušovice, OOP Mohelnice, OOP Šumperk, OOP Velké Losiny a OOP Zábřeh. Každé OOP vykonává svoji působnost na vymezeném území a ve svém správním obvodu má i svěřený určitý počet obcí (viz Tabulka 4).

Graf na Obrázku 24 zobrazuje pětiletý vývoj evidované TČ na Šumpersku. V tomto ukazateli jsou zachyceny veškeré evidované TČ, které byly na Šumpersku spáchány. Z grafu je patrné, že nejvyšší počet TČ byl spáchán v roce 2015, kdy museli příslušníci PČR řešit celkem 2 056 případů TČ. Nejmenší počet TČ byl napáchán v roce 2020, jelikož se jednalo o rok, ve kterém byla pandemie Covid-19 na svém vrcholu a Šumpersko bylo stejně jako všechna ostatní území v ČR ovlivněno vládními restrikcemi, což se mohlo projevit snížením motivace a počtu příležitostí pro pachatele ke spáchání TČ. Nutno však podotknout, že pro rok 2020 analýza pracuje jen s daty za období leden až listopad (označováno jako 2020 (11)).

S výjimkou roku 2017 byl ve sledovaném období trend spáchané TČ na Šumpersku dlouhodobě klesající. Nejvyšší meziroční úbytek TČ byl evidován mezi lety 2019 a 2020, kdy tento sledovaný ukazatel meziročně poklesl o 315 případů. Naopak nejmenší meziroční úbytek TČ byl zaznamenán mezi lety 2015 a 2016, kdy tento ukazatel poklesl o 47 případů TČ. Z grafu je

dále patrné, že počet TČ na Šumpersku od roku 2017 dlouhodobě stagnoval pod hranicí 1 800 evidovaných TČ za jeden kalendářní rok.

Obrázek 24: Vývoj celkové evidované TČ na Šumpersku v období 2015–2020 (11)

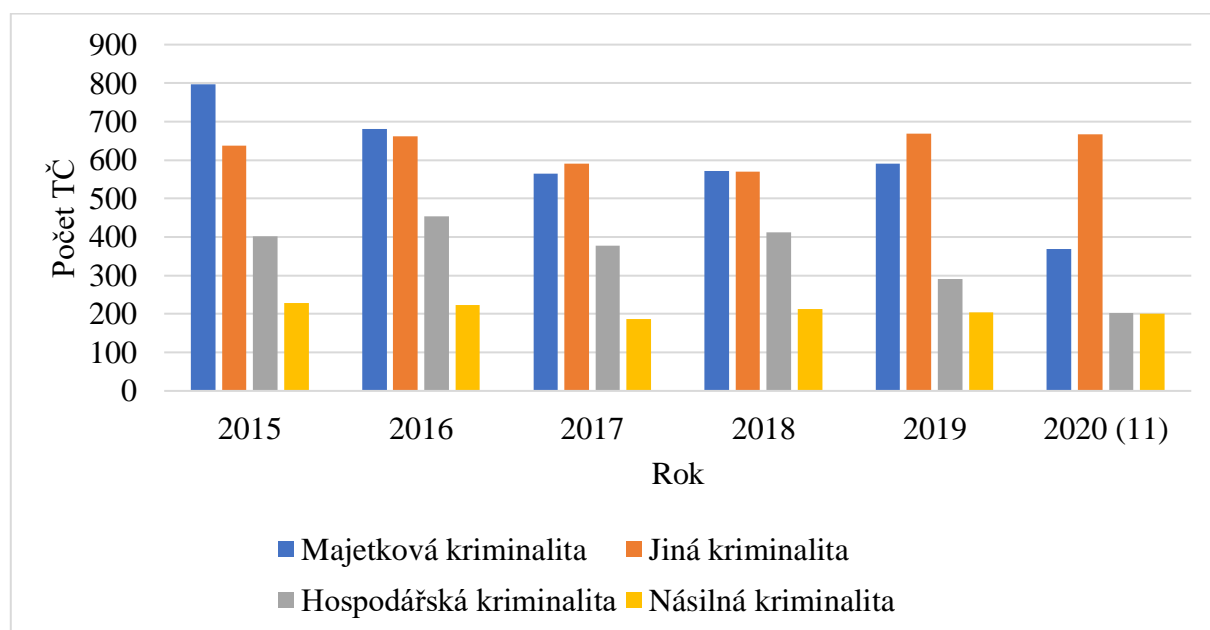
Zdroj: Vlastní zpracování podle (Mapa kriminality, 2023)

Graf na Obrázku 25 zobrazuje početní zastoupení kategorií kriminality na Šumpersku ve sledovaném období 2015 až 2020 (11). Z grafu je na první pohled zřejmé, že mezi lety 2016, 2017 a 2018 představovala majetková kriminalita kategorií s nejvyšším výskytem TČ na Šumpersku. Tento ukazatel byl nejvíce zastoupen krádežemi, vloupáními a majetkovými podvody. Nejvyšší hodnota majetkové kriminality byla evidována v roce 2015, kdy bylo na Šumpersku napácháno 797 TČ z této kategorie kriminality. Nejnižšího počtu TČ dosahovala majetková kriminalita v covidovém období 2020 (11), kdy oproti počátku sledovaného období počet TČ z oblasti majetkové kriminality poklesl o 46 %.

Jiná kriminalita byla v letech 2017, 2019 a 2020 druhou nejčastější páchanou TČ na Šumpersku. Je nutné poznamenat, že kategorie jiné kriminality v sobě agregovala hned několik oblastí kriminality. Nejvíce se na tomto ukazateli podílela TČ v oblasti zanedbání povinné výživy, výroby a držení psychotropních látek, maření výkonu úředního rozhodnutí a sprejerství. Oproti prvnímu sledovanému roku 2015 vykazovala kategorie jiné kriminality na konci sledovaného období nárůst o 5,5 % případů TČ. Nejvyšší rozdíl mezi jinou kriminalitou a majetkovou kriminalitou byl evidován v roce 2020 (11), kdy bylo napácháno o 299 více případů TČ z kategorie jiné kriminality. Nejmenší rozdíl mezi dvěma výše zmíněnými kategoriemi byl zaznamenán v roce 2018, kdy tento rozdíl činil pouze 1 případ TČ.

Pomyslnou třetí pozici obsadila hospodářská kriminalita. Nejvíce se na tomto ukazateli podílely úvěrové podvody, neoprávněná držení platebních prostředků, krácení daní a zpronevěry. Tento ukazatel vykazoval dlouhodobě proměnlivý trend. Nejvíce TČ z oblasti hospodářské kriminality bylo evidováno v roce 2016, kdy bylo spácháno 454 případů TČ z této kategorie kriminality. Nejmenších hodnot dosahoval ukazatel hospodářské kriminality v roce 2020 (11), kdy bylo spácháno 203 TČ.

Nejméně TČ evidoval ukazatel násilné kriminality, který měl po celé sledované období téměř neměnný vývoj. Majoritní zastoupení v této kategorii tvořily fyzické útoky a ohrožení pod vlivem návykových látek. Násilná kriminalita byla jedinou kategorií kriminality, která ve sledovaném období nikdy nepřekročila hranici 230 případů evidované TČ za jeden kalendářní rok. Pomyslné poslední umístění násilné kriminality představuje pro Šumpersko pozitivní jev, jelikož součástí tohoto ukazatele kriminality jsou mimo výše uvedené TČ i např. vraždy, pokusy o vraždu či týrání. Na Šumpersku bylo ve sledovaném období spácháno 7 vražd.

Obrázek 25: Struktura kriminality na Šumpersku v období 2015–2020 (11)

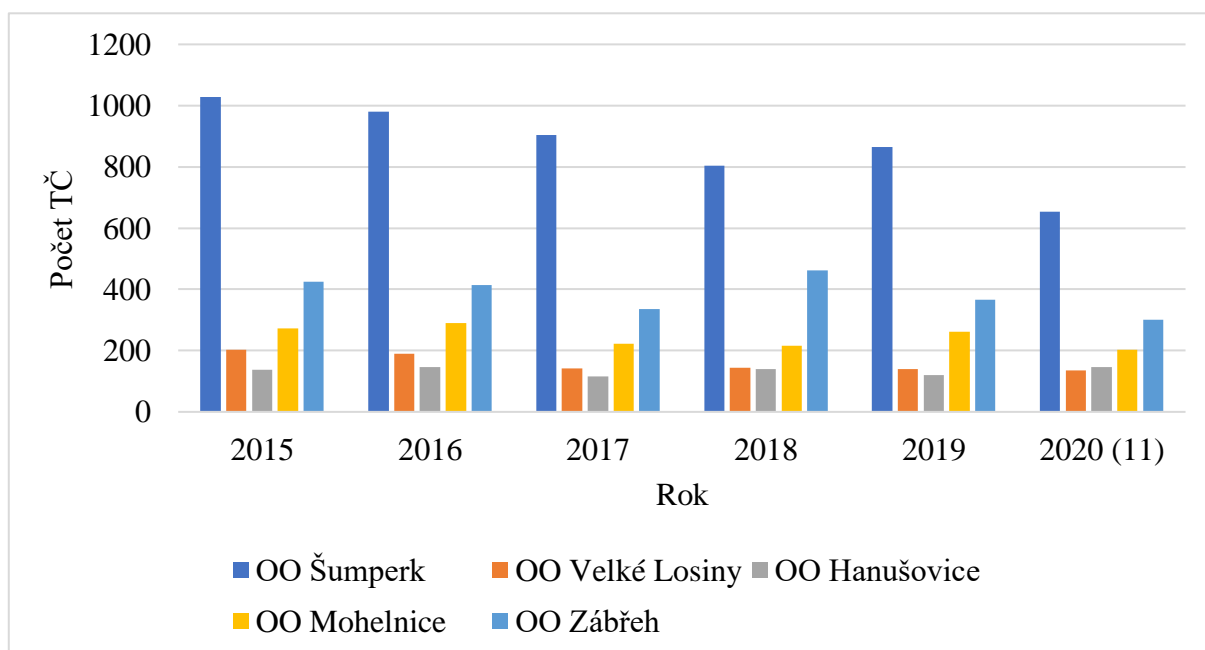
Zdroj: Vlastní zpracování podle (Mapa kriminality, 2023)

Počet evidovaných TČ v jednotlivých OO PČR na Šumpersku ve sledovaném období 2015 až 2020 (11) vyobrazuje graf na Obrázku 25. Z grafu je na první pohled zřejmé, že v celém sledovaném období byla dle tohoto ukazatele vždy nejhorší bezpečnostní situace na území OO Šumperk. Nejvíce je tento trend patrný v roce 2017, kdy se téměř 53 % případů veškeré TČ na Šumpersku odehrálo právě v území OO Šumperk. Nejvyšší počet případů TČ za

jeden kalendářní rok byl na území OO Šumperk spáchán v roce 2015, kdy měl tento ukazatel hodnotu 1 029 případů TČ. OO Šumperk jako jediné ze všech komparovaných OO ve sledovaném období vždy překročilo hranici 500 TČ za jeden kalendářní rok.

Druhý nejvyšší počet TČ byl napáchán na území OO Zábřeh. Situace v OO Zábřeh byla ovšem v komparaci s OO Šumperk vždy podstatně lepší. Největší diference je mezi těmito dvěma celky patrná v roce 2015, kdy bylo v území OO Šumperk napácháno o 604 TČ více než v případě OO Zábřeh. Naopak nejmenší rozdíl byl patrný v roce 2018, kdy bylo v území OO Šumperk spácháno o 340 TČ více, než tomu bylo v případě OO Zábřeh.

V území OO Mohelnice byl po celé sledované období evidován proměnlivý trend tohoto ukazatele. OO Velké Losiny mělo jako jediné stabilně klesající trend počtu TČ. Dlouhodobě nejlepší bezpečnostní situace z pohledu počtu evidovaných TČ byla, s výjimkou roku 2020 (11), evidována v území OO Hanušovice. Území OO Hanušovice a OO Velké Losiny jsou jediná území, ve kterých nikdy nebylo napácháno více než 250 TČ za jeden kalendářní rok. Z grafu je tedy patrné, že nejbezpečnější situace byla dle evidovaného počtu TČ v území OO Hanušovice a nejnebezpečnější byla na území OO Šumperk.

Obrázek 26: Počet evidovaných TČ v OO PČR na Šumpersku v období 2015–2020 (11)

Zdroj: Vlastní zpracování podle (Mapa kriminality, 2023)

Obrázek 26 ukazuje vývoj hodnoty indexu celkové kriminality na 1 000 obyvatel v komparovaných OO PČR na Šumpersku ve sledovaném období 2015 až listopad 2020.

Z tohoto grafu vyplývá, že nejvyšší hodnota indexu kriminality, tedy i nejnižší hodnota bezpečnosti tohoto ukazatele, byla vždy evidována v území OOP Šumperk, do kterého spadá i okresní město Šumperk. Jediný rozdíl v tomto trendu nastal v roce 2020 (11), kdy byla nejvyšší hodnota indexu zaznamenána v OO Hanušovice. Pozitivním jevem byl pravidelný trend poklesu vývoje hodnoty indexu na území OOP Šumperk o 1–3 %. Výjimku tvořil rok 2019, kdy hodnota indexu vzrostla o 1,2 bodů.

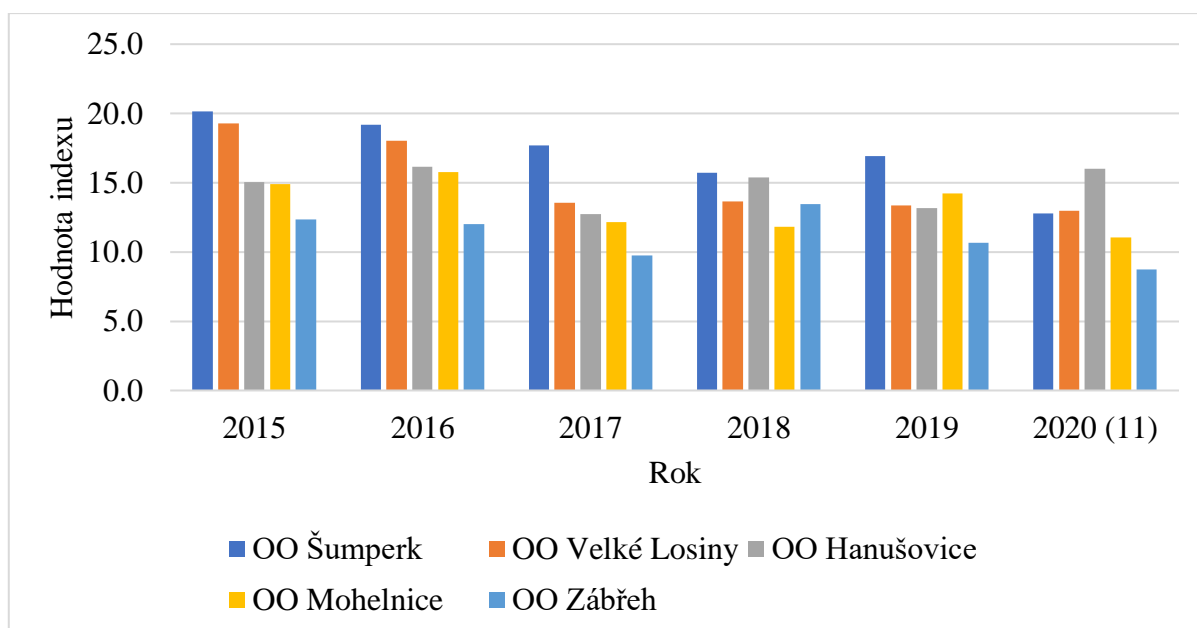
Nejnižší hodnoty indexu, tedy nejlepší bezpečnostní situace dle tohoto ukazatele byla zaznamenána, s výjimkou v roce 2018, vždy na území OOP Zábřeh. Nejnižší hodnota indexu na území tohoto celku byla evidována v roce 2020 (11), kdy index dosahoval hodnoty 8,7 bodů. Území OOP Zábřeh bylo zároveň ve sledovaném období jediným celkem, kde hodnota indexu byla nižší než 9 bodů. Nejvyšší nárůst hodnoty indexu byl evidován mezi lety 2017 a 2018 na území OOP Zábřeh, jelikož zde došlo k nárůstu hodnoty indexu o 3,7 bodů.

Na území OOP Velké Losiny lze sledovat mezi lety 2015 a 2016 pozvolný klesající trend růstu hodnoty indexu. Území OOP Velké Losiny zaznamenalo mezi lety 2016 a 2017 nejvyšší pokles hodnoty indexu, jelikož se hodnota tohoto indexu snížila o 4,5 bodů. Jednalo se o nejvyšší pokles v rámci všech komparovaných OOP. Ve zbývajících letech sledovaného období hodnota indexu na území OOP Velké Losiny pravidelně stagnovala kolem hodnoty 13,5 bodů.

Situace na území OOP Mohelnice vykazovala proměnlivý trend vývoje hodnoty tohoto indexu. OOP Hanušovice bylo mezi komparovanými celky jediné území, které na konci sledovaného období vykazovalo vyšší hodnotu indexu než na počátku tohoto období, jelikož se hodnota indexu zvýšila o 7 %.

Autor této závěrečné práce se domnívá, že příčinou vyšších hodnot indexu kriminality na území OO Hanušovice a OO Velké Losiny je geografická poloha jejich území. OO Hanušovice operuje v podstatné části pohraničí s Polskou republikou a dále v nepřístupném a odlehlém terénu. Do správního území OO Velké Losiny patří podstatná část pohoří Jeseníků, která výrazně prodlužuje dobu dojezdu příslušníků PČR.

Po komparaci indexů, tedy přepočtu TČ na 1 000 obyvatel, lze dojít k poznatku, že nejbezpečnější situace byla na území OOP Zábřeh. OO Šumperk vykazovalo i po indexové komparaci nejhorší umístění, lze tedy na tomto území předpokládat nejhorší bezpečnostní situaci.

Obrázek 27: Komparace indexu celkové kriminality komparovaných OO PČR na Šumpersku v období 2015–2020 (11)

Zdroj: Vlastní zpracování podle (Mapa kriminality, 2023)

Komparace indexů celkové kriminality na úrovni Šumperska a indexů na úrovni ČR je zachycena v podobě spojnicového grafu na Obrázku 28. Z grafu lze vyčíst, že situace na Šumpersku vykazovala dlouhodobě lepší trend, než tomu tak bylo v případě republikových čísel.

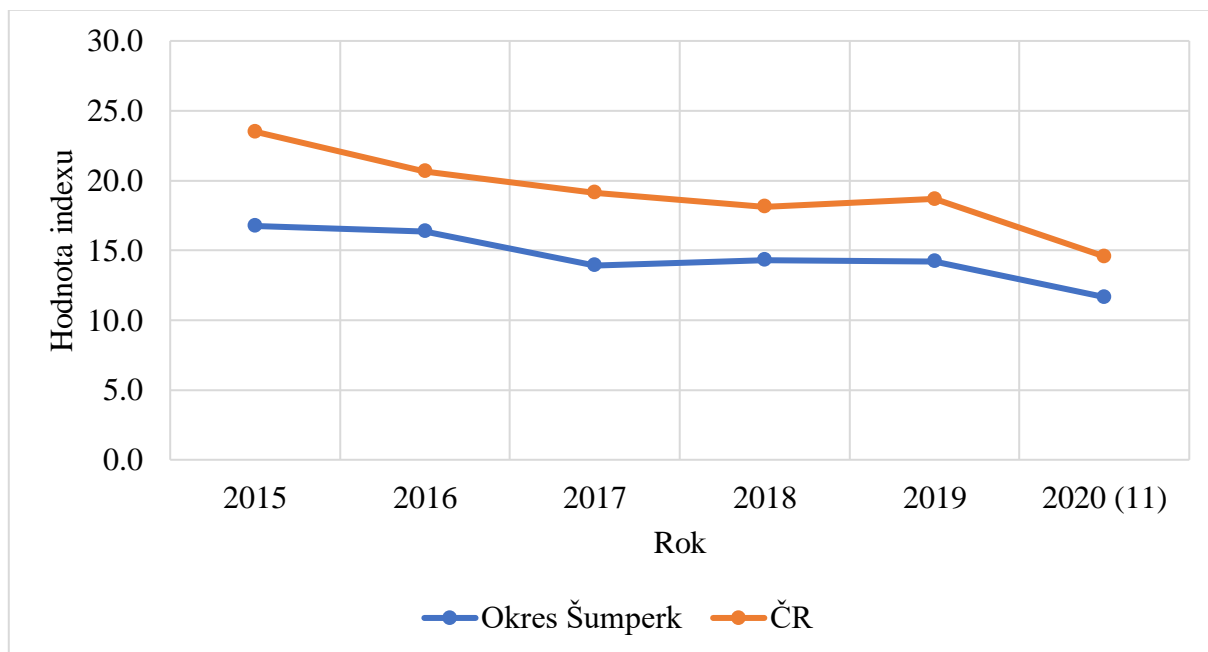
Z grafu je dále patrné, že se bezpečnostní situace ve sledovaném období u obou komparovaných celků výrazně zlepšila. Oproti počátku sledovaného období byla hodnota indexu na úrovni ČR na konci sledovaného období téměř o 9 bodů nižší. Z grafu je dále patrné, že se hodnota indexu na úrovni od roku 2017 pravidelně pohybovala pod hranicí 20 spáchaných TČ na 1 000 obyvatel za jeden kalendářní rok. Hodnota indexu Šumperska vykazovala obdobný trend, přičemž od počátku do konce sledovaného období poklesla o 5 bodů.

Hodnota indexu na úrovni ČR ve sledovaném období vykazovala klesající trend. Jediná změna tohoto trendu byla evidována mezi lety 2018 a 2019, kdy hodnota indexu vzrostla o 0,6 bodů. Situace na Šumpersku vykazovala s výjimkou let 2017 a 2018 identický trend, jelikož se hodnota indexu v těchto letech zvýšila o 0,4 bodů.

Nejvyšší rozdíl indexů komparovaných celků byl evidován v roce 2015, kdy byl index na úrovni ČR o 6,8 bodů vyšší než v případě Šumperska. Naopak nejmenší rozdíl byl zaznamenán

v období 2020 (11), kdy byla diference 2,9 bodů. Průměr ČR byl za celé sledované období o 4,6 bodů vyšší, než tomu tak bylo v případě Šumperska.

Na základě grafu lze tedy dojít k závěru, že bezpečnostní situace v oblasti celkové kriminality byla za celé sledované období na Šumpersku podstatně lepší, než tomu tak bylo v rámci republikového průměru.

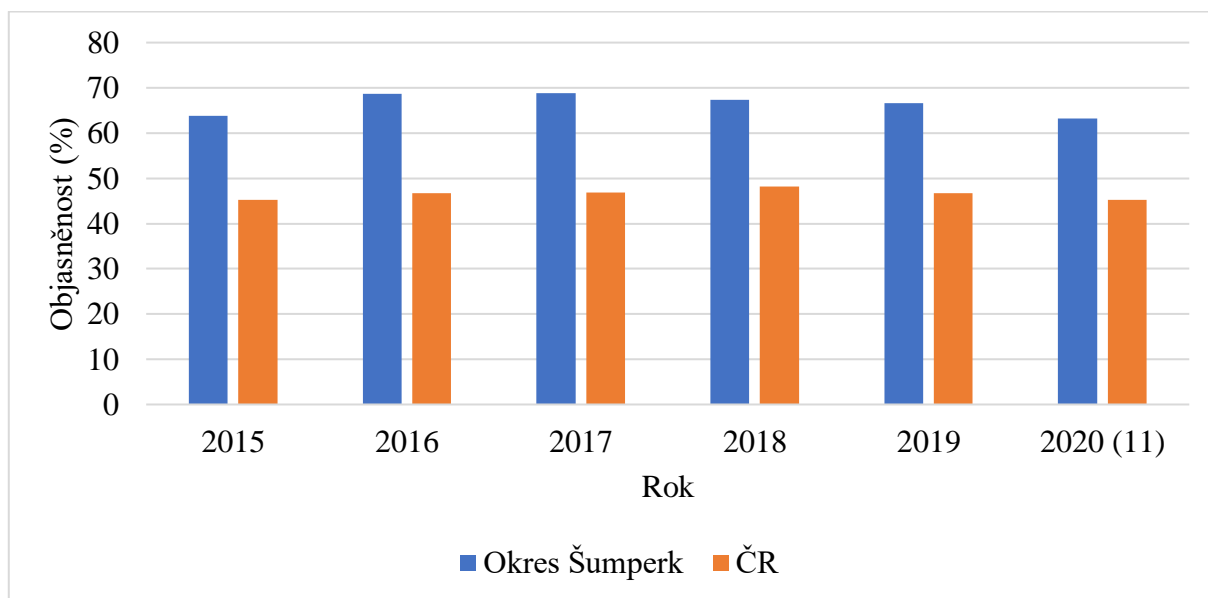
Obrázek 28: Komparace indexu celkové kriminality na Šumpersku a ČR v období 2015–2020 (11)

Zdroj: Vlastní zpracování podle (Mapa kriminality, 2023 a ČSÚ, 2023)

Není možné, aby příslušníci PČR dokázali ve svém svěřeném území postihnout a objasnit veškerou TČ. Tuto skutečnost vyjadřuje ukazatel míry objasnění TČ, který je udáván v procentech. Komparaci míry objasnění na Šumpersku a míry objasnění na úrovni ČR za sledované období ukazuje graf na Obrázku 29.

Z grafu jasně vyplývá, že se na Šumpersku po celé sledované období podařilo příslušníkům PČR objasnit více TČ, než tomu tak bylo v případě průměrných republikových hodnot. Nejvyšší míra objasnění byla na Šumpersku evidována v letech 2016 a 2017, kdy se příslušníkům PČR podařilo objasnit celkem 69 % případů evidované TČ. Naopak nejnižší míra objasnění byla na Šumpersku zaznamenána v roce 2020, kdy tento ukazatel vykazoval hodnotu 63 %.

Nejvyšší diference v objasňenosti mezi těmito dvěma komparovanými celky byla zaznamenána v letech 2016 a 2017, kdy tento rozdíl činil 22 %. Nejmenší rozdíl mezi oběma celky, konkrétně 18 %, byl evidován v roce 2020. Graf dále zobrazuje skutečnost, že na Šumpersku po celé sledované období hodnota míry objasňenosti pravidelně stagnovala nad hranicí 60 %. V případě ČR hodnota tohoto ukazatele po celé sledované období stagnovala nad hranicí 40 %.

Obrázek 29: Komparace míry objasňenosti TČ na Šumpersku a ČR v období 2015–2022

Zdroj: Vlastní zpracování podle (Mapa kriminality, 2023)

3.4 Shrnutí analýzy

Analyzovanými bezpečnostními ukazateli na úrovni HZS ČR byly požáry, technické havárie a dopravní nehody. Výjezdová činnost JPO na Šumpersku měla dlouhodobě rostoucí trend. Z pohledu mimořádných událostí bylo evidováno majoritní zastoupení technických havárií.

Na základě analýzy statistiky požárů bylo zjištěno, že nejčastějšími příčinami vzniku této mimořádné události byl úmysl a nedbalostní chování. Nejvíce požárů na Šumpersku vypuklo v rámci sledovaného období v roce 2022. Nejbezpečnější situace byla dle absolutních čísel na území ORP Mohelnice. Opačná skutečnost platila pro území ORP Šumperk. Po aplikaci indexových hodnot bylo možné konstatovat, že nejnebezpečnější situace z hlediska požárů panovala na území ORP Mohelnice, naopak nejbezpečnější situace byla na území ORP Zábřeh. Tento poznatek byl potvrzen i analogickým zjištěním v rámci provedené komparace uchráněných hodnot při požárech mezi jednotlivými dílčími celky. Po komparaci mezi

Šumperskem a republikovými hodnotami bylo zjištěno lepší postavení Šumperska v rámci vývoje ukazatele požárů.

Technické havárie byly majoritně zastoupeny technickými pomocemi. Nejvíce technických havárií na Šumpersku se odehrálo v roce 2020. Absolutně nejvíce technických havárií se odehrálo na území ORP Šumperk. Nejlepší situace z tohoto pohledu byla na území ORP Zábřeh. V rámci provedené indexové komparace byla zjištěna nejnebezpečnější situace na území ORP Mohelnice a nejbezpečnější situace na území ORP Zábřeh. Po provedení analýzy technických havárií pomocí indexových hodnot bylo v rámci tohoto bezpečnostního ukazatele zjištěno stejné postavení Šumperska a ČR.

Dopravní nehody na Šumpersku byly nejčastěji zaviněny způsobem jízdy. Nejtragičtější situace z pohledu dopravních nehod na Šumpersku byla v roce 2017. Za celé sledované období byla dle absolutních čísel nejnebezpečnější situace na území ORP Šumperk a nejbezpečnější situace na území ORP Zábřeh. Aplikace indexových hodnot přinesla poznatek, že z pohledu dopravních nehod nejnebezpečnější situace panovala na území ORP Mohelnice, naopak nejbezpečněji bylo na území ORP Zábřeh. Postavení Šumperska a ČR bylo v kontextu tohoto bezpečnostního ukazatele zjištěno jako porovnatelné.

Nejvíce TČ na Šumpersku bylo za celé sledované období spácháno v roce 2015. Pozitivní jev pro Šumpersko představoval dlouhodobě klesající trend vývoje celkového počtu TČ. Majoritní zastoupení v celkovém počtu TČ na Šumpersku bylo evidováno u kategorií majetkové a jiné kriminality. Podle absolutních dat TČ panovala za celé sledované období nejhorší situace na území OO Šumperk a nejbezpečnější situace byla na území OO Hanušovice. Po použití komparace za pomoci indexových hodnot byla potvrzena nejnebezpečnější situace na území OO Šumperk a nově byla zjištěna nejbezpečnější situace na území OO Zábřeh. Postavení Šumperska v rámci ukazatele kriminality bylo dle indexové komparace oproti ČR analyzováno jako výrazně lepší. Pozitivním jevem ovšem byl dlouhodobě klesající trend vývoje kriminality vysledovaný u obou zmíněných komparovaných celků. Výrazně lepší postavení Šumperska z pohledu ukazatele kriminality též potvrdila dlouhodobě lepší míra objasněnosti TČ než v případě ČR.

Na základě provedené analýzy bylo možné zodpovědět v úvodu položené výzkumné otázky, respektive:

- *Jaké je postavení Šumperska z pohledu vybraných ukazatelů bezpečnosti v komparaci s ČR?*

- *Jaké jsou rozdíly v trendech vývoje vybraných ukazatelů bezpečnosti v jednotlivých částech Šumperska?*

Šumpersko je možné v komparaci s ČR prohlásit za bezpečnější z hlediska vývoje ukazatele požárů a významně z hlediska vývoje ukazatele kriminality. V případě ukazatelů technických havárií a dopravních nehod nebyla mezi těmito sledovanými celky shledána významná diverzita ve vývoji bezpečnostní situace. Situaci na Šumpersku lze tedy v aspektu těchto poznatků vyhodnotit jako výrazně lepší, než je obvyklé na úrovni celé ČR.

V návaznosti na druhou otázku je třeba konstatovat, že jisté rozdíly v rámci dílčích územních celků regionu Šumperska existují. Jako absolutně nejbezpečnější území na celém Šumpersku bylo v rámci každého sledovaného bezpečnostního ukazatele shledáno na úrovni obou zmíněných bezpečnostních sborů území Zábřeh. Naopak jako nejnebezpečnější území bylo, s výjimkou vývoje ukazatele kriminality, analyzováno území Mohelnice.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo posoudit vývoj bezpečnostní situace na Šumpersku. Obsahem první kapitoly bylo základní vymezení problematiky bezpečnosti. Bezpečnost je velmi komplexní pojem, na který se dá pohlížet z mnoha pohledů. Za účelem splnění cíle této závěrečné práce a vzhledem k jejímu zaměření byl nejvyšší akcent kladen na vymezení nevojenské bezpečnosti. Text práce vysvětluje, jak se nevojenská bezpečnost, jakožto synonymum pro vnitřní bezpečnost, dle sektorového vymezení kodaňské školy člení na čtyři sektory – společenský, ekonomický, politický a enviromentální. K problematice bezpečnosti se velmi úzce vztahuje také identifikace hrozeb a rizik pro dané referenční objekty. Zachování suverenity je jedním z hlavních cílů bezpečnostní politiky každého státu. Pro tento účel si každý stát, ČR nevyjímaje, vytváří či inkorporuje bezpečnostní zákony či bezpečnostní dokumenty.

Dále se práce zaměřuje na zajištění vnitřní bezpečnosti ČR, což je základním úkolem složek IZS. Základními bezpečnostními složkami této kooperující organizace jsou HZS ČR, JPO, PČR a ZZS. HZS ČR představuje z hlediska funkcionality nejkompexnější prvek celého IZS. JPO jsou vytvořeny jako represivní a preventivní nástroj určený k eliminaci mimořádné události. Základním posláním PČR je zajištění a kontrola veřejného pořádku. Za účelem poskytnutí neodkladné přednemocniční péče jsou v ČR na úrovni krajů zřizovány ZZS.

V rámci analytické části byly zkoumány vybrané ukazatele bezpečnosti na Šumpersku, které spadají do gesce HZS ČR a PČR. Vývoj každého z vybraných bezpečnostních ukazatelů byl zkoumán samostatně. Nejdříve byl daný ukazatel analyzován na úrovni jednotlivých dílčích územních celků na Šumpersku. Posléze byla v obecnějším kontextu provedena komparace za pomoci indexových hodnot, tedy přepočtu celkového počtu případů mimořádné události na 1 000 obyvatel, s cílem zjistit vývoj bezpečnostní situace na Šumpersku a posléze postavení tohoto regionu v rámci ČR. V obou sledovaných krocích analýzy byly za nejvíce relevantní výstupy považovány výsledky z indexových komparací.

Z analýzy HZS ČR byl zjištěn rostoucí trend vývoje výjezdové činnosti JPO na Šumpersku a majoritní zastoupení technických havárií ve spektru mimořádných událostí v tomto regionu. Pro potřebu analýzy této výzkumné části byly zvoleny ukazatele požárů, technických havárií a dopravních nehod.

Z provedené analýzy statistiky požárů bylo zjištěno, že nejčastějšími příčinami této mimořádné události byly úmysl a nedbalostní chování. V rámci tohoto ukazatele byla zjištěna nejnebezpečnější situace na území ORP Mohelnice a nejbezpečnější situace na území

ORP Zábřeh. V kontextu s ČR bylo z hlediska tohoto ukazatele zjištěno lepší postavení Šumperska. V případě nastání technické havárie poskytovaly JPO nejčastěji technickou pomoc. V kontextu analýzy tohoto ukazatele byla zjištěna nejnebezpečnější situace na území ORP Mohelnice a nejbezpečnější situace na území ORP Zábřeh. Postavení Šumperska a ČR bylo z pohledu technických havárií vyhodnoceno jako analogické. Dopravní nehody na Šumpersku měly značně proměnlivý vývoj. Nejvíce případů této mimořádné události bylo zaviněno nesprávným způsobem jízdy. Nejnebezpečnější situace z pohledu dopravních nehod byla zjištěna na území ORP Mohelnice, naopak nejbezpečnější situaci evidovalo území ORP Zábřeh. Dopravní nehodovost na Šumpersku nevykazovala diverzitu oproti situaci na úrovni ČR.

Analyzovaným bezpečnostním ukazatelem v gesci PČR byla kriminalita. Vývoj kriminality měl na Šumpersku dlouhodobě klesající trend. Nejvíce napáchané TČ na Šumpersku bylo evidováno v rámci kategorií majetkové a jiné kriminality. Nejnebezpečnějším územím na Šumpersku bylo území OO Šumperk. Nejbezpečnější situace byla na území OO Zábřeh. Kriminalita na Šumpersku dosáhla v komparaci s ČR výrazně lepších hodnot, situace na Šumpersku byla tedy bezpečnější.

Souhrnně lze k analýze vývoje vybraných ukazatelů bezpečnosti v jednotlivých částech Šumperska konstatovat, že nejpříznivější bezpečnostní situace je na území Zábřehu, naopak nejméně příznivá bezpečnostní situace na území Mohelnice. Z hlediska celé ČR lze postavení Šumperska, tedy úroveň bezpečnosti v tomto regionu, označit za nadprůměrnou.

Na závěr je nutné podotknout, že s ohledem na zaměření práce v analýze nebyly zohledněny kriminogenní faktory, které by mohly mít vliv na páchaní TČ na Šumpersku. Podobně se kvůli omezení vyplývajících z omezené dostupnosti dat analýza nezabývala činností ZZS na Šumpersku, kterou by bylo možné zakomponovat v rámci dalšího výzkumu vývoje bezpečnostní situace na Šumpersku. V rámci dalšího výzkumu by proto bylo vhodné ve smyslu uvedených omezení navázat a prohloubit úroveň dosavadního poznání. Podobně by mohla být pozornost věnována např. postavení Šumperska v rámci zbývajících okresů OLK, a to pro účely vyvození závěrů o územních trendech a rozdílech mezi těmito okresy. Případně by mohla být provedena analýza postavení největšího ORP na Šumpersku, tedy ORP Šumperk, či jiného ORP na Šumpersku s celky o podobné rozloze či podobném počtu obyvatel v rámci celé ČR. V neposlední řadě by bylo možné pro vyvození závěrů o územních trendech a rozdílech analyzovat obdobnou metodikou úplně odlišný region.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] ANTUŠÁK, Emil a Josef VILÁŠEK, 2016. Základy teorie krizového managementu. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3443-2.
- [2] AVEN, Terje, 2003. Foundations of risk analysis: a knowledge and decision-oriented perspective. Chichester: John Wiley. ISBN 0-471-49548-4.
- [3] AYYUB, Bilal M, 2003. Risk analysis in engineering and economics. Boca Raton: Chapman & Hall/CRC. ISBN 1-58488-395-2.
- [4] BALABÁN, Miloš a Libor STEJSKAL, 2010. Kapitoly o bezpečnosti. 2., změn. a dopl. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1863-0.
- [5] BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA, 2015. Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3150-9.
- [6] BLAŽKOVÁ, Kateřina et al., 2015. Ochrana obyvatelstva a krizové řízení. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-86466-62-0.
- [7] BUZAN, Barry, Ole WAEVER a Jaap de WILDE, 2005. Bezpečnost: nový rámec pro analýzu. Brno: Centrum strategických studií. Současná teorie mezinárodních vztahů. ISBN 80-903-3336-2.
- [8] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2023. Veřejná databáze [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>
- [9] DANICS, Štefan, 2007. Bezpečnostní politika. Praha: Vydavatelství PA ČR. ISBN 978-80-246-1263-8.
- [10] EICHLER, Jan, 2006. Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – AVIS. ISBN 80-727-8326-2.
- [11] EICHLER, Jan, 2009. Mezinárodní bezpečnost v době globalizace. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-540-0.
- [12] FIALA, Miloš a Josef VILÁŠEK, 2010. Vybrané kapitoly z ochrany obyvatelstva. 1. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1856-2.

- [13] FRANĚK, Ondřej, 2022. Systém zdravotnické záchranné služby v ČR. ZACHRANNASLUZBA.CZ [online]. Praha: ZACHRANNASLUZBA.CZ, 2022 [cit. 2022-12-25]. Dostupné z: <https://zachrannasluzba.cz/system-zzs-v-cr/>
- [14] HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR, 2011. Působnost ZÚ HZS ČR. Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pusobnost.aspx>
- [15] HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR, 2017. Hasičský záchranný sbor České republiky. Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/organizacni-struktura-hzs-cr-k-1-1-2016-pdf.aspx>
- [16] HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR, 2022a. 23. března 1853 byl v Praze založen první profesionální sbor na území České republiky, Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2022-12-12] Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/hzs-hlavniho-mesta-prahy-menu-informacni-servis-23-brezna-1853-byl-v-praze-zalozen-prvni-profesionalni-sbor-na-uzemi-ceske-republiky.aspx>
- [17] HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR, 2022b. Hlavní úkoly a zaměření Záchraného útvaru HZS ČR, Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2022-12-12] Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hlavni-ukoly-a-zamereni-zu-hzs-cr-hlavni-ukoly-a-zamereni-zachranneho-utvaru-hzs-cr.aspx>
- [18] HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR, 2022c. Základní informace, Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2022-12-12] Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/o-nas-zakladni-informace-zakladni-informace.aspx>
- [19] HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR, 2022d. Jednotky PO, Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2022-12-26] Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx?q=CHJuPTE%3d>
- [20] HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR, 2023. Statistické ročenky Hasičského záchranného sboru ČR 2015–2022, Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2023-03-15] Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>

- [21] HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR OLOMOUCKÉHO KRAJE, 2023. Statistické přehledy událostí HZS Olomouckého kraje 2015–2022, Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2023-03-15] Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-prehledy-udalosti-hzs-olomouckeho-kraje.aspx>
- [22] HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE, 2023. Definice typů událostí, Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2023-03-15] Dostupné z: <http://www.hzsmsk.cz/prevence/StatDef.htm>
- [23] HORÁK, Rudolf et al., 2015. Zásady ochrany společnosti. Ostrava: Key Publishing. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-236-5.
- [24] HOUGH, Peter et al., 2015. International Security Studies: Theory and practice. London and New York: Routledge. ISBN 978-0-415-73435-6.
- [25] HÜTTER, Marek et al., 2015. Učební texty pro kurzy požární prevence. 1. Praha: MV – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-86466-52-1.
- [26] CHMELÍK, Jan et al., 2009. Dopravní nehody. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-211-0.
- [27] JUŘÍČEK, Ludvík a Petr ROŽŇÁK, 2014. Bezpečnost, hrozby a rizika v 21. století. Ostrava: Key Publishing. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-201-3.
- [28] KRAFTOVÁ, Ivana et al., 2016. Bezpečný rozvoj regionu: základní koncept. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-261-0.
- [29] LASICOVÁ, Jana a Jaroslav UŠIAK, 2013. Bezpečnosť ako kategória. Bratislava: VEDA. ISBN 978-80-224-1284-1.
- [30] MAPA KRIMINALITY, 2023. Mapakriminality.cz [online]. Praha: Otevřená společnost [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.mapakriminality.cz/#mapa>
- [31] MAREŠ, Miroslav, 2019. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-202-5.

- [32] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2009. Riziko, Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2022-12-11] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/riziko.aspx>
- [33] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2019. Bezpečnostní hrozby, Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2022-22-11] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-hrozby-337414.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%253>
- [34] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2009. Veřejný pořádek, Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2022-3-12] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/verejny-poradek.aspx>
- [35] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2015. Bezpečnostní strategie České republiky 2015 [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [cit. 2023-02-26]. ISBN 978-80-7441-005-5. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>
- [36] MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2022. Enviromentální bezpečnost [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky [cit. 2022-9-11] Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/environmentalni_bezpecnost
- [37] POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY: POLICE OF THE CZECH REPUBLIC, 2017. 2. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky. ISBN 978-80-270-0664-9.
- [38] POLICIE ČR, 2020. Územní odbor Šumperk: Statistika; Příčiny dopravní nehodovosti ÚO Šumperk 2015-2020
- [39] POLICIE ČR, 2022a. Povinně zveřejňované informace, Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Policie ČR [cit. 2022-12-24] Dostupné z: <https://www.policie.cz/soubor/policie-ceske-republiky-soubory-organizacni-schema-policie-cr-pdf.aspx>
- [40] POLICIE ČR, 2022b. Základní policejní služby, Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Policie ČR [cit. 2022-12-24] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zakladni-policejni-sluzby.aspx>

- [41] POLICIE ČR, 2023. Policie České republiky – KŘP Olomouckého kraje, Ministerstvo vnitra České republiky [online], Praha: Policie ČR [cit. 2023-03-15] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/uzemni-odbor-sumperk-109173.aspx>
- [42] PORADA, Viktor, 2017. Bezpečnostní vědy: Úvod do teorie a metodologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-658-3.
- [43] PEOPLES, Columba a Nick VAUGHAN-WILLIAMS, 2021. Critical Security Studies: An Introduction. 3. Abingdon and New York: Routledge. ISBN 978-0-367-22421-9.
- [44] RAKOVIČOVÁ, Andrea, 2020. VÝROČNÍ ZPRÁVA ZDRAVOTNICKÉ ZÁCHRANÉ SLUŽBY OLOMOUCKÉHO KRAJE, PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE ZA ROK 2020 [online]. Zdravotnická záchranná služba Olomouckého kraje [cit. 2022-12-25]. Dostupné z: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiv-dagypX8AhXmSvEDHSQIA1EQFnoECA8QAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.olkraj.cz%2Fdownload.html%3Fid%3D82829&usg=AOvVaw3yAbKlg9TwNRH4gbIAMdRX>
- [45] SAK, Petr. Úvod do teorie bezpečnosti: nekonvenční pohledy na minulost, přítomnost a budoucnost lidstva. [Praha]: Petrklíč, 2018. ISBN 978-80-7229-652-1.
- [46] SKALSKÁ, Květoslava, Zdeněk HANUŠKA a Milan DUBSKÝ, 2010. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I. Praha: MV – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-86640-59-4.
- [47] SMOLÍK, Josef a Tomáš ŠMÍD, 2010. Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. ISBN 978-80-210-5288-8
- [48] SOUČEK, Vladimír et al. 2005. Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek: Krizové řízení [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/bezpecnost-pdf.aspx>
- [49] ŠTEINBACH, Miroslav, 2019. Zákon o Policii České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-193-6.
- [50] TICHÝ, Milík. Ovládání rizika: analýza a management. Praha: C.H. Beck, 2006. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-7179-415-5.
- [51] VANÍČEK, Jiří, 2017. Krizový zákon: komentář. Praha: Wolters Kluwer. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-787-5.

- [52] VILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK, 2014. Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2477-8.
- [53] VILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK, 2022. Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století. Druhé, upravené vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-5067-8.
- [54] Vyhláška č.246/2001 Sb., Vyhláška Ministerstva vnitra o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru. In: Sbírka zákonů České republiky. 23.července 2001. ISSN 1211-1244.
- [55] Vyhláška č.247/2001 Sb., Vyhláška Ministerstva vnitra o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. In: Sbírka zákonů České republiky. 23.července 2001. ISSN 1211-1244.
- [56] WAISOVÁ, Šárka, 2009. Současné otázky mezinárodní bezpečnosti. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-194-6.
- [57] WILLIAMS, Paul D. a Matt MCDONALD, 2018. Security Studies An Introduction. 3. London and New York: Routledge. ISBN 978-0-415-78489-4.
- [58] Zákon č.133/1985 Sb., Zákon České národní rady o požární ochraně. In: Sbírka zákonů České republiky. 17.prosince 1985. ISSN 1211-1244.
- [59] ZEMAN, Petr et al., 2002. Česká bezpečnostní terminologie: Výklad základních pojmů [online]. Brno: Vojenská akademie v Brně [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <http://www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=16048>
- [60] ZOUBKOVÁ, Ivana et al., 2011. Kriminologický slovník. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-312-4.
- [61] ZPĚVÁK, Aleš, 2019. Zákon o integrovaném záchranném systému: komentář. Praha: Wolters Kluwer. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-199-8.